

KALEVI SORSA -SÄÄTIÖ

TUHANSIA
MERKKEJÄ
POLITIIKASTA

Mikko Majander

MIKKO MAJANDER

TUHANSIA MERKKEJÄ POLITIIKASTA

Mikko Majander

TUHANSIA MERKKEJÄ POLITIIKASTA

AJANKOHTAISKOMMENTAARIEN KRONIKKAA 2012–2013

KALEVI SORSA -SÄÄTIÖ

© MIKKO MAJANDER JA KALEVI SORSA -SÄÄTIÖ RS

KANSI JA TAITTO: FREDRIK BÄCK

PAINO: ECOPRINT, VIRO 2013

ISBN 978-952-5689-54-9

Sisällys

Saatteeksi	10
Kun paras ei kelpaa	12
PresidentinvaaliTEbatti	15
”Riippumattominkaan” intellektuelli ei haudo ajatuksiaan tyhjiössä	20
Porvarilliseen Suomeen?	22
Suuria miehiä ratsailla	25
Sandinistan kaiho	27
”Je suis socialiste!”	29
Gulagin äärellä	31
Brysselin kautta juhannukseen	33
Pössäytyksiä rauhanpiipusta	35
Keskustajohdossa on yritystä	37
Bolševikit pelastivat Suomen?!	38
Tuulen suuntaa Hollannista	39
Kolumnistien karkkipäivä	40
Työministerin tuska	41
Uusliberaalin kujanjuoksu	42
Nobeleiden politiikkaa	43
Edistyksellisiä – onko heitä?	44
Strasbourgien demokratiamessut	45
Kunnallisvaalien heikot signaalit	48
Obama vai Romney?	49
Jugoslaviasta Kreikkaan	50
Federalismia ja budjettituskaa	51

Unkarin tie, ja Suomen	52
Ikävien kompromissien säädyllyisyys	54
Työttömyyden aikapommi	55
Painetta pannuun!?	56
Paluu Pohjolaan	57
Vanhurskaat ja perkeleet!	59
Valtio yrittäjänä, kas siinä pulma	60
Ruotsi, Pohjola ja puolustus	61
Parlamenttien äidistä kansanäänestysten armoille	62
Januskasvoinen Suomi	63
Valtioiden liitto vai liittovaltio?	64
HS: <i>Millainen uusi EU-budjetti on Suomen kannalta?</i>	65
Pasila, Porilaisten marssi?	66
HS: <i>Kuinka tarkasti lihan alkuperä pitäisi merkitä elintarvikepakkauksiin?</i>	67
Vedenjakajalla?	68
HS: <i>Miten kansalaisaloite soveltuu Suomen poliittiseen järjestelmään?</i>	69
1980-luvun onnena?	70
HS: <i>Mikä olisi metropolialueelle paras kuntajakaja hallintomalli?</i>	71
Rakennemuutoksia yli rajojen	72
HS: <i>Mitä yritysten maksamalle yhteisöverolle pitäisi tehdä?</i>	73
HS: <i>Miten virheiden pitäisi vaikuttaa poliitikkojen uriin?</i>	74
Berlusconin ajan mätä hedelmä	75
Tannerheimin ritari	76

Unelma 30 prosentin kannatuksesta	78
HS: <i>Vaikuttavatko kirkon ja sen johdon näkemykset suomalaisiin päivänpoliittisissa kysymyksissä?</i>	81
Naisten paras kaveri?	82
HS: <i>Minkä ryhmän rooliin tarvitaan suurin muutos valtionhallinnon päätösten valmistelussa?</i>	84
Ruotsi, rakas esikuva	85
HS: <i>Pitääkö opettajien nykyisiä kurinpitovaltuuksia muuttaa?</i>	86
Aika jättää 1980-luvun jättiläisistä	87
HS: <i>Sopiiko valtion sijoitusyhtiö Talvivaaran suurimmaksi omistajaksi?</i>	88
Eurooppa euron vankina	89
Kasarinostalgiaa	90
Verokilpailu ei ole vaurauden tie	92
Sote vs. kunta?	94
HS: <i>Pitääkö lainvalmistelun julkisuutta eduskunnassa muuttaa?</i>	95
Vuoden kristallipallo parhaalle talousennustajalle	96
Iso paha Yleisradio	97
Sixpackista sekasikiöksi?	98
Suomi suurpolitiikan lainehilla	99
HS: <i>Mikä olisi paras keino nuorisotyöttömyyden torjumisen tehostamiseksi?</i>	101
Vihreät, viini ja vapaus	102
HS: <i>Pitäisikö suomalaisten kesälomien kestoja muuttaa?</i>	103
Iso raha puhuu...	104
Tervetuloa rälssiin!	105

Kesärannasta uuteen keskustelukulttuuriin	107
Terveisiä Brysselin aamukoneesta	108
Ihmiskasvoiseen kapitalismiin	109
Kohti eurokansalaisuutta ja Eurooppa-vaaleja	111
Äyri ja ääni?	112
Silmien avautuessa syksyyn	114
Forssan ohjelma – riippa vai voimavara?	115
Pääministerireservi	116
Sinipunan vastaisku	117
Forssan perintö	118
HS: <i>Tarvitseeko Suomi Nokian kaltaista yritysmailman keulakuvaa?</i>	119
Koperin ihme	120
HS: <i>Onko Yhdysvalloilla oikeus käyttää sotilaallista voimaa Syyrian hallintoa vastaan?</i>	121
Kun omatunto kolkuttaa	122
Finnish social democracy at crossroads	123
HS: <i>Onko kuntien tehtävissä karsimisen varaa?</i>	126
”Mutti” Merkel hoitaa...	127
Berlin Alexanderplatz 2013	128
HS: <i>Pitäisikö Helsinkiin rakentaa Guggenheimin museo?</i>	130
Liliuksen–Elopin liiga	131
HS: <i>Tekivätkö Greenpeacen aktivistit moraalisesti oikein pyrkimään venäläiselle öljynporauslautalle?</i>	132
Verotus on vakuutus	133
Saksa vaalien jälkikrapulassa	134

Suomi–Ruotsi, toinen erä	136
HS: <i>Mihin Suomen esittämän EU-komissaarin valinnan pitäisi ensisijaisesti perustua?</i>	139
Ministerit kiertoon?	140
Viro vaaliuurnilla	141
HS: <i>Miten palkoista pitäisi yleensä sopia?</i>	142
Kenestä Kataisen sixpackin Sailas?	143
Red–Green politics under strain in Finland	144
Kohti Merkelin–Schulzin Eurooppaa?	147
HS: <i>Kuinka hyödyllinen Kestävän kasvun malli -tutkimushanke on suomalaiselle päätöksenteolle?</i>	148
Henkilöhakemisto	150

Saatteeksi

ALOITIN joulukuussa 2011 työt ajatushautomo Kalevi Sorsa -säätiön toiminnanjohtajana. Se ei merkinnyt erityistä irtiottoa aikaisemmasta, niin historiantutkijan identiteettiä kuin kannankin. Olen 1980-luvun lopun opiskeluvuosista lähtien harrastanut ajankohtaisia asioita eri foorumeilla. Siksi kai aikanaan pyrinkin nimenomaan valtiotieteelliseen tiedekuntaan lukemaan poliittista historiaa, jonka uskoin tarjoavan eväitä ympäröivän yhteiskunnan ymmärtämiselle.

Toisaalta, uudet tehtävät edellyttivät julkisuuden suhteen astetta aktiivisempaa asennetta. Vannoutunut gutenbergilainen joutui pohtimaan, pitäisikö printtipalstojen lisäksi pyrkiä esille myös nettipohjaisessa mediassa, jonka blogistaniaa olin joistakin koskiskeluyrityksistä piittaamatta vältellyt. *Talouselämä*-lehden organisoimaan päivittäisdebattiin eduskuntavaalien 2011 yhteydessä olin sentään osallistunut 17 kommentaarilla, eikä kokemus ollut vastenmielinen.

Kun *Talouselämä* toisti kokeilunsa tammikuussa 2012 tällä kertaa presidentinvaaleihin liittyen, TEbattiin oli jo helppo heittäytyä mukaan. Syksyyn mennessä siitä jalostui idea säännöllisestä blogista ”Tuhat merkkiä politiikasta”, jota ryhdyin pitämään Sorsa-säätiön nettisivujen uudistamisen myötä. Tarkoituksena on ollut otsikon mukaisesti pitää tekstit tiiviinä, eikä selittää asioita puhki.

Vielä niukempaa linjaa sovelsin, kun *Helsingin Sanomat* kutsui minut helmikuussa 2013 uudistuneeseen HS-raatiin. Olen pitäytynyt 250 merkkiin vastatessani sen viikoittaiseen kysymykseen, vaikka tämän kiteytykselle varatun maksimitilan lisäksi näkemyksiään saisi perustella laajemminkin. Edelleen olen koettanut raadissa vastata tarkasti juuri esitettyyn kysymykseen enkä pyöriskelemään sen ympärillä. Tämä selittää osin pidättäytymistä muutaman kerran ottamasta kantaa, mikä tietysti noin periaatteessa on mielipidepalstalla tylsä valinta.

Gutenbergilaisen sielunhoitona olen koonnut edellä mainitut nettitekstit tähän niteeseen ajankohtaiskommentaarien kronikaksi, jota täydentävät ja toivottavasti myös ryydittävät artikkelini muissa välineissä. Niistä tärkein on ollut vakiopalstani *Uutispäivä Demarin*, sittemmin

Demokraatin kulttuurisivuilla, ja sen päälle pari kirjoitusta *Talouselämässä* sekä brittikollegoiden Policy Networkin sivustolla ”State of the Left”, jonka kohdeyleisö on kansainvälinen.

Kronikan luonteeseen kuuluu, että se ei muodosta yhtenäistä tarinaa vaan pikemminkin kirjaa agendalle osuneita kysymyksiä ja näkemyksiä. Yhteen koottuna kommentaarit ehkä sentään muodostavat polveilevan kokonaisuuden siitä, mitä ajassa ja päässäni on liikkunut politiikan kentällä viimeisten kahden vuoden aikana.

Kiitän kaikkia kumppaneita, jotka ovat tänä aikana osallistuneet Kalevi Sorsa -säätiön toimintaan, edesauttaneet sen menestystä tavalla tai toisella. Toivon että yhteistyö jatkuu, ja että ajatushautomon ystäväpiiri laajentuu entisestään. Suomi ja Eurooppa ovat aina vain kiperien kysymysten edessä. Niissä riittää pohdittavaa, mutta avoimesti argumentoiden olemme varmasti yhdessä viisaampia etsimään toimivia ratkaisuja.

Siltasaarella, 22. marraskuuta 2013

Mikko Majander

Kun paras ei kelpaa

J OULUN ALLA VIETETTIIN Työväenliikkeen kirjastossa jo perinteinen hetki Kalevi Sorsalle. Tunnelma oli lämmin, tupa täynnä väkeä: omaisia ja ystäviä, opiskelijoista ja professoreista tasavallan presidenttiin ja muihin sosiaalidemokratian veteraneihin.

Teemaksi oli valittu parlamentarismi, jonka perustavaa arvoa Paavo Lipponen jälleen hienosti tähdensi. Näin presidentinvaalien alla kun kiivaaseen kampanjointiin livahtaa helposti kaipuuta Suureen Johtajaan, jonka mantteliin ehdokkaistakin taitaa löytyä kutsumusta.

Markku Hyvärinen puolestaan muisteli, kuinka Sorsa puoluevaltuuskunnan vetäjänä vastasi Moskovassa Juri Andropoville, joka lokakuussa 1982 oli huolissaan kansanrintamakoalition jatkosta Suomessa: ”Mitä tulee SDP:n hallituskumppaneihin, se on SDP:n asia.”

Kaksi kuukautta myöhemmin SKDL:n edustajat joutuivat jättämään hallituksen, paljolti pääministeri Sorsan taipumattomuuden vuoksi. Siihen katkesi linkki, joka oli koplannut SDP:n ratkaisuja kommunistien asemaan.

Keväällä 1987 syntyi sitten Kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien sinipuna, yhdistelmä, jota Neuvostoliitto ja Maalaisliitto/Keskustapuolue olivat kavahtaneet 1950-luvulta lähtien. Tässä yhteydessä on totuttu puhumaan presidentti Mauno Koiviston ”manuaalisesta” ohjauksesta.

Parlamentarismin varassa se kuitenkin toteutettiin, kun Kokoomus luopui porvareiden kassakaappisopimuksesta. Sorsa taas johti sosiaalidemokraatit irti ikuisesta punamullasta. Puolueiden diskriminaatio oli Suomessa päättynyt.

NÄKEMYS SORSAN valtiomiesurasta kaventuu pahasti vinoksi, jos sitä tarkastellaan ensisijaisesti presidentin paikan tavoittelun näkökulmasta. Siinä jos missä ratkaisee ajoitus, eikä hänellä ollut tässä suhteessa tuuria.

Urho Kekkosen ylipitkäksi venähtänyt valtakausi patosi paineita, jotka purkautuivat 1970–1980-lukujen taitteessa Koiviston kansansuo-

sioon. Henkilökohtaisella karaktäärillä ja karismalla oli siinä suuri merkitys mutta myös henkisellä etäisyydellä väistyvään ruhtinaaseen.

Maan keskeisimpänä poliitikkona Sorsa samastettiin liiaksi Kekkonen valtajärjestelmään, eikä uusi mahdollisuus 1990-luvun alussa auennut sen suotuisammassa asetelmassa. Nyt kansakunta halusi vapautua koko YYA-ajasta ja sen poliittisesta eliitistä.

Pää- ja ulkoministerimeriitit eivät paljon painaneet, kun äänestäjät kavahtivat ajatusta presidentinvaalista Sorsan ja Paavo Väyrysen välillä. Noste kanavoitui Martti Ahtisaaren ja Elisabeth Rehnin taakse.

Siitä ”kaksarista” vedonlyöntitoimistot olisivat antaneet pari vuotta aikaisemmin hurjat kertoimet. Niin kuin Tarja Halosellekin, kun hän keväällä 1999 lähti mukaan seuraavaan presidenttikilpaan.

Poliittinen kokemus teki paluuta kunniaan, mutta menestykseen tarvittiin ennen muuta eteenpäin katsova ja ennakkoluuloton kansanliike yli puoluerajojen. Halonen osui fantastisesti kantamaan tuota sateenkaarta ja sen kannateltavaksi.

Viime syksynä esitetyt näkemykset SDP:n vanhoillisten rumasta pelistä Martti Ahtisaaren syrjäyttämiseksi toiselta presidenttikaudelta tuntuvat tässä valossa kerrassaan kummallisilta.

KUTEN KIRJASTAAN *Ihmisiä, ilmiöitä* voidaan lukea, Sorsa oli vilpittömästi hyvillään entisen eduskunta-avustajansa Halosen voitosta. Ikään kuin olisi itsekin saanut samalla tunnustusta, ellei maineen palautusta.

Kirvelemään oli jäänyt erityisesti SDP:n esivaali 1993, jonka järjestelyt karkasivat melkoiseksi karnevaaliksi. Sosiaalidemokraattisen liikkeen suurmiestä masensi, kun hetken huumassa – juuri sen ratkaisevan hetken – omat hänet hylkäsivät.

Puolueessa oltiin tapahtuneesta jälkeinpäin hämillään, hieman häpeissäänkin. Sittemmin SDP on kehittänyt presidenttiehdokkaansa vaalista tasapainoisen mallin, joka on myös käytännössä ollut omaa luokkaansa suomalaisessa politiikassa.

Se nähtiin jälleen viime vuonna, kun Paavo Lipponen selvitti tuon kynnyksen, leveällä marginaalilla muttei sentään läpihuutojuttuna. Muuten hän on törmännyt presidenttitiellään hämmästyttävän samankaltaisiin esteisiin kuin Sorsa aikanaan.

Lipposessa henkilöityy Suomen sija Euroopan unionin ytimissä, mikä pitkittyvän eurokriisin aikoina käy vaalitaakasta kenelle tahansa. Eikä hänen mahtivuosiltaan haluta muistaa niinkään saavutuksia, vaan ne haavat, joita vallankäyttö usein tuottaa taipaleen varrelle.

Lamasta nousiin 1990-luvulla yhteisin ponnistuksin, mutta julkisten säästöjen ja tuloerojen kasvun uusliberalistista ristiä sieltä kantaa yksin Lipponen. Niin kuin Sauli Niinistö ja Pekka Haavisto, Vasemmistoliitto ja RKP eivät olisi niissä hallituksissa istuneet lainkaan.

SOSIAALIDEMOKRAATIT ITSE eivät ole aivan syyttömiä presidenttiehdokkaansa maineen mustumiseen. Vuosia pääministeri- ja puoluejohtajakausiensa jälkeen Lipponen on sopinut selitykseksi tai syntipukiksi sille, miksi SDP on sittemmin taivaltanut ahdingosta toiseen.

Suosituksen tulkinnan mukaan Lipponen on valtiomiehenä ykkös-luokkaa, mutta ei onnistunut sosiaalidemokraattisen puolueen ja liikkeen uudistamisessa. Näin voi olla, jos kohta hänen ansionsa esimerkiksi naisten esiinmarssille tullaan vielä noteeraamaan korkealle.

Mutta kun presidentinvaalissa haetaan maan johtoon juuri valtiomiestä, täytyy matalien gallup-lukujen valossa ihmetellä, miksei paras tahdo kelvata sosiaalidemokraattisille sen enempiä kuin liikkuville äänestäjille.

Vielä ehtisi herätä, eikä tarvitsisi sitten jälkikäteen ihmetellä, kuinka siinä noin kävi. Muuten näistä vaaleista ei jää käteen muuta kuin Raila Kinnusen vastikään valmistunut kirja, mainio henkilökuva *Paavo Lipponen – Järjellä ja tunteella*.

Uutispäivä Demari 12.1.2012

Talouselämä: *Haavisto vai Väyrynen?*

NÄYTTÄÄ SILTÄ, että presidentinvaali ratkaistaan vasta toisella kierroksella. Mutta kuka pääsee Kokoomuksen Sauli Niinistön kanssa jatsoon?

Viimeisimpien mielipidemittausten mukaan kakkossijasta kisaavat riti rinnan Keskustan Paavo Väyrynen ja vihreiden Pekka Haavisto.

Kumpi heistä vetää pidemmän korren? Hyppäävätkö soinnilaiset loppusuoralla Väyrysen kelkkaan? Miten tukevalla pohjalla on Haaviston kannatus?

Vastajytky tuloillaan?

PRESIDENTINVAALEISSA on perinteisesti koettu ”ilmiöitä”, jotka ovat jakaneet suosiota yllättävälläkin tavalla. Manun (1982), Maran (1994) ja Tarjan (2000) ne kantoivat voittoon asti. Lillan (1994) hyytyi kalkkiviivoilla, joilla Sale (2006) vasta nousi varteenotettavaksi haastajaksi.

Entä muistaako joku vielä Eeva Kuuskoskea (1994) tai Uosukaisen Riittaa (2000), jotka jäivät gallupien päiväperhoiksi.

Tällä kertaa on ollut toistaiseksi tylsempää, kun kukaan ehdokkaista ei ole päässyt nauttimaan kunnan hurmohengestä. Niinistönkin kuningastiessä on sinnittelyn makua, kun suosikin suhteettoman korkeista kannatuslukemista on sulanut pala pois joka mittauksessa.

Pari mini-ilmiötä voidaan sentään rekisteröidä. Paavo Väyrysen camp-henkisenä alkanut kampanja on ylittänyt sen verran uskottavuuskynnyksen, että saumaa on Soinin sijaan EU-kriittisten äänitorveksi toiselle kierrokselle.

Pekka Haaviston kuntohuippu saattaa silti osua vielä paremmin. Hän on päässyt nosteeseen juuri ratkaisevalla hetkellä, kun ehdokkaastaan tähän asti epävarmat punaviherliberaalit hakevat kokoavaa vaihtoehtoa.

Kasassa on edellytykset ”vasta-jytkyyn”, jos Haaviston taakse kehkeytyy samanlainen sateenkaari kuin Halosella aikanaan.

Talouselämä: *Miten vaalissa käy?*

GALLUPKÄRJESSÄ jatkavan Kokoomuksen Sauli Niinistön kannatus on pudonnut jyrkästi tuoreessa mielipidetutkimuksessa. Kakkossijasta kamppailevat vihreiden Pekka Haavisto ja Keskustan Paavo Väyrynen. Ero on kaksi prosenttiyksikköä Haaviston hyväksi. Mutta mikä on järjestys sunnuntai-iltana?

Niinistö voittoon kipinä kateissa?

NÄISSÄKÄÄN VAALEISSA ei ole muuta kristallipalloa ennustuksiin kuin gallupit ja aikaisempi kokemus – sekä musta tuntuu näppi-tuntuma, ”mutu”.

Paitsi Paavo Väyrysen korvien välissä, jossa on aina oltu täysin varmoja omasta suuresta kannatuksesta kansan keskuudessa. Jonka sitten jokin ”median” kaltainen ulkopuolinen taho ratkaisevalla hetkellä munii muuttumasta äänestyspäätöksiksi.

Niiden pohjalta analogiat asettuvat vuosien 1994 ja 2006 presidentinvaaleihin. Ylivoimaisten etukäteissuosikkien (Ahtisaari, Halonen) etumatka kaventuu h-hetkeen mennessä, mutta kestää kuitenkin voittoon toisella kierroksella.

Potin korjaisi siis Niinistö, vaikka hän on kampanjassaan hukannut sen karismaattisen kipinän, joka aikanaan sai sukat pyörimään porvarillisen Suomen jaloissa. Winner takes it all, perustuipa valinta sitten jo vanhentuneeseen mielikuvaan.

Yhä epäröivien poikkeuksellisen suuri osuus antaa toisille toivoa siitä, että näin ei tarvitse välttämättä käydä. Mutta eiliseen kommenttiin viitaten, myötätuulen Haavisto-ilmiön alla tulisi muuttua ensin puhuriksi ja sitten pyörremyrskyksi, että se saavuttaisi uurnilla enemmistön.

MISTÄ VAALITULOS KERTOO? Mitkä tekijät johtivat siihen, että vihreiden Pekka Haavisto ponkaisi toiselle kierrokselle. Pysykö Sauli Niinistö kärjessä loppuun saakka?

Soinin ensimmäinen valtiomiesteko: Pudotti Väyrysen jatkosta

TIMO SOINI TEKI ensimmäisen valtiomiestekonsa estämällä Paavo Väyrysen pääsyn presidentinvaalien toiselle kierrokselle. Hänen odotettua pienempi kannatuksensa oli riittävän suuri viemään ne puuttuvat prosentit kekulaisesta maakuntien laarista.

Oman osansa suorittivat ne perinteisen vasemmiston äänestäjät, jotka hylkäsivät omansa ja ryhmittivät jo tässä vaiheessa Pekka Haaviston taakse. Suomenkirjat ovat sekaisin, kun sosiaalidemokraattien ehdokas häviää jopa Helsingissä sekä maalaisliittolaiselle että perussuomalaiselle.

Sauli Niinistön suosion suuruus on yhä yllättävä. Paitsi yleisradion tv-vaalitudiolle, jossa ei koko eilisen illan aikana pohdittu kertaakaan, miksi hän vetää lähes kaksi kertaa paremmin kuin Kokoomus puolueena.

Vaalijärjestelmän paradoksaalista ivaa on se, että EU-kriittiset pudotivat toisensa pois pelistä. Toisesta kierroksesta ei tule näin kansanäänestystä eurosta tai Euroopasta, vaan polarisaatio tapahtuu muilla akseleilla.

Lopputuloksesta viitataan aikaisempiin kommentteihini. Niinistön etumatka on liian pitkä, eikä ratkaisu mene yhtä tiukaksi kuin edellisissä presidentinvaaleissa. Pyörremyrskyjä osuu Suomeen kovin harvoin.

Talouselämä: Mikä erottaa ehdokkaat?

PEKKA HAAVISTO ja Sauli Niinistö kiertävät nyt maata ja kumartelevat joka suuntaan saalistaessaan äänestäjiä presidentinvaalin toisella kierroksella. Mutta mikä heitä erottaa? Miten ehdokkaat poikkeavat politiikaltaan, maailmankatsomukseltaan ja luonteenpiirteiltään?

Vaalissa ”macho” vastaan ”pehmo”?

SAULI NIINISTÖN imagoissa on ollut aimo annos machoa, jota ruokkii yhä hihoja käärivä vaalimainoskin. Leskeksi jäätyään valtakunnan tavoitelluin poikamies kihlasi valtakunnan ykköskaunottaren, mutta vihille hän vei ihastuttavan nuoren neidon.

Berlusconikin voisi olla kateellinen.

Naisten mieleen on myös lutunen Pekka Haavisto, seksuaalisesta suuntautumisestaan huolimatta, riippumatta tai sen vuoksi. Hän on pehmo mies parhaimmillaan: rikkoo esimerkillään pelottomasti urautuneita miehisyden malleja.

Habitus erottaa toisen kierroksen ehdokkaita, mutta polarisaatiossa konservatiivi–liberaali-akselilla lipsahdetaan helposti liioitteluun. Niinistö on yhtä vähän tai paljon patavanhoillinen juristipankkiiri kuin Haavisto idealistinen viherpiipertäjä vailla maakosketusta.

Presidentin tehtävien kannalta kiinnostavimmat vivahteet löytyvät suhteesta kansainväliseen kenttään. Martti Ahtisaarta ja Tarja Halosta ei yleensä pakotoida poliittisesti samaan nippuun, mutta diplomaattisella Haavistolla olisi hyvät pohjat jatkaa heidän vahvimmilla alueillaan.

Mikä sopisi Suomen presidentille paremmaksi brändiksi kuin kansainvälisten konfliktien sovittelu ja aktiivisuus keskeisissä globaaleissa kysymyksissä YK-järjestelmän puitteissa?

Kenties kansallinen etu hieman kapeammin ymmärrettynä tai matalammalla profiililla, saattaisi skeptikko vastata. Siihen rooliin istuu paremmin Niinistö, jossa on enemmän Mauno Koivistoa hiukan koukeroisia fundeerauslinjoja myöten.

Talouselämä: *Osaako Haavisto haastaa –
Miksi kamppailu on ponnetonta?*

PRESIDENTINVAALIIN ON VIIKKO. Kuuden vuoden takaiseen verrattuna kampanjointi on ponnetonta, ettei suorastaan tylsää. TV-keskustelut ovat unettavia, vain sosiaalisessa mediassa kipinöi. Onko Pekka Haavisto hapoilla vai tuliko tavoite jo saavutettua?

Säröä ja särmää, Mr. Nice Guy Haavisto,
ettei käy liian siirappiseksi

NYT KUN EHDOKKAAT on testattu lauantai-illan uutisvuodossakin, politiikan idols-kisa pääsee viimein finaaliiviikolle. Presidentin suora kansanvaali tuntuu muuttuvan kerta kerralta enemmän osaksi aikamme – hiukan infantiilia – fanituskuulttuuria.

Onneksi äänestämme vain kuuden vuoden välein siitä, kuka pääsee näistä alkueristä jatkoon ja kerää lopulta koko potin. Täytyy toivoa, että esitykset presidentin virkakauden lyhentämisestä eivät saa kannatusta.

Politiikka rutinoi monella tapaa. Pekka Haavisto lienee kuullut kampanjansa aikana satoja ellei tuhansia kertoja, kuinka hyvin käyttäytyvä ”mukava mies” hän onkaan. Ryhdy siinä sitten kalkkiviivoilla ärhäkääksi haastajaksi.

Mutta politiikkaa ei ole tavattu pitää liian puhdassydämisten lajina. Hiukan säröä ja särmää, Mr. Nice Guy, ettei käy liian siirappiseksi. Että vähemmän hyvät ihmisetkin uskoisivat sinun pärjävän putinien pöydissä.

Kävi ensi sunnuntain ääntenlaskussa miten tahansa, vihreille on koittanut tilaisuus suureen läpimurtoon. Aika moni eri puolilla maata äänestää heidän ehdokastaan nyt ensimmäistä kertaa.

Löytyykö taitoa vakiinnuttaa näitä kannattajia sen käsityksen pohjalta, että edistyksen lippu olisi vallattu vanhalta vasemmistolta uusiin käsiin? Vai jääkö se sattumaksi, että sateenkaaren kärkiväri sattui tällä kertaa löytymään punaisten sijaan vihreiden sävyistä.

Talouselämä (netti) 30.1.2012

”Riippumattominkaan” intellektuelli ei haudo ajatuksiaan tyhjiössä

HELSINGIN SANOMAT julkaisi 27.1.2012 mielipidepalstansa ykkös-juttuna kirjoituksen, jossa politiikantutkijaksi esittäytyvä valtiotieteiden lisensiaatti Petri Uusikylä katsoi Suomen tarvitsevan ”kipeästi riippumattomia ja kriittisen etäisyyden päästä yhteiskunnallisia ilmiöitä tarkastelevia ajatushautomoita”.

Puolueiden yhteyteen perustetuista puljuista hän ei paljoa perusta: ”Nämä komsomol-järjestöt järjestivät useita seminaareja, tuottivat paljon puhetta ja erillisselvityksiä, mutta lopputuloksena oli melkoinen floppi.”

Mikko Majander kirjoitti tulkintaan tuoreeltaan vastineen, jota HS ei kuitenkaan katsonut aiheelliseksi julkaista. Paikatkoon sosiaalinen media tässäkin tapauksessa sen, minkä valtamedia jättää katveeseen:

OLEN VASTIKÄÄN aloittanut toiminnanjohtajana Kalevi Sorsa -säätiossä, jonka Petri Uusikylä kuittaa komsomol-järjestöksi peräänkuuluttaessaan Suomeen riippumattomia ajatushautomoita.

Esikuvaksi hän nostaa Demos Helsingin, jolle itsekkin idearikkaan ja moniarvoisen yhteiskunnallisen keskustelun kannattajana toivotan pelkkää hyvää. Sen sijaan on vaikea ymmärtää, miksi politiikantutkija lietsoo ennakkoluuloja poliittistaustaisen think tank -toiminnan päälle.

”Riippumattominkaan” intellektuelli ei haudo ajatuksiaan tyhjiössä.

Uusikylä kaipaa näkemyksiä monimutkaisten asioiden keskinäisriippuvuudesta, miten esimerkiksi veropoliittiset ratkaisut vaikuttavat terveydenhuollon rahoitukseen. Sorsa-säätio on parin viime vuoden aikana julkaissut puolentusinaa raporttia, joissa haarukoidaan niin oikeudenmukaista verotusta kuin hyvien terveys- ja sosiaalipalvelujen tuottamisen malleja.

Jos synteetit jäävät vajaiksi tai johtopäätökset eivät miellytä, niin panostuksen ja yrityksen puutteesta tuskin voidaan syyttää. Eivätkä

mitkään ideat ja debatit mene eteenpäin, jos puheenvuorot leimataan epämääräisin puoluepoliittisin perustein.

21

Kalevi Sorsa -säätio tulee osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ennakkoluulottomin ja avoimin mielin. Toivon, että se saa osakseen saman kohtelun.

Kalevi Sorsa -säätion nettisivut 7.2.2012

Porvarilliseen Suomeen?

PÄIVYSTÄVILLÄ DOSENTEILLA ja muilla mielipideautomaateilla on ollut viime viikkoina kysyntää, kun tiedotuskanava jos toinenkin on kysellyt kommentteja presidentinvaalin ehdokkaisiin, kampanjointiin ja tietysti tuloksiin.

Kun itsekin kuulun tuohon maineeltaan kyseenalaiseen klaaniin, niin analyyseja tulee seuratuksi kiusaantuneen kaksijakoisin mielin. Uudet oivallukset ovat aina harvassa, ja ne muuttuvat hetkessä yleisiksi itsestään selvyyksiksi. ”Asiantuntija” kutistuu rituaalin osaksi, tylsäksi tai hiukan huvittavaksi rooliaan täyttäväksi puhuvaksi pääksi.

Toisaalta kollegoja kohtaan tuntee sympatiaakin. Ei se niin auvoista ole muotoilla kameran edessä tai mikrofonin ääressä nasevaa ja nero-kasta, saati tyhjentävää näkemystä. Eikä selittelyille ole yleensä sijaa, jos kommentti ei kerralla osu kohdilleen. Nauhoituksista taas saa jännittää, miten sanomiset pätkitään ja pilkootaan itse lähetykseen.

Kirjoittamisen kanssa on hiukan helpompaa. Ei kolumnikaan toki veny kattamaan kaikkia näkökulmia, mutta ehtii siinä sentään pyöritellä ja perustella jotain itse hedelmälliseksi arvioimaansa teemaa. Ja lopputuloksen tunnistaa omakseen.

Eli yritetäänpä tältä pohjalta, vielä kerran näistä presidentinvaaleista.

HISTORiantutkimuksen paradokseihin kuuluu, että vaikka jokin tapahtuma ei faktana muutu, se saa merkityksensä vasta osana laajempaa yhteyttä ja pitempikestoista kehitystä. Mutta silloinkin näkökulmia on enemmän kuin yksi. Tulkinta riippuu siitä, mihin tarinaan asiat liitetään.

Me emme tosiasiassa tiedä mitään siitä, miltä Sauli Niinistön nousu presidentiksi tulee näyttämään vaikkapa parin vuosikymmenen perspektiivissä. Jääkö valinta kuriositeetiksi, vai symboloiko se kestävästi jotain suurempaa Suomen poliittisessa historiassa.

Kyösti Kallio ei ole jäänyt kirjoihin vahvana presidenttinä, kautensakin jäi torsoksi kolmeen vuoteen. Silti hänen valintansa vuonna 1937 avasi uuden aikakauden: Suomi siirtyi punamultaan, joka vaihte-

levin kombinaatioin kesti hallituspolitiikan perusakselina seuraavat 50 vuotta, ajoittaisista katkoksisista huolimatta.

Urho Kekkosen pitkän ja vahvan vallan alkupuoli meni lähinnä maalaisliittolaisessa määräysvallassa. Sosiaalidemokraatit saivat kuitenkin 1960-luvun lopulta alkaen johtavan otteen, vaikka kapteeni valtiolaivan komentosillalla pysyi samana.

Mauno Koiviston aikana siirryttiin sellaiseen parlamentarismiin, jossa kaikista puolueista tuli hallituskelpoisia. Vuodesta 1987 lähtien on vallan värikarttaan mahtunut niin sinipunaa ja punamultaa kuin sateenkaarta, väliin pari puhdasta porvarihallitustakin.

Tätä tilannetta elämme yhä edelleen, sen kenties kummallisinta varianttia. Sosiaalidemokraatit ovat oikeastaan kuuden puolueen hallitusta koossa pitävä kitti, vaikka SDP nauttii kansan parissa historiansa heikointa kannatusta eikä ole edes pääministeripuolue.

Silti näkisin Niinistön valinnassa syvän viitteen kansakunnan mentaaliseen maisemasta. Varsinkin, kun sitä tarkastelee rinnan Kokoomuksen nousun kanssa suurimmaksi puolueeksi.

Kuusi vuotta sitten kirjoitin tällä palstalla Tarja Halosen voittaneen siksi, että ”Suomi kaikesta murroksesta huolimatta on yhä sosiaalidemokraattinen maa”. Niin liukuvia kuin muutokset ovatkin ja politiikan keskikentällä kyse melkeinpä sävyeroista, nyt lienee jo syytä puhua perusuunteeltaan porvarillisesta Suomesta.

ANALYYSSEISSA ON KOROSTETTU, kuinka toisen kierroksen asetelmassa ei ollut aikaisempien kertojen kaltaista polarisaatiota, porvari vastaan sosialisti tai oikeisto vastaan vasemmisto. Miksei niinkin, mutta nyt koetussa oli myös paljon samankaltaisuutta kaksiiin edellisiin vaaleihin.

Ei Halosta valittu presidentiksi pelkillä demariäänillä, vaan siihen tarvittiin laajaa kannatusta laitavasemmistosta liberaaleihin porvareihin. Eli hyvin samantyyppinen rintama ja noste, joka tällä kertaa kannatteli Pekka Haavistoa.

Tärkein ero näissä sateenkaarikoalitioissa ei koskenut niinkään ehdokkaan poliittista taustaa kuin sukupuolta ja seksuaalista suuntautuneisuutta. Naisella oli paremmin vetovoimaa yli puoluerajojen, kun taas homous varmasti nosti kokonaiskuvassa enemmän kynnyksiä kuin madalsi niitä.

Tulevaisuuden kannalta kiinnostava kysymys kuuluu, onko vihreillä edellytyksiä ja kykyä kiilata vanhan vasemmiston ohi suvaitsevaisuuden lisäksi myös yhteisöllisyyden ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden joltavaksi lipunkantajaksi. Haavisto oli uskottava ehdokas myös jälkimäiseltä pohjalta.

Henkilövaalin hypestä ei välttämättä seuraa muutoksia puolueiden välisiin voimasuhteisiin. SDP:n tulee kuitenkin olla tarkka siinä, ettei sille jää Musta Pekka käteen yhteisen hallituksen ikävien päätösten syntipukkina, kun pienemmät kumppanit pääsevät vähemmällä vastuulla.

SOSIAALIDEMOKRAATIT ja vihreät ovat Suomessa tuhlanneet vuosien varrella paljon voimia keskinäiseen nokitteluun, ellei suorastaan vihanpitoon. Porvarisvallan vahvistuessa ei siihen luulisi olevan enää varaa.

Nähtäväksi jää, liennyttääkö presidentinvaalikokemus näitä jännitteitä pidemmän päälle vai kiristyykö kilpailuasetelma entisestään. Jotain lienee sentään sulanut. Jopa Jukka Relander on aistinut rakkauden talvessa sovituksen elementtejä niin, että ”jäykistä suhteista on menty heittäen yli”.

Paljon punnitaan jo syksyllä, etenkin taistelussa Helsingin hegemoniasta. Presidentinvaalissa äänestysluvut menivät pääkaupungissa tasan Niinistön ja Haaviston välillä. Kunnallisvaaleissa Kokoomus pääsee kuitenkin kuin koira veräjältä kukkulan kuninkaaksi, jos kärki vihreiden ja vasemmiston kamppailussa on toisiansa vastaan.

Uutispäivä Demari 9.2.2012

REPPUTURISTINA 1980-LUVUN Latinalaisessa Amerikassa sai sen vaikutelman, että jokaisen itseään kunnioittavan kaupungin keskustoria komistaa ratsastajapatsas. Luultavasti itse Simón Bolívar, El Libertador.

Voi olla, että noita mieli- ja muistikuvia ovat vuodet yöristäneet. Mutta miestä hevosen selässä ei suuren sankarihistorian kliseisenä symbolina taida edelleenkaan lyödä mikään.

Suomessa ei moiseen liene yltänyt kuin se yksi marsalkka ylitse muiden. Pronssinen C. G. E. Mannerheim on ratsastanut Helsingissä nimikkokatunsa kupeessa kesäkuusta 1960 lähtien, Lahdessa vielä puoli vuotta pitempään.

Kovin on kummassakin verkkaista marskin heposen käynti verrattuna kansainvälisiin kollegoihinsa, jotka on usein vangittu muottiin keskeltä valloittajan vauhtia. Meillä vastaavaa vikuroivaa voimaa puhkuu Hakkapeliittain kotiinpaluu, joka sekin löytyy Lahdesta.

Ehkä hyvä niin, että maltti on tässäkin Mannerheimin arvokkuuden säilyttävää valttia. Ainakin jos vertaa marsalkka Georgi Žukoviin, joka valettiin 1990-luvulla ratsastamaan Moskovan Maneesiaukion laidalle. Siinä lennokkuuden ja pönötyksen yhdistelmässä on jotain kovin koomista.

MANNERHEIM JA ŽUKOV olivat molemmat ratsuväen miehiä, joten he sopivat vielä hyvin ikuistettavaksi hevosen selkään. Sotateknologisen kehityksen myötä ratsastajapatsaiden ajan piti kuitenkin olla 2000-luvulle tultaessa jo ohitse.

Vaan mitä vielä. Helmikuussa levisi Pjongjangista maailman mediaan kuvia kuusimetrisestä monumentista, jossa ”rakas johtaja” Kim Jong-il ratsasti isänsä Kim Il-sungin eli ”Suuren johtajan” rinnalla. Tyyllilajissa on enemmän žukovilaista estetiikkaa kuin mannerheimia.

Kyynikko voisi tohtia epäillä ainakin poika-Kimin hevosenkäsittelykykyä, tämä kun sai generalissimuksen arvon vasta postuumisti kuolemansa jälkeen.

Tosin se titteli ei muutenkaan takaa ratsastustaitoa. Stalin esimerkiksi jätti hevoshommat voitonparaatissa 1945 muiden huoleksi, kun ei uskaltanut riskeerata maineensa munaamista maailman katseen ja historian edessä.

POHJOIS-KOREAN patsasteollisuus on löytänyt myös vientimarkkinoita, lähinnä Afrikasta, jossa sosialistinen realismi hivelee yhä joidenkin johtajien silmää. Mutta osataan sitä muuallakin, myös täällä kultivoituudessa Euroopassa.

Viime vuosien kenties hämmästyttävien viritys löytyy Makedonian pääkaupungista Skopjesta, johon rakennetaan uutta monumentaalista keskustaa – Aleksanteri Suuren ratsastajapatsaan ympärille.

Ja tämä Aleksanteri on todella suuri, yli 10-metrinen luomus yhtä korkean jalustan päällä, ympärillään leijonia ja (kesäisin) soiva suihkulähde. Aukiolla kököttää myös pari Bysantin tsaari-keisaria, ja korttelin päässä kimaltelee tuoreen valkea riemukaari, Makedonian portti.

”Tervetuloa teemapuistoon”, paikallinen tuttavani ironisoi ympärillä levittäytyvää näkymää. ”Näin makedonialaisille tuotetaan sitä historiaa, jota meillä ei koskaan ollut.”

Aleksanteri Suuren yhteys nyky-Makedoniaan on nimittäin vähintään kyseenalainen, slaavit kun tulivat alueelle vasta vuosisatoja myöhemmin. Kreikkalaisten mielestä kyse ei olekaan mistään muusta kuin heidän historiansa häpeämättömästä rosvoamisesta.

PATSASBONGAREILLE SUOSITTELEN hyppäämistä Allegro-junaan ja suuntaamista Pietariin. Nevan rannan Vaskiratsastajassa täytyy kaikiksi se, mitä ratsastajapatsaalta voi parhaimmillaan odottaa.

Mikä Skopjessa näyttää kitschiltä, asettuu Venäjän keisarikaupungissa harmonisesti maisemaan. Ja Katariinan pystyttämässä patsaassa ratsastaa Pietari itse, lisänimiltään Suuria molemmat.

VARTUIN 1970-LUVUN jälkipuoliskon punkrockin nostattamalla uudella aallolla. Brittibändeistä kolahti parhaiten The Clash. Se oli riittävän hyvä myös ymmärtämään, että elinvoimansa säilyttääkseen musiikin tuli uudistua garagepogosta vivahteikkaampiin kuvioihin.

Sen tien päässä ilmestyi vuonna 1980 kolmoislevy *Sandinista!*, joka toi Nicaraguan luultavasti ensimmäistä kertaa teinipojan tietoisuuteeni. Aika pian huomasin aika monen Suomessakin harrastavan tuota kaukaista Keski-Amerikan maata, rockia huomattavasti konkreettisemmin muodoin.

Nicaraguan vallankumouksessa oli jotain romanttisen aitoa ja rehellistä, jonka esimerkiksi Kuuba oli aikaa sitten menettänyt Fidel Castron & comandantejen kommunistisessa komennossa. Pieni ja köyhä siellä pyristeli irti ison pahan imperialismiin otteesta.

Maailman älymystöä kävi raportoimassa paikan päältä, että Nicaraguassa oltiin demokratian ja edistyksen asialla. Salman Rushdie kirjoitti *Jaguaarin hymyssä* (1987) tiettyyn gallialaiskylään viitaten, kuinka hän Daniel Ortega radiosta kuunnellessaan keksi uuden sankarihahmon: Sandinix.

Myöhemmin mieleen painui monen aktivistin syvä pettymys, kun sandinistat hävisivät 1990 vaaleissa ja luopuivat vallasta. Pilkkakirveet saivat syyn veistellä, että katosivatko avustushalut demokratian tuotaman ”väärän” tuloksen myötä.

Eivät kadonneet, kuten Solidaarisuus-järjestön yhä aktiivisena jatkuva toiminta osoittaa. Virallisen Suomen kehitysyhteistyön kumppaninakin Nicaragua sinnitteli vuodesta ja hallituksesta toiseen, kriitikoiden mielestä vain sen vuoksi, että kyse oli vasemmiston lemmikistä.

Arvostelu kiihtyi sen jälkeen, kun Ortega palasi presidentiksi 2007 ja ryhtyi rakentamaan ympärilleen rumasti korruptoitunutta valtapiiriä. Tukijamaat Skandinaavia myöten saivatkin yksi kerrallaan tarpeeksi tällaisesta ”demokratiakehityksestä” ja vetäytyivät Nicaraguasta.

Suomi liittyi joukkoon, kun hallitus antoi helmikuussa uuden ihmis-oikeuksia painottavan kehityspoliittisen ohjelman. Päätös on synnyt-

28 tänyt jonkin verran kritiikkiä, mutta ehkä vielä enemmän haikeutta, kuten Sorsa-säätiön ja Solidaarisuuden asiasta järjestämä keskustelutilaisuus osoitti.

Puhuja toisensa perään aloitti tilittämällä omaa suhdettaan Nicaraguaan, jonka rankkoja ihmiskohtaloita esimerkiksi professori Jussi Pakkasvirta tunki henkilökohtaisesti. Folke Sundman ulkoministeriöstä puolestaan tunnusti ”sisäisen sandinistansa” hiljaa hiipuneen maan kehitystä seuratessa.

Ihmisoikeuksien, demokratian ja hyvän hallinnon nostaminen kehityspolitiikan ohjenuoraksi on varmasti perusteltua, mutta siitä syntyy toisaalta dilemma: Kohdemaan tulee olla oloiltaan riittävän kurja, että sitä on motivoivaa auttaa, muttei järjestelmältään liian kurja, että sitä kannattaa tukea.

Kalevi Sorsa -säätiön nettisivut 26.4.2012

ROOMAN KAUPPAKAMARIN edustustila viime viikolla. Televisio- ja videokameroita toista tusinaa, valokuvaajia kymmenittäin ja salintäydeltä silmäätekevää väkeä, joka on seuloutunut poliisi- ja carabinieriuurin lävitse turvamiesarmeijan valvovan katseen alle.

Mediatapauksen keskipisteenä ovat pääministeri Mario Monti sekä talousnobelisti Joseph Stiglitz, jotka analysoivat Euroopan kriisiä ja hahmottelevat kurssia kohti uutta kasvua.

Kunnon keskustelua ei miesten välille synny. Stiglitz esittää perussaarnansa, jonka hän on kerrannut luultavasti kymmeniä kertoja eri puolilla maailmaa. Helsingissäkin viime marraskuussa, kun Palkansääjien tutkimuslaitos vietti 40-vuotisjuhliaan.

Sävy on kenties jyrkentynyt entisestään. Luonnonkatastrofien maailmassa Eurooppa on Stiglitzin mielestä ajautumassa ihmisten aiheuttamaan tuhoon, jos se jatkaa kurjistuspolitiikan tiellä. Säästöillä ja leikkauksilla kun ei mikään merkittävä talous ole koskaan noussut lamasta.

Budjettikuria Italiaan juurruttava Monti ei voi täysin yhtyä talousguuruun, jos ei oikein ryhdy häntä haastamaankaan. Tuloksena on hiukan laahaava katsaus maan vaikeuksista kylmän sodan jakolinjoista Silvio Berlusconiin ajan perintöön.

Tilaisuuden puheenjohtaja, vasemmiston entinen pääministeri Massimo D'Alema ei edes yritä yhteenvetoa. Paljon puhuva on sen sijaan hänen kiitoksensa Montille, joka on palauttanut Italian kunnialliseksi toimijaksi eurooppalaisen politiikan kentällä.

TÄHDILLÄ ON KYSYNTÄÄ. Stiglitz olikin ehtinyt heittää shownsa jo aikaisemmin samana päivänä sosiaalidemokraattisväritteisten ajatushautomoiden konferenssissa. Foundation for European Progressive Studies (FEPS) kumppaneineen on koettanut kartoittaa, mitä voisivat olla edistykselliset eväät ulos talouden ja politiikan ahdingosta.

Tällä kertaa näkemyksiään vaihtoivat valtioviisaat Itävallan entisestä liittokanslerista Alfred Gusenbauerista Chilen ex-presidenttiin Ricardo

30 Lagosiin. Latinalaisen Amerikan talousluvut ovatkin osoittaneet viime vuosina toiseen suuntaan kuin vanhassa Euroopassa.

Mutta miten tempu tehdään täällä, rampautuneen yhteisvaluutan euron alueella? Välimeren piiristä katsottuna painottuu helposti näkemys, että ratkaisun on löydyttävä tiukan talouskurin sijaan pehmeämmän politiikan puolelta.

Tarvitaan kyynisiä brittejä ja finanssimarkkinoiden asiantuntijoita muistuttamaan, että kyllä käsillä on myös velkakriisi. Joku amerikkalainen kysyy käytännönläheisesti paria kolmea ensimmäistä askelta, jolla poliittinen tahto voisi muuttua arkeen vaikuttavaksi todellisuudeksi.

Potentiaalisia instrumentteja etsitään Euroopan investointipankista rahoitusmarkkinaveroon. Ekonomistislangissa vajotaan väliin aika syvälle, mutta loppupeleihin tuntuu jäävän vain kaksi avaintekijää: eurobondit ja Euroopan keskuspankki.

TALOUSKRIISIKESKUSTELUISSA on merkittävää, että puheet ovat monipuolistuneet matokuureista kasvun edellytyksiin. Tältä osin Stiglitzin uuttera käännytystyö on alkanut saavuttaa vastakaikua, muidenkin kuin sosiaalidemokraattien keskuudessa.

Tärkeämpää on tietysti se, että ajattelutavalle löytyy toteuttajia poliittisen vallan ytimissä. Rooman konferenssissa moni kohdistikin toiveensa Ranskan presidentinvaaliin, josta odotettiin käännettä koko Euroopalle.

”Je suis socialiste!” François Hollande julisti sosialistisuuttaan sunnuntaina vaaliyön voitonhumussa. Nyt on aika näyttää, mitä vasemmistolainen vaihtoehto tarkoittaa käytännössä Euroopan ja euron tulevaisuuden kannalta.

Demokraatti 9.5.2012

VAIKKA SOFI OKSASEN uusi romaani ilmestyy vasta syksyllä, hän ehti tuottaa Suomen markkinoille myös kevään tärkeimmän kirjan. Aleksandr Solženitsynin *Gulag – Vankileirien saaristo* on viimein saatavissa suomeksi yhtenä 1300-sivuisena niteenä.

Raskasta luettavaahan se on, muutenkin kuin massiivisen kokonsa puolesta. Ja suurin piirtein yhtä ylevöittävää kuin lähes saman kokoluokan paketit, Jonathan Littellin *Hyväntahtoiset* muutaman vuoden takaa tai Antony Beevorin tuore *Toinen maailmasota*.

Eli ei varsinaisen hyvän mielen lahjavinkki uusille ylioppilaille ja muille koulun päättäneille elämänsä keväässä. Mutta ihmisyytensä säilyttääkseen on ihmiskunnan kohdattava ja muistettava tämäkin puoli menneisyyttään.

SUOMALAISESSA ITSERUOSKINNASSA on tapana tulkita, että meillä ei ole riittävän suorasukaisesti käsitelty Neuvostoliiton terrorikoneistoa ja ihmisoikeusloukkauksia. Mikä on tarpeeksi, se on suhteellinen kysymys.

Itse asiassa Suomessa on julkaistu runsaasti leirikirjallisuutta, jota Erkki Vettenniemi on tutkinut väitöskirjan verran ja julkaissut siitä väkevän antologian. Suomalaisethan joutuivat tutustumaan Gulagiin aivan omakohtaisesti, kuten kustantaja Oksanen muistuttaa kirjan saatesanoissa.

Kun viimeiset suomut kylmän sodan päättymisen myötä putosivat silmiltä, neuvostojärjestelmän kauhistelulle ei löytynyt rajaa. Mauno Koiviston näkemystä vapaasti lainaten se ei ollut niin paha kuin kuviteltiin – vaan paljon pahempi.

Arviot Stalinin terrorin uhriluvuista kipusivat kohti korkeuksia, jonka rinnalla jopa Hitlerin saavutukset samalla alalla alkoivat kutistua. Joidenkin mielestä se oli tarkoituksellista, tavoitteena Saksan syntitaakan suhteellistaminen vastaamaan Euroopan uusia voimasuhteita.

Kumpi sitten oli pahempi massamurhaaja, Hitler vai Stalin? Kysymys lienee tarpeeton, ellei mieletön missään arvottavassa mielessä, molempien kohdalla liikutaan sen verran suuressa mittaluokassa.

Jos rikollisjärjestys ei raatoja laskemalla ratkeakaan, jokin roti sopisi kuitenkin kuolinlukujen roiskimiseen. Kevään Gulag-keskustelun aikana korkeimmat väitteet Stalinin uhreista nousivat 30–50 miljoonaan. Ja siihen sotatoimissa kaatuneet päälle.

Tarkkoihin lukuihin tuskin päästään, mutta sinnikäs tutkimus tuottaa kyllä tässäkin tuloksia. Kenties perustelluimpia niistä tarjoaa Timothy Snyder, jonka pari vuotta sitten ilmestynyt *Bloodlands* kartoitti natsi-Saksan ja Neuvostoliiton välisen Euroopan karmaisevaa kohtaloa.

*The New York Review of Books*issa (4/2011) Snyder on vetänyt yhteen, että saksalaiset tappoivat taistelujen ulkopuolella laskentatavasta riippuen 11–12 miljoonaa siviiliä. Stalinin ajan Neuvostoliitossa vastaava haarukka asettui 6–9 miljoonaan. Arviot ovat huomattavan maltillisia verrattuna esimerkiksi lähteenä paljon käytettyyn *Kommunismmin mustaan kirjaan*.

SOLŽENITSYN ITSE vangittiin 1945 jo ennen puna-armeijan voitonpäivää ja hän kituutti leireissä Stalinin kuolemaan asti. Samoina vuosina Hitlerin lyönyt suuri liittokunta hajosi neuvostoblokin ja länsivaltojen kylmäksi sodaksi.

Länsi patosi kommunismia muun muassa paljastamalla, mitä oli työläisten todellisuus rautaverhon takana. Emigroituneet menševikit olivat siinä avuksi kuten David Dallin ja Boris Nikolajevski, joiden perusteos orjatyövoimasta neuvostoparatiisissa ilmestyi Yhdysvalloissa 1947.

Euroopassa vastaavia tietoja keräsivät ja levittivät sosiaalidemokraatit verkostojensa välityksellä. SDP:nkin puoluetoimistoon saatiin raportteja, jotka käsitelivät pakkotyötä Itä-Euroopassa ja Neuvostoliitossa. Ne ovat yhä luettavissa Työväen Arkiston kokoelmissa.

EU-EUROOPASSA ei ymmärretä juhannuksen päälle. Sen sain taas toissaviikolla huomata, kun lensin Kalevi Sorsa -säätiön eurooppalaisen yhteistyöjärjestön FEPSin (Foundation for European Progressive Studies) vuosikokoukseen.

Samaan yhteyteen oli rukattu kaksipäiväinen konferenssi Call to Europe. Puhetta ja parran pärinää riitti perjantain iltapäivään asti, jolloin Pohjolassa on jo asetettu viettämään keskikesän juhlaa.

Ei ihme, että paikalla ei näkynyt kollegoja Skandinaviasta. Eric Sundström sentään kävi esittelemässä uusimman numeron FEPSin lehteä *Fresh Thinking*, jota hän toimittaa virkeän nettisivuston Dagens Arenan ohessa.

Itse päätin lusia koko programmin, joka peilasi tärkeää ja ajankoh- taista asiaa: Euroopan sijaa maailmassa ja EU:n politiikkaa lähialueil- laan Afrikassa, Lähi-idässä ja Balkanilla.

KUN KOOLLA on sekä tutkijaväkeä että koeteltuja poliitikkoja, jälkim- mäiset erottuvat usein jos ei argumentin voiman niin retorisen taidon perusteella. Parhaimmillaan mukaan yhdistyy aimo annos karismaa, kuten Mauritiuksen entinen presidentti Karl A. Offmann osoitti.

Hänen mielestään Eurooppa ei ole ottanut sellaista roolia Afrikassa, kuin sille olisi tarjolla. Entisiltä kolonialisteilta ei kuitenkaan kaivata avulle tai yhteistyölle ehtoja. Ei niitä aseta kuulemma Kiinakaan, joka aktiivisesti hankkiutuu raaka-ainevarojen ja maatalousmaan äärelle.

Siinä on miettimistä EU:n ulkosuhteiden hoitoon, jossa mielel- lään korostetaan eettisiä näkökohtia koko unionia kantavien periaat- teiden pohjalta. Linjaukset saattavat olla kohta koetteilla, jos arabikevät kääntyy vaikkapa naisten osallistumista rajoittavaksi islamistien val- laksi.

BRYSSELISSÄ PUHUTTIIN paljon Euroopan pehmeästä vallasta, mutta ilman erityisempää yksimielisyyttä. Esimerkillä opettamisen vetovoima

hiipuu sitä mukaa, kun integraation menestystarina vajoaa talouskriisien varjoihin.

EU:n porstuassa pidetty Turkki on jo menettämässä kiinnostustaan, kun alueellisen mahtiaseman rakentaminen näyttäisi onnistuvan muutenkin. Länsi-Balkanilla taas perspektiivi unionin jäsenyydestä olisi este sille, ettei alueella palata kiihkonationalismiin kaikkine riskeineen.

Moni oli sitä mieltä, että Euroopan pehmeä valta edellyttää rinnalleen myös kovaa voimaa, sotilaallista toimintakykyä tarpeen niin vaatiessa. Libya oli tästä tärkeä muistutus.

Kiinnostavin sessio koski kuitenkin Lähi-itää, johon saatiin näkemyksiä niin Israelista ja Egyptistä kuin Palestiinan edustajilta. Euroopalla on siinä saamaa joustavampaan rooliin kuin Yhdysvalloilla, joka koetaan edelleen juutalaislobbynsa vangiksi.

PERJANTAI-ILLAN LENNOT Brysselistä Helsinkiin lienevät yleensä täynnä, mutta juhannusaattona ei seurani ollut kuin muutama kiinalaisturisti. Vielä autiompaa oli moottoritiellä, kun ajoin Hämeen sydänmaille kohti yötöntä yötä.

Oli aikaa miettiä eurooppalaista osallistumista, maantiedettä ja mentaliteetteja. Arabimaat, Palestiina ja Balkan ovat Välimeren EU-veljillemme aivan eri tavalla iholla kuin esimerkiksi Venäjä, jota seminaarissa ei tainnut lisäksi juuri muut mainita.

Ja siksi on syytä osallistua ja olla läsnä, tuoda keskusteluun pohjoista ulottuvuutta. Toisaalta kansainvälisissä tapaamisissa on taipumusta vaalia yksituumaisuutta tavalla, joka peittää alleen kansallisia ristiriitaisuuksia.

Samaan aikaan FEPSin konferenssin kanssa Ruotsin puoluejohtaja Stefan Löfven korosti Dagens Arenan haastattelussa, kuinka syvästi Euroopan sosiaalidemokraatit ovat jakaantuneita EU:n roolin suhteen. Nyt olisi paras ottaa askel taaksepäin ja tuumia suuntaa ajan kanssa.

Kuka olisi kehdannut sanoa saman Brysselissä ääneen?

Pössäytyksiä rauhanpiipusta

KUN SUOMI joulukuussa 1955 sai tiedon pääsystä Yhdistyneiden kansakuntien jäseneksi, hakupäätöksen lähes kymmenen vuotta aikaisemmin tehnyt presidentti J. K. Paasikivi oli epäileväinen: ”Saa nähdä, tuleeko siitä enemmän ikävyyksiä ja vaikeuksia kuin hyötyä.”

Ei kestänyt monta kuukautta, kun pahat aavistukset kävivät toteen. Neuvostoliitto kukisti verisesti Unkarin kansannousuun ja joutui tuomiolle YK:n yleiskokouksessa. Se taas merkitsi kiirastulta suomalaisen diplomatian taidolle.

”Meidän on mielestäni perustettava menettelymme asiallisiin syihin”, Paasikivi oli evästännyt keväällä Suomen ensimmäistä YK-lähettilästä G. A. Gripenbergiä. ”Jos sillä perusteella voimme kannattaa venäläisiä, on se hyvä.”

Nyt ei voinut, pikemminkin teki mieli asettua heitä vastaan. Kiperimmissä kohdissa piti paaduttaa sydän ja pidättäytyä äänestämästä. Sekin ratkaisu vei Suomen erilleen muista Pohjoismaista, puolueetonta naapuria Ruotsia myöten.

KANNANMÄÄRITYS SYKSYN 1956 suuriin kuvioihin ei ollut enää Paasikiven huolia vaan hänen seuraajansa Urho Kekkosen tulikaste maailmanpolitiikkaan. Jos avaus sujui hiukan haparoiden, niin myöhemmin ei päätä enää piilotettu pensaaseen.

Legendaarinen linjanveto kuultiin Kekkosen suusta YK:n yleiskokouksessa 1961: ”Näemme itsemme täällä pikemmin lääkärin kuin tuomarin osassa. Asianamme ei ole esittää moitteita tai julistaa tuomioita. Meidän on mieluummin tutkittuamme ongelmia pyrittävä löytämään niihin parannuskeinoja.”

Vuosikymmenen lopulla Suomi tunkeutui jo ehdoin tahdoin YK:n ytimeen, pyrki ja pääsi turvallisuusneuvoston jäseneksi 1969–1970. Max Jakobsonia ei sentään saatu pääsihteeriksi. Mitä mahtoi pilven päällä Paasikivi miettiä meiningistä!

Suomen toinen kausi turvallisuusneuvoston jäsenenä 1989–1990 osui suureen murrokseen, mutta ei tuonut YK:ssa eteen erityisen kimurantteja kysymyksiä. Nyt sen sijaan ollaan työntämässä päätä herhiläispesään, mikäli peitotetaan Luxemburg hakukisan loppusuoralla.

Turvallisuusneuvostossa on riittänyt 2000-luvulla kiistojen kuhinaa, oli kyse sitten mandaatista hyökätä Irakiin, sotilaallisesta väliintulosta Libyaan tai viimeksi Syyriaan kohdistuvista toimista.

Yhdysvaltojen suhtautuminen YK:hon on ollut perinteisesti ambivalentti. Venäjä rimpuilee kiinni vanhassa maailmanpoliittisessa roolissaan, ja Kiina kaipaa nousevan mahtinsa mukaista arvostusta kansainvälisillä foorumeilla.

”Meidän täytyy olla hyvin aktiivisia ja pitää kiinni omista näkemyksistämme”, ulkoministeri Erkki Tuomioja on määritellyt mahdollisen neuvoston jäsenyyden varalta. ”Voimme koettaa rakentaa yhteisymmärrystä juuri tällaisissa hankalissa tilanteissa.”

Linjaus lienee edelleen lähempänä lääkärin kuin tuomarin hommia.

KUN YK KOKOONTUI marraskuussa 1956 yleiskokoukseen, *Suomen Sosialidemokraatin* pakinoitsija Nikodemus esitti evääksi ”konkreettisia ehdotuksiakin rauhanomaisen rinnakkaiselon arvokkuuden ymmärtämisen elvyttämiseksi”.

Hän suositteli Veikko Huovisen uuden teoksen *Rauhanpiipun* kääntämistä eri kielille, ”sillä se on järkevintä, mitä suurpolitiikasta toistaiseksi ja ehkä milloinkaan tähän mennessä on sanottu”. Kirja sopisi kaikille YK-edustajille matkalukemiseksi, oikein ajatuksen kanssa.

Olisiko nyt *Rauhanpiipun* uuden, kansainvälisen painoksen paikka? Ehkei sentään. Panu Rajala pohdiskelee täydestä syystä tuoreessa henkilökuvassaan Huovisesta, että se taitaa olla tekijänsä ”vanhentunein ja elottomin teos”.

Pasifismi ei pure ajassamme, eikä puolueettomuus enää käy kaiken kattavasta ohjenuorasta Euroopan unionin jäsenmaalle. Turvallisuusneuvoston jäsenyys tulee trimmaamaan suomalaisen diplomatian taitoa, jos ei muuta.

Keskustajohdossa on yritystä

SUOMEN KESKUSTA on melkoinen hybridi. Porvaripuolueena se on yrittäjien ylin ystävä, vanhana Maalaisliittona taas aluepolitiikan ja tukiaistalouden paaluvarustus. Alkiolaisissa aatepuheissa muistetaan, tai ainakin muistellaan köyhän asiaa.

Johannes Virolaiseen asti keskustajohtajien kuului viljellä maata, vaikka aika tahtoi kulua valtiollisissa asioissa. Myöhemmin on esiintynyt toisenlaista yrittäjyyttä, tosin enemmän vasta politiikan kannusten jälkeen.

Ikinuori Paavo Väyrynen on konsernijohtaja Keminmaalla, jos kohta kehuu vaimonsa pyörittävän bisneksiä. Hänen seuraajistaan sekä Esko Aho että Matti Vanhanen siirtyivät politiikasta elinkeinoelämän palvelukseen, toinen Nokian ja toinen perheyrittäjien lobbariksi.

Sen sijaan Anneli Jäätteenmäkeä ja Mari Kiviniemeä ei ole toistaiseksi rekrytoitu liike-elämään, vaikka siellä pitäisi olla pulaa naisjohtajista. Lieneekö kutsumuksen vai tasa-arvon puutetta, kun pääministerin pesti pätevöittää noin eri tavalla.

Juha Sipilän tie on kulkenut toisin päin. ”Suomen Mitt Romneylle” löytyi nostetta puolueen pelastajaksi, kun oli ensin osoittanut yrittäjänä kykyä tehdä miljoonia. Markkinatalouden lujat lait piti olla sisäistetty omakohtaisesti.

Kesällä Sipilä kuitenkin hämmästytti esittämällä, että Espanja voisi hoitaa talousongelmansa kiristämällä verotusta, vaikkapa Suomen tasolle. Pohjoispohjalaisen matematiikan mukaan se paikkaisi maan rahoitusaukkoja sadalla miljardilla eurolla vuodessa.

Esko Aho puolestaan tähdensi hiljan *Helsingin Sanomissa* (19.8.), kuinka merkittävin teko Suomen 1990-luvun laman hoidossa oli yhteisöverojärjestelmän uudistus. Veroastetta painettiin alas, mutta tuotto kasvoi rajusti talouden dynamiikan myötä.

Keskustan hybridissä riittää reseptejä, joka lähtöön.

Tuhat merkkiä politiikasta 3.9.2012

Bolševikit pelastivat Suomen?!

MAAKUNTAMATKAILU AVARTAA. Autoilulenkura itään osoitti kesällä havainnollisesti, että Suomi on kyllä edelleen vahvasti kaksikielinen maa, mutta se toinen kieli ei välttämättä ole ruotsi.

Noin Kymijoen tienoilla tuntuu kulkevan raja, niin kuin 1740-luvun pikkuvihan jälkeen. Jos Itä-Uudellamaalla esiintyy vielä rantaruotsalaisuutta, niin sen takana aukeaa ”Vanha Suomi”, jossa Venäjän vaikutus on muuta maata näkyvämpää ja konkreettisempää.

Integraation ilmansuunta ei ole länteen ja etelään, merten välityksellä maailmalle, vaan itä. Sinne vie kohta mahtava moottoritie, jonka rakennustyöt raiskaavat parhaillaan Kymenlaakson maisemaa. Ratayhteyttä on jo viritetty vilkastuvaan kysyntään.

Olemmeko palaamassa 1800-luvun asetelmaan, jossa Pietarin talousalueen imu heijastui laajalti koko Itä-Suomeen? Samaan pyörteeseen olisi saattanut tempautua muukin Suomi, jos kapitalismi olisi voittanut Venäjällä ja päässyt kukoistamaan.

Tästä näkökulmasta kärjistäen bolševikkien valtaannousu paitsi kättilöi Suomen itsenäisyyden, myös suojasi sitä markkinavoimilta. Vaikka YYA-aikana taas korostui poliittinen ja taloudellinen yhteys, kulttuurinen ja sosiaalinen kosketus jäi kapeaksi.

Nyt saavat rouvat Imatralla ihmetellä, kun vaatekaupan mallistot on valittu myötäilemään venäläistä makua. Samaan aikaan miehet jonottavat autoissaan halpaa bensaa Svetogorskin puolelta. Vaalimaalle valmistellaan kasinoa tyydyttämään pietarilaisten pelihimoa.

Venäjän WTO-jäsenyys avanee myös suomalaisille entistä parempia mahdollisuuksia taloussuhteiden alalla. Se on monella tapaa positiivinen perspektiivi. Mutta vuorovaikutuksen tiivistyminen tulee tällä kertaa näkymään muuallakin kuin Suomen Pankin clearing-tilillä.

Tuhat merkkiä politiikasta 10.9.2012

INTERRAIL-SUKUPOLVI sen muistaa, kuinka Euroopan liberaalit linnakkeet löytyivät aikanaan Tanskasta ja Hollannista. Niissä oli vapaata ... niin, vapaata niissä oli.

2000-luvulla alkoi kuitenkin kuulua kummia. Suvaitsevaisuuden soihdunkantajat tuntuivat saaneen tarpeekseen, kun maahanmuutto ja monikulttuurisuus provosoivat vastaliikkeen merkittäväksi poliittiseksi voimaksi asti.

Hollannin vapauspuolue on edustanut aivan muuta vapautta kuin mitä reppuristit vaelsivat ammentamaan Amsterdamista. Tanskan kansanpuolue on ajanut kansallisvaltiollisten rajojen vahvistamista aina liikkumisvapauden rajoittamista myöten.

Viime viikolla odotettiin Hollannin vaalituloksia hieman hermostuneena ympäri Eurooppaa. Maan ilmapiirin kun on katsottu kertovan, mihin suuntaan politiikan tuulet ovat puhaltamassa maanosassa laajemminkin.

Gallupit ennustivat kärjistyvää asetelmaa Eurooppa-politiikan suhteen. Eurokriittiset vasemman laidan sosialistit kilpailivat mittauksissa jopa suurimman puolueen asemasta, ja Geert Wildersin populistit tekivät vaalista kansanäänestystä Euroopasta.

Mutta toisin kävi. Äärivoimien sijaan hollantilaiset äänestivät oikealla liberaaleja ja vasemmalla työväenpuoluetta, jotka molemmat asettuvat politiikan keskilinjaa tuntumaan. Hallitukseen odotetaan selkeää sinipunaa, joka ei välttämättä tarvitse tuekseen sateenkaaren muita värejä.

Signaali kannattaa panna merkille, vaikka Manner-Euroopan puhurit ehtivät usein laantua, ennen kuin ne kiirivät Pohjolan perukoille. Suomeenhan ne saapuvat enimmäkseen vasta Skandinavian kautta.

Tuhat merkkiä politiikasta 17.9.2012

Kolumnistien karkkipäivä

KAIKENTIETÄVILLE KOLUMNISTEILLE koitti karkkipäivä, kun Sauli Niinistö ryhtyi täyttämään vaalilupauksiaan arvojohtajana. Presidentin työryhmän lääkkeet nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ovat olleet helppo maali, jonka nälvimisellä on saatu vaaditut rivit vaivatta täyteen.

Liityn tähän suruttomaan joukkoon, kun prosessi on pyörähtänyt ensimmäiselle metatasolle. Nyt keskustellaan syntyneestä keskustelusta, ei niinkään esitetyn keinovalikoiman sisällöstä.

Ja niitä ”syrjäytyneitä parkojahan” ei kohta enää muista kukaan. Koko luonnehdintakin tuntuu alistavalta, setämäisen holhoavalta. Hallituksen samaan kysymykseen pureutuvassa nuorisotakuussa on sentään positiivinen klangi.

Asian käsittely on polarisoitunut niin, että punavihreät äänitorvet haastavat ärhäkästi oikeistolaiseksi haistamaansa maailmankuvaa. Työryhmäänsä puolustaessaan Niinistö tuskailikin, että eikös se presidentinvaalien kamppailu (haavistolaisten kanssa) olekaan päättynyt.

Tarja Halosen arvovaltaa hupeni toisella kaudella kohtuuttomasti siihen, että osa mielipidevaikuttajista ei koskaan sopeutunut vuoden 2006 vaalitulokseen. Osallistuipa presidentti yhteiskunnalliseen keskusteluun miten tahansa, sitä vesitettiin oikealta syyttämällä avauksia ideologisuudesta tai leimaamalla niitä latteuksiksi.

Valta on nyt vaihtunut. Olisi suuri sääli, jos vasemmisto ei malta osoittautua tässä suhteessa oikeistoa viisaammaksi.

Tuhat merkkiä politiikasta 24.9.2012

VANHAAN ”HYVÄÄN” aikaan hallitusneuvotteluissa jaettiin työministerin paikka kommunisteille tai jopa SMP:lle, jos niiden hinku sattui riittämään hallitukseen asti. Se oli valtapelin Musta Pekka, joka puhkaisi tehokkaasti oppositiopopulismin purjeet ja kuplat.

Työllisyyden taikasauvaa kun on helpompi heilutella vailla vastuuta sanojen muuttamisesta teoiksi. Tässä mielessä oli aivan oikein, että työn ja oikeudenmukaisuuden SDP otti salkun kantaakseen, kun se viime eduskuntavaalien jälkeen palasi hallitukseen.

Tehtävään pestattiin paras mies mitä puolueesta löytyy. Lauri Ihalaisen kyvyt ja arvovalta tunnustetaan laajalti yli puoluerajojen, myös työnantajien piirissä. Lupaavaa jälkeä alkoi syntyä heti, kun raamitupo saatiin soudetuksi karikoiden ohi satamaan.

Ministereiden mainetta mittaavissa pörsseissä Ihalainen sijoittuu säännönmukaisesti kärkisijoille. Kansalaiset tuntuvat kriisienkin keskellä luottavan, että jos Late ei saa hommaa pelittämään niin sitten ei kukaan.

Viime aikojen huonot uutiset koettelevat, jos eivät horjuta uskoa. Uurteet työministerin kasvoilla syvenevät, kun hän Kristus-hahmona myötäkärsii kanssamme yt-neuvottelujen sakenevaa sumaa.

Politiikan voimattomuus globaalikapitalismin pyörteissä kiteytyy siihen, kun Ihalainen taivuttelee työnantajia turvautumaan mieluummin lomautuksiin kuin irtisanomisiin. Inhimillisyyden sanomassa kaikuu vuorisaaunan henki.

Vetoomuksiin kannattaisi vastata vastaantulolla. Eteläisessä Euroopassa kansa on jo kaduilla, eikä se kurimuksessaan enää anele vaan vaatii. Niin, työtä ja oikeudenmukaisuutta.

Tuhat merkkiä politiikasta 1.10.2012

Uusliberaalin kujanjuoksu

MENESTYS MIELLETÄÄN helposti omaksi ansioksi, mutta syyt vastoinkäymisiin löydetään useimmiten ulkopuolelta. Pörssikursien noustessa piensijoittajatkin ovat meklarineroja, joista taantumani iskiessä tulee olosuhteiden uhreja.

Selitysmekanismeja sovelletaan isomminkin kuvioissa, ja syntipukit ovat vähintään sukulaisia keskenään. Päätäjien, poliitikkojen ja byrokrattien katsotaan sotkevan selvät asiat, oli kyse sitten pienten ihmisten elämästä tai suuremman bisneksen pyörittämisestä.

Markkinoiden vapautteen vannovien mielestä myös finanssikriisiin syytä oli valtio. ”Se oli pakottanut pankit antamaan lainaa maksukyvyttömille. Se oli hoitanut sääntelyn huonosti”, Risto E. J. Penttilä ja Alf Rehn kirjoittavat tuoreessa pamfletissaan *Suunnaton Suomi*.

”Finanssisektorin sääntelyä on parannettava ja tiukennettava”, he yltyvät vaatimaan. Hiukan hämmentävä johtopäätös, kun Penttilä on muutama sivu aikaisemmin – kuin härnätäkseen – tunnustautunut uusliberalismin kannattajaksi.

Sen perustaviin opinkappaleisiin kuuluu deregulaatio, jossa talouden korjausliikkeiden teko kuuluu sekin markkinoille, ei politiikalle. Tohtiiko uusliberaali siis uskoa, että uusi uljas sääntely osuisi nyt kohdilleen?

Kaksimielisen nimen lisäksi kirjan kekseliäs taittoratkaisu tarjoaa kaksi kantaa. Nettipalstoilta tuttu peukku on punaisella pohjalla alaspäin, mutta sinisellä pontevasti pystyssä. Lukijan arvioitavaksi jää, sisältykö värileikkiin myös poliittinen sanoma.

Tuhat merkkiä politiikasta 8.10.2012

BORIS PASTERNAK, Aleksandr Solženitsyn ja Andrei Saharov ovat 1900-luvun suuria hahmoja, jotka palkittiin ansioistaan ihmisyysyden eteen kirjallisuuden ja rauhan Nobeleilla. Sellainen ei sopinut Neuvostoliitolle, joka kohteli kaikkia kolmea kansalaistaan kurjasti kaltoin.

Harvemmin muistetaan, että heidän välissään Nobelin kuittasi myös Mihail Šolohov, *Hiljaa virtaa Donin* tekijä, joka kipusi korkealle NKP:n nomenklatuurassa. Se oli voitto Kremlille, mutta neuvostokulttuurin 60-lukulaisten silmään irvokas farssi.

Esimerkiksi emigraatioon myöhemmin ajetun Vasili Aksjonovin mukaan Šolohovin kynästä ei lähtenyt vuosikymmeniin mitään lukemisen väärtiä. Puheissaan tämä oli poliittisen vallan uskollinen sylikoira.

Kiinan kansantasavallan suhtautuminen nobelisteihin ei ole ollut juuri neuvostotovereita parempi. Liu Xiaobo vertautuu Saharoviin, Gao Xingjian Solženitsyniin, vaikka palkittiinkin vasta maanpakolaisena Ranskassa.

Heistä virallinen Kiina vaikenä, mutta juhlii nyt näyttävästi kirjallisuuden Nobelia. Onko sen voittanut Mo Yan siis henkistä sukua Šolohoville? Ainakin kiinalaisten toisinajattelijoiden joukossa on reagoitu katkeran jyrkästi Ruotsin Akatemian ratkaisuun.

Aika näyttää, mutta ensituntumalta aktivistien arvostelu tuntuu kohuttomalta. Ei liene syytä epäillä monien maiden kirjallisuuden asiantuntijoita, jotka näyttävät arvostavan Mo Yanin tuotantoa kokolailla johdonmukaisesti korkealle.

Kiina on kulttuurin suurvalta jo monessa esittävässä taiteessa, mutta sanan säilä on autoritaariselle järjestelmälle yhä vaarallinen. Sopii toivoa, että nyt myönnetty Nobel on omiaan avaamaan myös kirjallisuudelle yhteiskunnallista tilaa.

Edistyksellisiä – onko heitä?

KUKA ENÄÄ KEHTAA puhua edityksestä? Sana on Suomessa jotenkin saastunut, samalla tavalla kuin käsitykset 1970-luvusta, kun sitä lähestytään suomettumisen leimaavasta näkökulmasta.

Silloinhan Suomi kulki muun maailman mukana vielä vääjäämättömästi kohti jonkin sortin sosialismia. Edistyksellisiä olivat ne, joilla oli historian suuri linja puolellaan, taantumuksellisia häviämään tuomitut vastaan haraajat.

Kunnes megatrendi kääntyi uusliberalismin voittokuluksi. Vanha vasemmisto sai kantaakseen konservatiivisuuden taakkaa, kun se pyrki säilyttämään hyvinvointivaltion kukoistuskauten saavutuksia.

Nyt ollaan jälleen risteysasemassa, tulevaisuuden suuntaviivat sumussa. Historian kulkuun ei uskalla kukaan vedota. Painopiste saattaa kyllä siirtyä kohti Kiinaa ja Aasiaa, mutta mitä se tarkoittaa läntisen maailman yhteiskunnille.

Toisaalta keskustavasemmisto on Euroopassa pitänyt edityksen yhä käsitearsenaalissaan. Kalevi Sorsa -säätökin kuuluu vireään verkostoon, jonka nimi on Foundation for European Progressive Studies – Fondation européenne d'études progressistes.

Suomessa ei edityksellisyydestä kuitenkaan kuule, mitä nyt muutama nuoremman polven demari on väliin yrittänyt sitä hiukan viljellä. Mutta 1970-luvun mörkö tulee heitäkin vastaan, vaikka itse olivat silloin tuskin vaippaiässä.

Tässä asetelmassa oli viime viikolla virkistävää osallistua Edityksen Päiville, kuulla liuta hyviä esityksiä tieteen tarkoituksesta. Tilaisuuden järjesti Edityksellinen tiedeliitto yhdessä Maaseudun Sivistysliiton ja keskustalaisen Ajatuspaja e2:n kanssa.

Onnittelut kollegoille onnistumisesta, vaikka edityksellisyyden arvoitus jäi yhä ratkaisematta.

Tuhat merkkiä politiikasta 22.10.2012

STRASBOURG ON yksi Euroopan pääkaupungeista, jossa pitävät päämajaansa muun muassa Euroopan neuvosto ja ihmisoikeustuomioistuin. Niin ja kokoontuuhan siellä EU:n parlamenttikin kerran kuukaudessa, josta riesasta pulitetaan parisataamiljoonaa euroa ylimääräistä vuosittain.

Reinin jokilaaksossa sijaitseva kaupunki on kerrassaan viehättävä ja päihittää miljöönsä puolesta Brysselin mennessä tullen. Mutta pahuksen vaikea sinne on päästä, ainakin jos sattuu starttaamaan Suomesta.

Aamukone Helsinki-Vantaalta vie Frankfurtiin, jossa jatkolento on korvattu runsaan kahden tunnin bussiyhteydellä. Kaiken lisäksi sitä linjurikyttä saa odottaa hyvinkin kolme tuntia, ellei kauemmin.

Sinä aikana ehtii poiketa lähijunalla keskustaan, jossa taas Euroopan keskuspankki jököttää Willy-Brandt-Platzin laidalla. Saavun paikalle samaan aikaan, kun Occupy Frankfurt -liike heräilee uuteen päivään.

”Me taistelemme pedon sydämessä!” iskulause julistaa pontevasti englanniksi, mutta muuten on meininki verikkaista. Nurmikentän telttailirikin joutui poliisien purkamaksi elokuun alussa.

LINJA-AUTOSSA STRASBOURGIIN ei ole kuin kourallinen matkustajia, kun se surraa läpi syksyä tekevän maiseman. Lueskelen matkan ratoksi komissaari Olli Rehnin kirjaa *Myrskyn silmässä*, joka on täysipäistä tekstiä Euroopan talouskriisistä, mutta auttamattoman tylsä euro-dekkariksi.

”Kuulun niihin, joiden mielestä suomalaisten ja muiden eurooppalaisten etu on Euroopan tiivistyvä ja syvenevä yhdentyminen, sekä poliittinen että taloudellinen”, Rehn kirjoittaa loppuluvussa.

Tämän miehen Suomen Keskustan johto olisi siis halunnut presidenttiehdokkaakseen, mutta joutui sitten vakavalla naamalla ajamaan Paavo Väyrystä valtiolaivan peräsimeen. Kuinka valheellista voikaan politiikan puoluetaktinen peli välillä olla.

Davos tunnetaan talousfoorumistaan, ja sosiaalifoorumit kokoavat sen vastavoimia milloin missäkin päin maailmaa. Nyt Euroopan neuvosto ja Strasbourg ovat keksineet kohottaa profiliaan järjestämällä ensimmäisen suurellisen demokratiafoorumin.

Olen mukana ajatushautomoiden paneelikeskustelussa, joka pohtii demokratiaa yhteiskunnassa vaaleja syvemmällä tasolla. Minut on kutsuttu pikakomennuksella remmiin, kun joku on peruuttanut osallistumisensa aivan kalkkiviivoilla.

Ennen tilaisuuden alkua hurmaavan herttainen nainen tulee lukemaan nimilappuani ja kysyy, olenko minä se egyptiläinen. Sekaannus selviää samalla kuin hieraisen silmiäni: edessäni on 82-vuotias kirjailija Nawal El Saadawi, jonka on määrä puhua koko foorumin päättävässä istunnossa.

Hän jää seuraamaan sessiotamme jupisten ääneen, kuinka vaalit pilaavat koko demokratian polarisoimalla politiikan ja kiihottamalla ihmiset toisiaan vastaan. Meksikolainen kollegani on paneelissa vuolaasti samaa mieltä.

Rohkenen vastata ”rakastavani” vaaleja, jos kohta en kampanjoinnin kaikkia kyseenalaisia muotoja. Säällisesti järjestettynä ne kuitenkin ovat demokratian juhlaa, mahdollisuus, jota tosin usein seuraa sarja pettymyksiä.

EL SAADAWIN TURHAUTUMINEN peilasi paitsi Yhdysvaltain vaalitaistoa myös kokemuksia Tahririn aukiolta, jossa hän osallistui Arabikeväeseen. Sen vapautta ja oikeudenmukaisuutta tavoitellut yhteishenki hajosi hänen mielestään siihen, kun Egyptissä ryhdyttiin järjestämään vaaleja ennen aikojaan.

Muslimiveljeskuntaan ei El Saadawi tunnu luottavan. Haastattelussa hän yleistää kärkevästi, kuinka uskonto on poliittinen ideologia, ei mikään moraalikoodi.

Onko näin? Siihen sopii syventyä tiistaina 13. marraskuuta, kun Kalevi Sorsa -säätio järjestää tutkimus- ja politiikkapäivän Helsingin Paasitornissa otsikolla ”Uskonto – yhteiskunta – politiikka”.

Puhujaksi saapuu muun muassa Sally Toma suoraan Egyptin vallankumouksen sydäimestä ja monta muuta kiinnostavaa alustajaa meiltä ja muualta. Tervetuloa.

47

Demokraatti 24.10.2012

Kunnallisvaalien heikot signaalit

KUNNALLISVAALITAISTOSSA piestiin taas paljon suuta, mutta ääniä laskettaessa tuli tunne, kuin kyse olisikin ollut sopupelistä. Pitkän vaali-illan aikana puoluejohtaja toisensa jälkeen pääsi kertomaan televisiokameroille, kuinka on tulokseen tyytyväinen – ”näissä olosuhteissa”.

Ihmettelen, jos poliittiset ambitiotasot ovat näin alhaalla.

Surkea äänestysprosentin ohella tuloksesta erottuu lähinnä kaksi merkille pantavaa seikkaa. Keskusta on palaamassa nitkahduksen jälkeen – jälleen! – politiikan ykkösketjuun. Jytkyn jälkeisessä elämässä se kukisti perussuomalaiset jo toisen kerran ja selvällä erolla.

Toisaalta presidentinvaalien jälkitunnelmissa saatettiin keväällä pohtia, heijastuuko Haavisto-ilmio punavihreän rintaman sisäisiin voimasuhteisiin. Vihreät toipuivatkin eduskuntavaalien romahduksesta, mutta mitään suurempaa uusjakoa ei tapahtunut.

Vaikka Pekka Haavisto keräsi presidentinvaalien toisella kierroksella yli miljoona ääntä, se ei muuttanut maakuntien perinteistä käytäytymistä. Vihreiden kokonaispotista tuli nyt Helsingistä 30 prosenttia, Uudenmaan vaalipiirin kanssa yhteen laskettuna yli puolet.

Sosiaalidemokraattien lohtu on lämmitellä sillä, että se säilytti puoluerankingissa toisen sijansa. Kaikilla muilla mittareilla tulos on vaatimaton, vaikka pitäisi kuvassa mukana myös perussuomalaisten myötä muuttuneen tilanteen.

Edellisiin kunnallisvaaleihin verrattuna SDP hävisi enemmän kuin mikään muu puolue. Eduskuntavaaleihin nähden taas sosiaalidemokraatit kasvattivat ääniosuuttaan vähemmän kuin kovimmat kilpailijansa Kokoomus, Keskusta ja Vihreät.

Erot olivat näiltä osin pienet, totta, mutta heikkojakin signaaleja kannattaa politiikassa seurata. Eryitystä huolta SDP:n tulee kantaa asemaansa Helsingissä, joka pääkaupunkina on suunnannäyttävä, ei vähiten nuorempien sukupolvien ja tulevien tähtien silmissä.

Tuhat merkkiä politiikasta 29.10.2013

Obama vai Romney?

NELJÄ VUOTTA SITTEN Yhdysvaltain demokratiamalli näytti voimansa. Amerikkalaiset äänestivät presidentinvaalissa ”muutosta johon saattoi uskoa”.

Sitä toivoa kantoi musta mies, joka oli tehnyt hämmästyttävän luokkaretken aina valkoiseen taloon asti. Elänyt todeksi amerikkalaisen unelman ja laajentanut sen sisältöä.

Barack Obaman voitto viittasi siihen, että Yhdysvallat kykenee yhä suuriin tekoihin. Se lupasi uutta itsetuntoa kansainvälisten nöyryy-
tysten ja kansallisen hajaannuksen tilalle.

Hetken näytti siltä, että vaaleissa hävinneet nielisivät tappionsa ja uusi presidentti voisi ryhtyä kokoamaan voimia niin taloudellisen mahdin palauttamiseksi kuin sosiaalisiin uudistuksiin.

Sitten alkoi poliittinen sissisota, joka on repinyt maan sisäistä järjestelmää pahemmin kuin vuosikymmeniin. Republikaanien ehdokas Mitt Romney on asetelman tuote, ei sen ratkaisu.

Yhdysvaltain huomenna käytävissä vaaleissa ei ole positiivista perspektiiviä – kukaan ei oikein tohdi toivoa mitään, paitsi vastustajan tappiota. Valittiinpa kumpi tahansa, ilmassa ei ole odotusta uuden alusta, vaan jatkuvaa vääntöä vanhoissa poteroissa.

Kalevi Sorsa -säätöön järjestämässä presidenttipaneelissa Helsingin kirjamessuilla Obama voitti Romneyn äänin 4–1. Mutta sen yhden äänen antoi henkilö, jolla on Venäjän lisäksi myös Yhdysvaltain passi, kun me muut tulemme Suomesta, niin ja Ranskasta.

Tuhat merkkiä politiikasta 5.11.2013

Jugoslaviasta Kreikkaan

JUGOSLAVIAN HAJOAMISSODAT ravisuttivat 1990-luvulla Eurooppaa kahdella tavalla. Etnisten puhdistusten ja joukkomurhien ajan piti olla kauas taakse jäänyttä sivistyksen maanosassa, jonka itäinen puolisko oli vapautunut kommunismin pakkovallasta demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen.

Toisaalta kansainvälistä profilia etsineen Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden oli tuskaista huomata, ettei niistä ollut interventioon Balkanille. Tarvittiin Yhdysvaltojen sotilaallista kykyä ja poliittista johtajuutta, ennen kuin Martti Ahtisaari kumppaneineen pääsi hakemaan konfliktiin ratkaisua.

Rauhan jälkihoito jatkuu yhä. Kalevi Sorsa -säätökin on siinä mukana pienen pienellä osuudella tukiessaan demokraattisen kansalaisyhteiskunnan kehitystä monikulttuurisessa Makedoniassa.

Perspektiivi EU-jäsenyydestä on ollut yksi tärkeä tekijä niissä ponnisteluissa, joilla Balkanin valtioiden välisiä ja sisäisiä jännitteitä on yritetty hillitä, jos ei laukaista. Pikku hiljaa alkaa käydä kyseenalaiseksi, onko vakaudesta enää eurooppalaisen integraation käytnvoimaksi, saati EU:n vientituotteeksi.

Uutiset Kreikasta kertovat, kuinka maan yhteiskuntarakenne ja -moraali ovat rapautumassa kiihtyvällä vauhdilla. Väkivalta on jo katujen varjoissa väijyvä vaara, muulloinkin kuin mielenosoittajien ja poliisien yhteenotoissa.

Euroopan unioni näyttää olevan jäsenmaansa tilanteen edessä yhtä neuvoton kuin hajoavan Jugoslavian kanssa aikoinaan. Vaikka pahimmissa skenaarioissa ei esiinny 1990-luvun kaltaisia verilöylyjä, Kreikan kierteen ei saisi antaa eskaloitua enää yhtään pidemmälle.

Tuhat merkkiä politiikasta 12.11.2013

EUROKRIISIN HUONOSTI hallittu logiikka on herättänyt pelon siitä, että Euroopan unioni liukuisi kohti syvenevää federalismia ilman asiaa koskevaa tietoista päätöstä. Puhumattakaan selkeästä poliittisesta keskustelusta, johon myös kansalaiset pääsisivät ottamaan osaa.

Millään muulla tavalla federalismi tuskin voikaan toteutua, ei ainakaan talousahdingon tuskan varjostaessa odotushorisontteja. Apupaketteihin kyllästyneet nettomaksajavaltiot vahtivat tiukasti, ettei niiden piikkiin kumuloidu enää lisälaskuja.

Kansalliset parlamentit vaalivat oikeutetun mustasukkaisesti budjetti-valtaansa. Ne ovat edelleen eurooppalaisen demokratian ja siten myös integraation legitimitetin kivijalka – Euroopan parlamentin tärkeää roolia väheksymättä.

Asetelman karuus näkyy viime hetken väännössä, jota parhaillaan käydään EU:n budjettikehyksistä vuosille 2014–2020. Keskustelu kulkee ajan hengen mukaisesti lähinnä leikkausten merkeissä, vaikka nyt jos koska pitäisi hakea kasvun stimulusta laajemmassa Euroopan kattavassa mittakaavassa.

Poliittisen debatin soisi mieluummin koskevan unionin budjetin sisäisiä painotuksia, kuinka investoida tehokkaammin parempaan huomiseen.

Perusteita pohdinnalle tarjoaa muun muassa Antton Rönholm, jonka analyysi on julkaistu Kalevi Sorsa -säätiön Impulseja-sarjassa. Myös FEPSin pääsihteeri Ernst Stetter on haarukoinut kysymystä terävästi blogikirjoituksessaan. Suosittelen.

Tuhat merkkiä politiikasta 19.11.2013

Unkarin tie, ja Suomen

HARVASTA EVERSTISTÄ ylipäätään kirjoitetaan elämäkertaa, mutta päämajan tiedustelupäälliköstä Paasosesta on tänä vuonna ilmestynyt niitä peräti kaksi. Hänen etunimensä jo vihjaavat, ettei kyse ole ihan tavallisesta jampasta: Aladár, Antero, Zoltán, Béla, Gyula, Árpád.

Kadettikoulussa Paasonen simputti nuorempiaan, että nimirimpu oli osattava ulkoa järjestyksessä ja vieläpä oikein äännettynä. Martti Turtola on nähnyt siinä sairasta pennalismia: ”jos ei kouluun tullessa ollut luonnevikainen, oli sitä varmasti ammattiupseeriksi valmistuttuaan”.

Monipuolisesti sivistynyt Paasonen hallitsi kuitenkin kosmopoliitin käytöstavat. Kahdeksan kielen taiturista tuli diplomaattiupseeri, jolle oli talvisodan alla ja aikana enemmän käyttöä eurooppalaisissa pääkaupungeissa kuin rintamalla.

Jatkosodassa marsalkka Mannerheim kiinnitti hänet tiedustelun huipulle. Muiden ansioiden ohessa valintaa saattoi siivittää sukutausta: Paasonen oli äidin puolelta unkarilainen ja itsekin naimisissa magy-aarin kanssa. Unkarin yhteyksien avulla oli mahdollista hahmottaa Hitlerin Saksaa, jonka aseveljiä, jollei liittolaisia molemmat olivat.

KIINNOSTAVIA PARALLEELEJA heimomaiden väliltä löytyy muitakin, jos kohta erot sittemmin osoittautuivat ratkaiseviksi. Mannerheimia on rinnastettu vanhan maailman sotilas aristokraattina Unkarin valtionhoitajaan Miklós Horthyyn, joka kantoi myös amiraalin arvoa.

Oma mielenkiintonsa on vertailla Urho Kekkosen ja János Kádárin tasapainoilua suhteessa kylmän sodan Moskovaan. Neuvostoliiton intressipiirissä oli molemmilla taiteilemista valta-asemansa ja maansa liikumavaran laajuuden kanssa.

Mutta samankaltaisuuksista huolimatta sitä sentään oltiin eri poliittisissa leireissä, perinpohjaisesti. Kohtalon käännekohtat osuivat 1940-luvulle, ja niihin vaikuttivat valtio- ja sotataidon lisäksi ennen muuta ajoitus ja geopolitiikka.

Natsi-Saksa otti Unkarin maaliskuussa 1944 täyteen kontrolliin, kun Suomi selvisi syksyn tullen sodasta irti ilman miehitystä. Seuraavana talvena puna-armeijan vasta ”vapauttaessa” Budapestia tuhoisissa taisteluissa Helsingissä valmistauduttiin eduskuntavaaleihin.

Stalin tosin taisi uskoa, että molemmat mokomat olivat hänen taskussaan. Mutta kylmän sodan vedenjakajalla suomalaiset lipesivät ”Unkarin tieltä”, joksi Kimmo Rentola on kuvannut kotikommunistiemme pyrkimyksiä kevättalvella 1948.

”DEMOCRACY, Freedom and Liberty in Central and Eastern Europe” oli pantu nimeksi konferenssille, joka viime viikolla pohti Budapestissa yhteiskuntien tilaa ja tulevaisuutta itäisessä Keski-Euroopassa. Siis viime viikolla, 23 vuotta kommunistivallan romahtamisen jälkeen.

Aikanaan Unkari tunnettiin sosialistisen komentoleirin vapaamielisimpänä parakkina, mutta monipuoluejärjestelmänä markkinataloudessa sen kehitys on ollut horjuvaa, jopa taantuvaa taaperrusta. Poliitiikka tuntuu polarisoituvan aina vain pahemmin, pelon ilmapiiri valtaa alaa, eikä väkivaltakaan ole kaukana.

Konferenssissa viitattiin siihen, kuinka Keski-Euroopassa on misattu pienten valtioiden valttikortti – konsensusta hakeva ja rakentava demokratiamalli. Sen avulla köyhä Suomikin hilautui 50 vuodessa Nokialandiksi maailman kärkeen melkein pä mittarilla kuin mittarilla.

Omat ongelmansa konsensuksessakin, huomautin kommentissani, mutta en ollut eri mieltä itse perusajatuksesta. Demokratian syviin arvoihin kuuluu kunnioitus oppositiota kohtaan, jolla tulee olla reilu mahdollisuus nousta valtaan seuraavien vaalien jälkeen.

Repivä autoritaarisuuden kierre syntyy siitä, kun voittaja korjaa koko potin ja valjastaa hallintakoneiston valtapyyteidensä välineeksi, vastustajiansa nitistämiseen. Menettelytapa on yhä valitettavan tavallinen, Euroopassakin.

Ikävien kompromissien säädyllyisyys

”SOSIAALIDEMOKRATIASSA on yksi puoli, josta tosiaan pidän. Sellaisetkin ihmiset, joilla oli aivan eri näkemys, jotka karkeasti ilmaistuna inhosivat toisiaan, kapitalistit ja sosialistit, istuivat saman pöydän ääreen ja synnyttivät vaivalloisesti kompromissin, joka piti. Niissä ikävissä kompromisseissa on jotain kovin tyydyttävää. Kunniallista ja säädyllyistä.”

Näin arvioi lähes 80-vuotias Ingmar Bergman, joka vuonna 1997 avasi näkemyksiään Jörn Donnerille kameroiden edessä. Keskusteludokumentti *Elämää ja työtä* on mannaa Bergmanin taiteen ystäville, mutta myös muuten viisas reflektio ihmisenä olemiseen.

Yhteiskuntapoliittisesti sen kaiho kohdistuu vanhaan kansankotiin. 1970-luvulla Bergmankin törmäsi ruotsalaiseen yhteiskuntaan, joka byrokraattisessa vallantäyteisyydessään ”yritytti saada minut hengiltä”.

Sopimisen kulttuurissa ja vastapuolten keskinäisessä arvonnannossa on vaalittavaa meidänkin ajassamme. Sanelupoliitikka tuottaa rumaa ja lyhytnäköistä jälkeä, harjoitti sitä sitten poliittinen hegemoni, työmarkkinoiden vahvempi osapuoli tai valtiovalta.

”Minä olen käsityöläinen”, kymmenien elokuvien, näytelmien ja kirjojen Bergman kiteytti dokumentin lopuksi. ”Tunnen suurta ammattilypeyttä, kun olen tehnyt hyvää työtä. Se on minulle kaikkein tärkeintä, ensisijaista. Samaa kuin tekisi hyvän käyttöesineen. Hyvän pöydän tai tuolin.”

Tuon kaltaisesta tunteesta tulisi jokaisen päästä osalliseksi ja osata siitä nauttia, kukin tahollaan ja tasollaan. Kuinka paljon ihmisenä olemisen potentiaalia omaksi ja yhteiseksi iloksi ja hyödyksi meneekään näinä ”yltäkylläisinä niukkuuden aikoina” hukkaan...

Tuhat merkkiä politiikasta 26.11.2012

MILLAISTA TYÖTTÖMYYYTTÄ yhteiskunta voi sietää? Näkemys on vaihdellut aikain saatossa maasta ja tilanteesta riippuen.

Kun presidentti Urho Kekkonen runnasi syksyllä 1975 Suomeen laajapohjaisen hallituksen, hän käytti kansallisen hätätilan perusteena työttömien määrän kipuamista yli 60 000:n. Hätää ei kuitenkaan seurannut katastrofi, vaikka vuodessa luku kaksinkertaistui.

Nykyäänhän noista numeroista ”iloitsisi” kuka tahansa pää- ja työministeri osoituksena hallituksen onnistuneesta politiikasta. Mikään ei ole tälläkään sektorilla ollut Suomessa entisensä 1990-luvun suuren laman jälkeen.

Näkökulman muutos liittyy myös syvempään aikakauden vaihtumiseen. Kylmän sodan vuosikymmeninä vielä pelättiin työttömyyden ruokkivan kommunistien kannatusta, eikä kahtia jakautuneessa Euroopassa ollut siihen varaa.

Mieliä vainosi kokemus siitä, kuinka 1930-luvun alun lamakurjuus oli johtanut ääriilikkeiden nousuun tuhoisin seurauksin.

Suomalaiset tottuivat ihailemaan Ruotsia, jossa täystyöllisyys tuntui aina asettuvan politiikan tavoitehierarkiassa korkeammalle kuin meillä kotomaassa. Viime vuosina on sitten koettu sekini ihme, että länsinaapurin työttömyysluvut ovat Suomea rumemmat.

Vaikka hyvinvointivaltion rakenteet ovat molemmissa koetuksella, sosiaaliturvan puskurit ovat toistaiseksi vaimentaneet iskuja niin, että arjen törmäykset eivät ole muuttuneet tyrmäyksiksi.

Eteläisessä Euroopassa ihmisten selviytymisstrategiat eivät ole rakentuneet yhtä valtiokeskeisesti, mutta rajansa on heidänkin verkostojensa venymisellä. Erityisesti nuorisotyöttömyys on aikapommi, jonka purkamisella alkaa olla kiire.

Räjähdys merkitsisi yhteiskuntarauhan järkkymistä.

Painetta pannuun!?

”**E**I PILLI VIHELLÄ, jos pannussa ei ole painetta!” Näin kiteytti työnantajien keskusliiton entinen toimitusjohtaja Tapani Kahri muistelmissaan pitkän kokemuksensa työmarkkinaneuvotteluista. Motto kuvaa osaltaan, ”miksi asioiden ratkaiseminen aina viipyy viime tippaan ja tapahtuu tavallisesti vasta valvotun yön ellei kahden jälkeen”.

Viime viikkoina on työnantajapuoli lisännyt painetta niin, että *Helsingin Sanomat* (14.12. Juha Akkanen) otsikoi sen hyökkäävän kaikilla rintamilla. Suomeen on juurrutettu ”kriisitietoisuutta”, joka on välttämätön mentaalinen pohja ”kovien päätösten” läpi runnaamiseksi.

Kansantalouden ja elinkeinotoiminnan näkymiin tulee tietysti suhtautua täydellä vakavuudella. Toisaalta kyse on aseisiin ajosta kohti tulevaa työmarkkinakierrosta sekä hallitusohjelman puolivälin tarkastusta.

”Kriisit ovat luonnollinen kohta harkita, mitä pitäisi muuttaa. Joillakin on tarve käyttää sellaista hetkeä hyväksi.”

Näin arvioi tilannetta Jyrki Katainen samassa *Helsingin Sanomien* numerossa – tarkoittaen tosin kotimaan sijaan Euroopan unionin kehitystä. Pääministeri piti positiivisena, että ”ylenpalttinen hosuminen tai kiire tehdä suuria, merkittäviä muutoksia EU:hun on laantunut”.

EU:ssakin kun on ollut tapana päästä ratkaisuihin vasta rankan vatvomisen ja valvomisen päältä. Mielialojen rauhoittaminen vakauden rakentamiseksi lienee viisautta sen vastapainoksi, että kriisitietoisuuden lietsojia tulee Eurooppa-sektorilla riittämään joka tapauksessa.

Paineen tasaaminen ja hallinta vaikeita prosesseja eteenpäin vieväksi käytinvoimaksi on taitolaji. Pannun kylkiä tuskin kannattaa päästää hohkaamaan niin punaisena, että paine purkautuu vihellyksen sijaan pokshtaen.

Tuhat merkkiä politiikasta 17.12.2012

KYLMÄN SODAN geopolitiikan voi Suomen kohdalta kiteyttää karkeasti näin: Suomi ei halunnut kuulua Itään eikä Neuvostoliitto sallinut sen kuulua Länteen, joten se suuntasi Pohjolaan. Jäsenyys pohjoismaisessa perheessä kiinnitti Suomen länsimaisten demokratioiden joukkoon, lopulta sen eliittiin monilla hyvinvoinnin mittareilla.

Tällainen valinta ja tie menestystarinaksi olivat mahdollisia siltä perustalta, että suomalaisen yhteiskunnan monet kantavat rakenteet uskonnosta oikeusjärjestykseen olivat skandinaavista perua, Ruotsin valtakunnan ajalta.

Toki oli merkittäviäkin eroja, kummallisesta kielestä pitkään kovin agraarisena säilyneeseen elinkeinorakenteeseen. Suomen historiaan aukeaa kiinnostavia vertailevia näkökulmia riippuen siitä, tarkasteleeko sitä pohjoismaisessa vai baltialais-itäeurooppalaisessa yhteydessä.

Edellisessä suomalaiset olivat ruotsalaisten köyhiä serkkuja, ikään kuin alemmalla puolalla kapuamassa kehityksen tikapuita. Mutta sentään aivan toista kuin veljeskansamme Viro, joka joutui kituuttamaan neuvostokansojen kollektiivisissa kahleissa.

KAHLEET KATKEILIVAT ja geopolitiittiset rajoitteet poistuivat itse kultakin, kun kylmä sota päättyi kommunismin ja Neuvostoliiton romahdukseen. Viro kytkeytyi niin nopeasti ja kiinteästi kuin mahdollista Länteen, jonka sotilasliitto NATO tarjosi turvatakuut ja vastapainon Idälle.

Turvallisuuspolitiikka on nähty avaimeksi myös Suomen Eurooppa-ratkaisuun, mutta se rajaa näkökulman turhan kapeaksi. Eihän suomalaisilla ollut 1990-luvulla sen enempää kuin tänä päivänä kiire NATOon, vaan integraatiossa haettiin taloudellisten etujen varmistamisen ohella kaikin tavoin tasavertaista paikkaa Euroopan maiden joukossa.

Kyse oli ennen muuta identiteetistä, ehkä itsetunnostakin. Taakse saivat jäädä ne ajat, jolloin vaivihkaa pyydettiin skandinaavisia kollegoja huolehtimaan, että myös Suomi otettaisiin huomioon kansainvä-

lisillä kentillä. Nyt haluttiin istua itse niiden pöytien ääreen, joissa päätöksiä tehdään.

Pohjola jäi viitekehyksenä väistämättä taka-alalle, kun suomalaiset rynnivät kiertoteitä kulkematta Euroopan unioniin ja sen ytimiin. Ne ymmärrettiin tulevaisuutta tekeväksi dynamoksi, jonka suhteen Pohjoismaat olivat toivottoman hajallaan.

JUTTA URPILAINEN kirjoitti *Kanavassa* (7/2012), ettei Suomen enää tarvitse todistella sitoutumistaan Eurooppaan mallioppilaan elkein: ”Idän ja lännen rajamaan ottopoikaidentiteetti on vaihtunut demokraattisen pohjoismaan terveeksi itsetunnoksi ... Emme vilkuile enää sivuillemme ja pelkää, mitä meistä ajatellaan.”

Tuskinpa sen enempää Paavo Lipponen kuin Kalevi Sorsakaan lui muili nurkissa eurooppalaisilla näyttämöillä, mutta Urpilaisen linjaus pukee sanoiksi sen, mikä on ollut jo jonkin aikaa aistittavissa: Pohjola tekee paluuta Suomen kansainvälispoliittiseksi viiteryhmäksi.

Euroopan unionin ongelmat ja euron kriisit, miksei myös Yhdysvaltojen ja NATO:n resurssien ja kenties kiinnostuksenkin ehtyminen avaavat uusia näkymiä pohjoismaisen yhteistyön kehittämiseksi. Alueellisessa integraatiossa voisi olla taas voimaa.

Pohjoismaiden neuvoston 60-vuotisjuhlaksi valmistuneessa visiossa *Nordiska Gemenskaper* siintää jopa yhteistyön uusi kulta-aika. Mutta se ei saisi suuntautua sisäänpäin, vaan aktiiviseen yhdessä vaikuttamiseen ympäröivään Eurooppaan ja maailmaan, Itä- ja Jäämeren piiristä kauas Atlantille.

Pohjola ei ole pakopaikka, eikä Suomen tarvitse sinne palata, kun ei ole koskaan luopunutkaan tästä tärkeästä lähiyhteisöstään. Se saattaa jälleen tarjota positiivisen ankkurin keskellä kansainvälisten myllerrysten kuohuja.

Vanhurskaat ja perkeleet!

UUDENVUODENPÄIVÄNÄ sen huomaa, että ajat ne muuttuvat, muutoinkin kuin kalenterin vuosiluvun osalta. Nykäset ja ahoset eivät pokkaile palkintoja Keski-Euroopan mäkiiviikolla, eivätkä kek-kokset ja demaripresidentit pidä enää puhetta kansalaisille.

Jälkimmäinen homma toki hoitui Sauli Niinistöltä siinä missä edeltäjiltäänkin. Presidentin esiintymistä on pidetty täysipainoisen tyylikkäänä tai tyhjänpäiväisenä sen mukaan, mikä poliittinen mielentila valitsee kuulijan korvien välissä.

Vuodenvaihteen mediahallinnan Niinistö varmisti sitten sillä, että ilmoitti halustaan laskea presidentin verotonta palkkaa vuoden 2006 tasolle. Arvojohtaja haki paikkaansa esimerkin voimalla, kun tavoitteena on juurruttaa kohtuutta ahneuden tilalle.

Sen jälkeen on kysytty kaikilta kynnelle kykeneviltä, paljostako kukin olisi valmis luopumaan, noin kansallisessa talkoohengessä. Nyt on mahdollisuus ilmoittautua vanhurskaaksi, kun presidenttikin toivotti uutena vuotena pitkästä aikaa jumalan siunausta.

Samaan aikaan Niinistön tempauksen kanssa astui voimaan hallituksen määräämä niin sanottu solidaarisuusvero, joka kerää yli 100 000 euron palkkatuloista valtiolle pari prosenttia ylimääräistä yhteisen hyvän kassaan.

Siitä ei ole monta ymmärtäväistä sanaa kuulunut, vaikka tarkoitus lienee sama kuin presidentillä: kansakunnan eheyttä kai niilläkin hyväosaisilta kerätyillä varoilla rakennetaan. Mutta kaikkihan sen tietävät, että verot ovat itse perkeleestä!

Tuhat merkkiä politiikasta 7.1.2013

Valtio yrittäjänä, kas siinä pulma

SUOMEEN PUUHATTIIN 1970-luvun alussa valtion kustannusliikettä, joka olisi ottanut hoitaakseen muun muassa tuottoisan oppikirjabisneksen. Sehän oli peruskoulua luotaessa melkeinpä suoraa rahan-siirtoa julkisista varoista yksityisille kustantamoille ja niitä omistaville porvareille.

Hankkeen vastustajat saivat tukea yllättävältä taholta, kun Pentti Saarikoski asettui heidän kanssaan samaan rintamaan. Tässä asiassa – eli omassaan – runoilija luotti valtiota enemmän yksityiseen yrittäjyyteen, niin kommunisti kuin olikin.

Näinhän se on tavannut Suomessa olla: valtiota ei haluta sotkemaan menestyvää liiketoimintaa, vääristämään kilpailua. Mutta vaikeuksien hetkellä sitä huudetaan kurkku suorana apuun, työpaikkojen turvaamisen ja muun yhteisen hyvän merkeissä.

Siinä metelissä saa olla kova poliitikko, jotta pystyy pitämään päänsä kylmänä. Ja vielä kovempi, jos aikoo ajaa Suomeen uutta valtiojohtoista yritystoimintaa.

Toisaalta, Nesteen kaltaiset jättiläiset olisivat jääneet syntymättä, jollei pääomaköyhässä maassa olisi riittänyt rohkeutta ryhtyä jalostamaan öljyä valtion voimin. Kenellä riittää kanttia arvioida, että kaivos-teollisuudessa tai arktisten alueiden meriteollisuudessa tulee olemaan vastaavaa potentiaalia?

Saarikoski pelkäsi keskellä hyvinvointivaltiososialismin rakentamista, että vähälevikkinen laatukirjallisuus näivettyisi valtion kustannusliikkeen holhouksessa. Paradoksinsa siinäkin, että nykyisessä kilpailukapitalismissa julkiset tukiaiset saattavat olla sen viimeinen pelastava turva.

Tuhat merkkiä politiikasta 14.1.2013

RUOTSIN PUOLUSTUSVOIMIEN komentaja Sverker Göranson jäi viime viikon lopulla sairauslomalle – työuupumuksen vuoksi. Sama mies joka joulun alla arvioi, ettei hänen johtamansa armeija kesittäisi viikkoakaan sotilaallista hyökkäystä.

Millainen päällikkö sellaiset sotavoimat, suomalaisjermu huokaa ja muistelee vanhaa vitsiä, kuinka Ruotsi on aina ollut valmis puolustamaan itärajaansa viimeiseen suomalaiseen. Näidenkö kanssa sitä pitäisi nyt puuhata oikein puolustusliittoa?

Historian valossa idea onkin ollut parempi paperilla kuin käytännön ratkaisuna. Kynnikon mielestä Ruotsille on sopinut jo parisataa vuotta mikä tahansa järjestely Suomen ja Venäjän/Neuvostoliiton suhteissa, kunhan se tapahtuu Pohjanlahden itäpuolella.

Pyhä puolueettomuus kaikkinne joustavine variaatioineen on palvellut Ruotsia hyvin ja muuttunut osaksi kansallista identiteettiä. Näköpiirissä ei ole sellaista linjanmuutosta, joka velvoittaisi sen sotilaallisiin sitoumuksiin maan rajojen ulkopuolella.

Toisaalta Ruotsissa ei säilytä Suomen tavoin osallistumista Islannin ilmatilan valvontaan, joka nähdään pohjoismaisen yhteistyön jatkeena. Samaa pragmaattista henkeä on keskusteluissa, jotka koskevat puolustusvoimien hankintoja, varustelua ja harjoituksia.

Näissä asioissa voivat historian henkiset kynnykset olla Suomessa länsinaapuria korkeammat, mutta ei niihin meilläkään tarvitse ehdoin tahdoin kompastua. Pohjola on monimuotoinen yhteisö, johon sopii myös turvallisuuspoliittisia säikeitä, erilaisista liittoutumisratkaisuista huolimatta.

Tuhat merkkiä politiikasta 21.1.2013

Parlamenttien äidistä kansanäänestysten armoille

BRITANNIAN KANSANEDUSTUSLAITOSTA kutsutaan ”kaikkien parlamenttien äidiksi”. Viime aikoina on Lontoon Westminsterissä usko edustukselliseen demokratiaan kuitenkin horjunut, kun pääministeri lupaa kansanäänestyksiä niin kuningaskunnan eheydestä kuin kansainvälisestä viitekehystä.

Skotit pääsevät syksyllä 2014 vaaliurnille ratkaisemaan, ollako vai ei osa Yhdistynyttä kuningaskuntaa. Prosessia seurataan muun muassa Kataloniassa, joka havittelee irtiotta Espanjan keskusvallasta.

Integraatio-optimisti voisi ajatella, että vanhoilla valtioilla on vara hajota, kun Eurooppa muuten yhdentyy unionin kehyksissä alueiden rikkaana kirjona. Pessimistin silmää kirvelttää sirpaloituminen, jossa koko maanosan kattava solidaarisuus hautautuu nurkkapatriotismin alle.

Tai huuhtoutuu menneen maailman mentaliteetteihin. Britannia ei näet vielääkään näytä olevan sinut sen kanssa, että se on muutamassa sukupolvessa kutistunut imperiumin maailmannavasta saariryhmäksi Euroopan reunalla.

David Cameronin aloite kansanäänestyksestä Britannian EU-jäsenyydestä voi vielä muuttua riesaksi, joka hiertää lähivuodet eurooppalaista politiikkaa vereslihalle. Sellainenkin asetelma on siis kuviteltavissa, että Skotlanti on sitoutunut EU:n lojaali jäsen ja Englanti sen ulkopuolella.

Siinä olisi tulevilla Englannin pääministereillä nöyrytmistä, kun he menisivät lobbaamaan asiaansa Edinburghiin, Skotlannin eli vuorolleen EU:n puheenjohtajamaan pääkaupunkiin...

Tuhat merkkiä politiikasta 28.1.2013

MITEN MEILLÄ MENEÄ, Suomella? Julkinen analyysi asiasta on jos ei skitsofreeninen niin kaksikasvoinen.

Kotimaassa lietsotaan kriisitietoisuutta. Keskustajohtaja Juha Sipilälle eivät enää lamatalkoot riitä, vaan maan pelastamiseen on suhtauduttava kuin uusiin sotakorvauksiin. Teollisuus vaatii kulurakenteiden reilua rukkaamista kansainvälisen kilpailukyvyyn palauttamiseksi.

Samaan aikaan maailmalla Suomi arvioidaan luottoluokituksestaan valtioiden aateliin ja myös kilpailukyvyltään aivan kärkisijoille. Velkaa on, mutta varsin maltillisesti verrattuna kuilun partaalla keikkuviin maihin.

Eläkepommiakaan ei tarvitse erityisemmin pelätä, mikäli on uskominen arvovaltaista ulkomaista professoriraatia. Ja Nordea tahkooa kaikkien aikojen suurimpia tuottoja, vaikka finanssiala pitää kovaa meteliä siihen kohdistuvista rasitteista.

Tuntuu siltä, että Suomi-kuvasta kilpailee kaksi kertomusta. Uhkien varjostama kivinen tie on tarkoitettu kotimaiseen kulutukseen, kun ulospäin käy kiiltävä maabrändi todesta kuin väärä raha.

Voi olla, että onnistuneeseen tasapainoon ja menestykseen tarvitaan molemmat. Ensimmäinen tulkinta saattaa hyvin olla edellytys jälkimmäisen uskottavuudelle, sillä maallinen maine on maailmallakin katoavaista.

Ei se velka, vaan velkaantumisen vauhti. Ei ne pienet tuloerot, vaan niiden kasvamisen vauhti.

Tuhat merkkiä politiikasta 4.2.2013

Valtioiden liitto vai liittovaltio?

ENEMMÄN KUIN valtioiden liitto, mutta vähemmän kuin liittovaltio – mikä se on? Vastaus on tietenkin Euroopan unioni, mutta mikä se sitten on, noin poliittisena järjestelmänä?

Alati ajankohtainen kysymys nousee usein mieleen, viimeksi seurattaessa köydenvetoa unionin rahoituksesta. Sitä koskeva poliittinen keskustelu on käyty lähes täysin kansallisissa kehyksissä, kamppailuna eri maiden maksuusuuksista, niiden kasvusta tai palautuksista.

Perspektiivit Eurooppa-tason ratkaisuihin unionia ravisteleviin ongelmiin ovat jääneet muutamien MEPPien piipitykseksi. Lopputuloksena EU laajenee, mutta sen budjetti pienenee.

Niin, kunhan kaikki eduskunnat sekä Euroopan parlamentti hyväksyvät syntyneen ratkaisun. Paineet jäsenvaltioiden pääkaupungeissa ja Brysselissä vetävät eri suuntiin, mutta siitä ei liene epäilystä, että edelliset ovat tässä taistossa niskan päällä.

Vääntö sopii yhdeksi mittariksi federalismin asteesta unionissa. Budjettivallassa on kansanedustuslaitosten ydin. Ne ovat syntyneet säätelemään verojen keruuta ja niiden käyttöä, kuten vanha sana ”suostunta” suoremmin ilmaisee.

Päinvastaiseen suuntaan vie sitten ajatus siitä, että EU:n komissio kontrolloisi kansallisia tulo- ja menoarvioita yhteisvaluutan tilaa ja tulevaisuutta vaaliessaan. Sen kysymyksen rinnalla ovat riidat EU:n budjetista kärpästen surinaa.

Päälle kaatuvasta eurokriisistä on saatu vetää hetki henkeä, mutta tyveneen ei kannata tuudittautua. Italian parlamenttivaalit voivat jo parin viikon päästä horjuttaa balanssia niin, että EU:ssa joudutaan taas perimmäisten kysymyksien eteen vallasta ja vastuusta, niiden jakaantumisesta jäsenmaiden ja unionin kesken.

Tuhat merkkiä politiikasta 11.2.2013

HS: *Millainen uusi EU-budjetti on Suomen kannalta?*

65

Suomen maksuosuus on kohtuullinen

ENEMMÄNKIN VOISI maksaa, jos EU:n budjettivarat kohdennettaisiin fiksummin, olisi luottamusta niiden hyvään hallinointiin sekä Eurooppa-tason ratkaisuihin talouskehityksen parantamiseksi. Noihin tavoitteisiin on kuitenkin vielä matkaa, tyvärr.

HS-raati 16.2.2013

Pasila, Porilaisten marssi?

MIHIN MAAILMASSA voi enää luottaa, kun sitä kantavat traditiot murtuvat toinen toisensa jälkeen? Homoparit solmivat avioliittoja, Paavi eroaa, ja paini aiotaan poistaa olympialajien joukosta.

Talvisodan sankarikansaa lyödään polvilleen, kun sen viestimiehet liputetaan pois tupeksimasta ampumahiihtoladulta jo ennen maalia. Mäkihypyn joukkuekisassa Suomi jää viimeiseksi, jos ylipäättään saa joukkuetta kasaan.

Jääpallossa hävitään mitalit Kazakstanille, Ruotsin hankirallin voittaa joku ranskalainen suhari.

Tahko Pihkalalla on siinä sulatteleamista, kun vuoden urheilijaksi valitaan purjelautailija tai pyörätuolikelaja. No, jalo vammaisurheilu sentään lähti kehittymään sotakokemusten pohjalta.

Mutta on myllerrysten keskellä sentään jotain pysyvää, Suomen puolustuspolitiikan pyhä kolminaisuusoppi: yleinen asevelvollisuus, alueellinen puolustus ja sotilaallinen liittoutumattomuus.

Uskoa siihen sopii vahvistaa Porilaisten marssilla, kuten urheilijoidenkin, jotka odottavat olympiaunelman täyttymystä: ”viel’ on Suomi voimissaan ... saa sankareita vielä nähdä Suomenmaa!”

Tuhat merkkiä politiikasta 18.2.2013

HS: Kuinka tarkasti lihan alkuperä pitäisi merkitä elintarvikepakkauksiin?

67

Merkintä kaikkien eläinten lihan alkuperämaasta pitäisi tehdä pakolliseksi

TOIMIVASSA MARKKINATALOUDESSA kuluttajan valta on valintaa: Ostaako vai ei, tätä tai tuota. Ratkaisua manipuloidaan mainoksin ja mielikuvin, joiden keskellä luotettavat tuotetiedot auttavat suunnittamaan.

HS-raati 23.2.2013

Vedenjakajalla?

VIIME VIIKOLLA keskusteltiin eduskunnan Pikkuparlamentissa järjestetyssä TalviAreenassa Suomen taloustilanteesta ja kilpailukyvyistä. Teemaan johdatteli puhemies Eero Heinäluoma pohtimalla, että ilmassa on ”taitekohdan tuntua”. Koko kansakunta katsoo itseään, että mitäs nyt tehdään, mikä on talouspolitiikan iso linja.

Elinkeinoministeri Jan Vapaavuori komppasi puhumalla ”käänteen paikasta”, kun taas oppositiojohtaja Juha Sipilän sanastossa oltiin ”sarana-kohdassa”. Samaan aikaan *Talouselämä*-lehti otsikoi valtiovarainministeriön uuden valtiosihteerin Martti Hetemäen sanomaksi, että ”koko julkinen talous pitää panna täysremonttiin”.

Hallituskauden puolivälitarkasteluun alkaa kohdistua paineita, joita ei pienillä säädöillä enää tyydytetä. Porvaripuolen ratkaisuehdotus tuntuu kietoutuvan tavalla tai toisella yritysverotukseen, johon haetaan täsmätukiaisilla näpertelyn sijaan kerralla tymäkkää kevennystä. Münchhausenilaisten oppien mukaan sen pitäisi sitten maksaa itse itsensä.

Vasemmiston ja vihreiden vastausta odotellaan. Valtionvarainministerin päänsärkynä kun on tasapainottaa niin lyhyellä tähtämellä valtion budjetti kuin vähän pitemmällä koko valtion talous eli pysäyttää velkaantumisen. Veropohjan nakertaminen on näissä puuhissa kaksiteräinen miekka, joka leikkaa toisella laidallaan lähes väistämättä sosiaalista turvaa.

Vielä eduskuntavaalien 2011 alla jokainen puolue laski talouden sopeuttamisessa sen varaan, että tuleva kasvu korjaa huomattavan osan ongelmista. Degrowth ei edes häivähtänyt vaalikeskustelujen vaihtoehdoissa, ei sen enempää uhkakuvana kuin kulutusta hillitsevänä pelastusoppina.

Kasvukautta yhä vain odoteltaessa on nyt vaarassa käydä niin, että downshiftaaminen ei jää eettiseksi elämäntapataiteiluksi, vaan se toteutuu yt-irtisanomisten, eläkkeelle siirtymisten ja muuten alenevan elintason kautta.

HS: *Miten kansalaisaloite soveltuu Suomen poliittiseen järjestelmään?*

69

En ota kantaa

SUOMALAISILTA ON KERÄTTY nimiä vuoden 1899 suuresta adressista lähtien. Kansalaisaloite antaa hommalle tiettyä tukea, mutta sen vaikuttavuutta on ennen aikaista arvioida. Tuskin siitä haittaakaan on, noin elävän yhteiskunnallisen keskustelun kannalta.

HS-raati 2.3.2013

1980-luvun onnela?

MENNEISYYS MYTOLOGISOITUU helposti ja huomaamatta. Päivänpolitiikan surkeus ja muu päälle kaatuva paha olo saa kaihoamaan mennyttä, joka hahmottuu näin jälkikäteen menetetyksi kulta-ajaksi.

Suomessa sellainen on jo pitkään projisoitu 1980-luvulle. Siellä siintää hyvinvointivaltion auvo, jota eivät globaalin kapitalismin kirot, alati kiristynvä kilpailutalous saati eurokriisit varjostaneet.

Tuota, tuota. Antti Kuusterän ja Juha Tarkan kirjoittamaa Suomen Pankin historiaa lukiessa tulee mieleen, että tiiviissä kohtalonyhteydessä maailmantalouteen sitä elettiin silloinkin, vaikka pääomamarkkinat vapautettiin vasta vuosikymmenen jälkipuolella.

Öljynhinnan raju heilahdeltu sai aikaan sen, että Suomen velka Neuvostoliitolle kasvoi syksyllä 1980 lähes 400 miljoonaan clearing-ruplaan – vaihtuakseen parissa vuodessa 800 miljoonan saataviin. Jälkimmäinen summa ”vastasi suuruudeltaan suunnilleen Suomessa liikkeessä olevaa setelistöä”.

Yhtä mittavaan epätasapainoon ei ylletty edes vuosikymmenen lopulla, jolloin idänkaupan romahdus jo osaltaan johti Suomea kohti talouden haaksirikkoa. Siihen toki tarvittiin myös omaa holtittomuutta velkarahalla mälläilyssä, josta nyt toveritamme eurossa syystäkin syytämme.

Ruotsin kruunun suuri devalvaatio syksyllä 1982 sai Suomessa aikaan paniikkireaktioita kansainvälisen kilpailukyvyn turvaamiseksi. Sama keskinäisriippuvuus näkyy tänään yritysveron rukkaamisessa naapurin tasolle tai alle, kun keinovalikoimassa ei ole enää entisaikojen ihmelääkettä, D-vitamiinia.

Valuuttana oli oma markka, mutta siihen kohdistui toistuvia spekulatioita, ja korot huitelivat pitkälti toisella kymmenellä...

Olisiko niin, että 1990-luvun suurta lamaa edeltänyt onnela on sekin kangastus, niin kuin runsauden keitaat kehitysuskon etumaastossa? Joka ajalla on joka tapauksessa ratkaistavanaan omat ongelmansa. Niihin voi ammentaa menneestä oppia, mutta sen haikailusta on harvoin hyötyä.

HS: Mikä olisi metropolialueelle paras kuntajako- ja hallintomalli?

71

En ota kantaa

MAALLIKKO EI PYSY näiden uusien mallien kyydissä, mutta jotain tarttis tehrä. Toivoa sopii, että tarpeellisten mittakaavaetujen ja kokonaisnäkemysten tavoittelussa riittää sijaa myös demokratian näkökulmalle paikallishallinnossa.

HS-raati 9.3.2013

Rakennemuutoksia yli rajojen

SUOMI KOKI RAJUN rakennemuutoksen, kun 1950-luvun agraarimaa muuttui parissa vuosikymmenessä teollisuus- ja palveluyhteiskunnaksi. Sodan jälkeen syntyneille ikäluokille ei ollut tarjolla peltoa ja metsää, joissa jatkaa raivaajaisiensa elinkeinoissa.

Murroksesta ei olisi selvitty ilman repivää maassa- ja maastamuuttoa. Sadattuhannet hakivat leipänsä ja sen päälle voita Ruotsista, joka eli taloudellista kultakautta. Kansankodissa oli sijaa vierastyöläiselle, jos kohta sopeutumisesta maksettiin myös kovaa sosiaalista hintaa.

Maailma muuttuu, Pohjolan lintukodotkin. Ruotsin työttömyysluvut ovat olleet jo vuosia samaa tasoa Suomen kanssa, ja sieltä lähdetään hyväpalkkaisiin hommiin käytännössä täystyöllisyydestä nauttivaan Norjaan.

Suomessa taas remontti- ja rakennusurakoissa pyörii kymmeniätuhansia virolaisia, jotka puolestaan pönkittävät tienesteillään kotimaansa kansantaloutta. Samaan aikaan Viron tulevaisuutta varjostaa vähenevä väestö, varsinkin kun asiaan liittyy latautunut huoli maan etnisestä tasapainosta.

Mutta kestävyysvajeen nimellä kulkeva hätä se on kohta täälläkin. Työkäisen väestön osuus on Suomessa romahtamassa huomattavasti jyrkempää vauhtia kuin Skandinavian maissa.

Mistä siis ne yhä useammin kaivatut tekevät ja hoivaavat kädet, kuin myös ajattelevat aivot, rahat niiden palkkaamiseen? Tänään tehtävillä ratkaisuilla vaikutetaan siihen, minkälaiset piirteet edessä oleva rakennemuutos tulee saamaan.

Tuhat merkkiä politiikasta 11.3.2013

HS: Mitä yritysten maksamalle yhteisöverolle pitäisi tehdä?

73

Sitä pitää alentaa

MALTILLINEN ALENNUS lienee paikallaan, vaikka Suomen intressissä tuskin on lietsoa eurooppalaista verokilpailua. Eikä viennin kansainvälinen kilpailukyky ole noista prosenteista kiinni, kun markkinatilanne räppii taantumana alhossa.

HS-raati 16.3.2013

HS: *Miten virheiden pitäisi vaikuttaa poliitikkojen uriin?*

Tähänastinen käytäntö on hyvä

KOHUJEN KESKELLÄKIN erovaateet on harkittava tapauskohtaisesti, suhteellisuuden taju säilyttäen. Tätä menoa olemme vajoomassa julkisuuden ihmisjahdeissa kohti vastenmielistä hurskasteluyhteiskuntaa.

HS-raati 23.3.2013

JOSKUS VUOSI SITTEN kuuntelin italialaista veteraanipoliitikkoo, joka oli selvästi huojentunut maansa hallituksen vaihtumisesta. Vasemmistolaisena hän ei välttämättä pitänyt kaikista Mario Montin toimista, mutta eipähän tarvinnut enää jatkuvasti hävetä pääministeriä muun maailman edessä.

Voi vain kuvitella, kuinka syvältä Silvio Berlusconin meininki on riipinyt sivistyneen Italian itsetuntoa. Ikään kuin maa olisi johtajansa kautta elänyt taas todeksi kaikki karikatyyrit ja stereotyypiat, joita siitä on vuosikymmenten saatossa tavattu vitseissä viljellä.

Parlamenttivaalien jälkeen piti kaiken olla toisin. Keskustavasemmistolle oli pedattu tie valtaan, ja alussa mainitsemani miehenkin silmissä saattoi jo siintää paikka maailmanpolitiikassa Italian ulkoministerinä.

Tuskaantuminen oli kouraantuntuva, kun hiljattain kuulin häntä uudelleen. ”Beppe Grillo on Berlusconin ajan mätä hedelmä!” hän kiteytti tulkintansa vaaleissa 25 prosenttia äänistä voittaneesta populistisesta politiikan puhdistusliikkeestä.

Demokraattisen puolueen vetämä koalitio selvisi tosin parlamentin alahuoneessa ykkössijalle, mutta Berlusconin oikeistoliittoutuma kiri kannatuksessa aivan kannoille. Monti sen sijaan jäi 10 prosenttiin, eli hänen onnistui pääministerinä vakuuttaa markkinat, muttei kansalaisia.

Nähtäväksi jää, kuinka Sirkus Italia jatkaa tällaisen tuloksen pohjalta eteenpäin.

Tuhat merkkiä politiikasta 25.3.2013

Tannerheimin ritari

HELSINGIN YLIOPISTON pienessä juhlasalissa oli Väinö Tannerin syntymäpäivänä 12. maaliskuuta koolla seurakuntaa hänen nimeään kantavan säätiön seminaarissa. Lasse Lehtinen alusti, ja minulla oli kunnia kommentoida sekä osallistua keskusteluun.

Tilaisuuteen valmistautumista varjosti ja stimuloi se, että edellisenä päivänä oli saatu uutinen Max Jakobsonin kuolemasta. En voinut olla pohdiskelematta kosketuskohtia näiden kahden miehen välillä, niin eri sukupolvia kuin he yli 40 vuoden ikäerolla edustivatkin.

Aikanaan oli ollut pieni uutinen, kun Jakobson paljasti äänestäneensä 1950-luvun vaaleissa juuri Tanneria. Tärkeämpi yhteys löytyy siitä, että he kirjoittivat talvisodasta vaikutusvaltaiset tulkinnat, jotka levisivät myös kansainvälisesti.

Tannerin ulkoministerimuistelmat ilmestyivät englanniksi vuonna 1957 ja Jakobsonin *Diplomaattien talvisota* neljä vuotta myöhemmin. Ne lienevät yhä maailmalla eniten siteerattuja teoksia aiheesta.

Näissä merkeissä miehet myös tapasivat ensimmäisen kerran. Jakobsonin mukaan Tanner oli ”suorastaan liikuttavan kiitollinen siitä, että olin kirjassani osoittanut hänen olleen talvisotaa edeltäneissä ratkaisuissa kaikessa olennaisessa Paasikiven kanssa samoilla linjoilla ja sodan syttyä toimineen johdonmukaisesti rauhan aikaansaamiseksi”.

NIIN ANSIOKKAITA TEOKSIA kuin Jakobson myöhemmin kirjoittikin, *Diplomaattien talvisota* taitaa olla hänen parhaansa. Siitä löytyy muun muassa naseva kiteytys siitä, kuinka Neuvostoliiton vaalima myytti Sota-Tannerista syntyi heti marras-joulukuun taitteessa 1939:

”Molotov ei enää ajatellut Tanneria ulkoministerinä, vaan työväenjohtajana, ja työväenjohtajana hän oli vaarallisempi kuin ulkoministerinä. Sillä Moskova oli antautunut Tannerin kanssa köydenvetoon Suomen työväen sielusta.”

Neuvostopropaganda alkoi elämöidä Tannerin-Mannerheimin leirin herrojen muodostamasta sotaprovokaattorien koplasta. Siihen ei tarvittu enää kuin pieni jalostusaste, niin päästiin käsitteeseen Tannerheimista.

Myöhemmin se kuulosti myös sopivan saksalaiselta. Jatkosodan lentolethtisistä löytyy sellainenkin piirros, jossa Tanner tarjoilee Hitlerille suomalaissotilaan päätä ja sommelier Mannerheim on valmis kaatamaan palanpainikkeeksi Suomen kansan verta.

MANNERHEIMIN MERKITYSTÄ Suomen sotarintaman ylläpitäjänä tuskin kiistää kukaan. Omalla tavallaan sen tunnusti Stalinkin, kun hyväksyi marskille koskemattomuuden ja takuumiehen roolin siirtäessä sodasta rauhaan.

Jos kotirintaman kestävyydelle nimeää vastaavasti yhden avainhahmon, niin se on eittämättä Tanner. Sen ymmärsivät saksalaisetkin. Goebbelsin päiväkirja kertoo, että käytyään Suomessa marsalkan syntymäpäivillä Hitler puhui Berliinissä tästä sosiaalidemokraatista erittäin myönteisesti.

Moiset kehut merkitsivät sodan jälkeen melkeinpä kuoleman suudelmaa. Toisaalta sama mies oli ollut osaltaan estämässä, ettei Suomen juutalaisia luovutettu Saksaan. Kannaksella tykistössä palvelut nuori Jakobsonkin lähetettiin Auschwitzin sijaan upseerikouluun.

Kesällä 1944 Tannerheim-linjan tuplapuolustus oli sortua, mutta lopulta se kesti kuin kestitkin molempiin suuntiin, niin Neuvostoliittoon kuin natsi-Saksaan päin.

MAX JAKOBSONIN TAITAVUUTTA kuvastaa se, että hän teki tällaisilta taustoilta niin loistavan karriäärin Urho Kekkosen puolueettomuuspolitiikan selittäjänä ja puolustajana. Kansainvälisen politiikan analyttikkona hän päihitti rutiinisuurituksellakin useimmat jäljittelijänsä.

Tannerheimin ritariksi Jakobson lyötiin viimeistään vuonna 2000, kun hänet palkittiin elinikäisellä jäsenyydellä Tanner-akatemiassa. Harvoille osuva kunnianosoitus osui siinä harvinaisen oikeaan.

Unelma 30 prosentin kannatuksesta

AGRAARI-SUOMI vietti viimeisiä kukoistusvuosiaan joskus 1950-luvulla, jolloin SDP:n visionäärit hahmottelivat jo malttamattomasti maan modernisoitumista. Miten päin tulevaisuutta tiira-sikin, kehityksen odotettiin tekevän työtä sosiaalidemokratian hyväksi.

Maalaisliiton kannatuspohja kuihtuisi elinkeinorakenteen muutoksen myötä. Ihmiset siirtyisivät teollisuuteen ja palveluihin, taajamiin ja kaupunkeihin. Kommunismi menettäisi vetovoimaansa sitä mukaa, kun Suomi vaurastuisi ja rakentaisi kansalaisilleen sosiaalista turvaa.

Hyvinvointivaltion luominen edellytti julkisen sektorin huomattavaa laajentamista. Kasvava virkamieskunta ei välttämättä samastuisi enää porvareihin, vaan työväen etujen ajajasta koko kansan yleispuolueeksi muuttuva SDP kelpaisi kohta keskiluokallekin.

Sosiaalidemokraatit saisivat vihdoinkin vastaavan aseman, joka sillä oli esikuvamaissaan Skandinaviassa. Suomi pääsisi pikkuvelikompleksistaan ja kasvaisi täysi-ikäiseksi jäseneksi pohjoismaiseen perheeseen.

JOTENSAKIN TÄHÄN suuntaan 1960-luvulla sitten edettiin. Hajaan-nuksestaan tokeneva SDP palasi väkevästi hallitusvaltaan pääministeri-puolueeksi, kun kevään 1966 eduskuntavaalit antoivat sille 27 prosentin kannatuksen.

Se oli sodanjälkeisen ajan Suomen ennätys, kaikki puolueet huomioiden, ja suunnan sopi uskoa jatkuvan yhä ylöspäin. Kuittasivathan aate-toverit Ruotsissa syksyllä 1968 yksinään yli puolet annetuista äänistä.

SDP:stä tulikin johtava valtionhoitajapuolue 25 vuodeksi, mutta sen kannatus jämähti paikoilleen. Näin siitä huolimatta, että sekä kommunistit että Keskustapuolueeksi muuttunut Maalaisliitto menettivät ase-miaan, vaikkei aivan edellä kuvatun käsikirjoituksen veroisesti.

Reformistisen yhteiskuntapolitiikan menestys johti koko puolue-kentän ”sosiaalidemokratisoitumiseen” hiukan eri maustein. Vaaleihin se heijastui paradoksaalisesti porvarillistumisen trendinä vasemmiston kokonaiskannatuksen kustannuksella.

Suosion kasvun korjasi Kokoomus, tai sitten SMP parin protestiaallan harjalla, ja vielä vihreätkin tulivat jakamaan äänipottia. SDP ei yltänyt vähimmäistavoitteeseen 30 prosenttiin edes ennätysvaaleissaan 1995, jolloin asetelma syvän laman jäljiltä oli sille poikkeuksellisen edullinen.

SOSIAALIDEMOKRAATTIEN MENESTYS presidentin suorissa kansanvaaleissa kertoi paitsi hyvistä ehdokkaista myös siitä, että liikkeen arvopohjalle löytyi suomalaisilta laajaa tukea. Tämä kasvupotentiaali ei kuitenkaan realisoitunut puolueen hyödyksi.

SDP vajosi vuoden 2007 eduskuntavaaleissa 21 prosenttiin ja kolmannelle sijalle. Tulos koettiin melkein pä katastrofiksi, eikä seurannut oppositioasema toiminut enää trampoliinin tavoin kannatuksen nousuun palauttavana välineenä.

Suomen poliittinen kulttuuri oli muuttunut sitten 1990-luvun. SDP:n omasta ambitiotason laskusta taas kertoi se, että seuraavien vaalien 19 prosentin tulos otettiin vastaan torjuntavoittona. Hopeatila ei ollut häpeä, varsinkaan kun se kantoi takaisin hallitukseen.

Menestystä ei mitannut enää vaalikannatus vaan sijoitus. Poliitiikan pelikenttä jäsenyi uudella tavalla perussuomalaisiin kanavoituneen protestihengen myötä. Pahiten se näytti puraisevan Keskustaa, mutta siihen vahingoniloon ei muilla ollut varaa tuudittautua.

PERUSSUOMALAISET OVAT osoittautuneet houkuttelevaksi vaihtoehdoksi myös perusduunareille, jotka SDP on tottunut laskemaan omiksi tukijoukoikseen. Korvamerkittyjen kannattajien aika alkaa olla ohitse, joten jokainen ääni on voitettava vaaliurnilla aina uudelleen.

Unelma 30 prosentin kannatuksesta on karannut kaukaiseen horisonttiin, kun 20 prosentissakin on vaaleissa ja gallupeissa yhä kovempi tekeminen. SDP:n ministeriryhmän viestintäneuvonantajaksi nimetty Mikael Jungner tosin jaksaa valaa uskoa.

”Sitten tiedetään, että olen onnistunut, jos SDP:n kannatus alkaa kolmosella ja se on kaksinumeroinen luku”, hän markkeerasi *Kalevan* (24.2.) haastattelussa, ikään kuin vaalimenestys olisi ennen muuta viestintätekninen kysymys.

Brändäyksessä riittää varmasti parannettavaa, mutta asenteessa kuultaa myös vanha SDP:tä vainoava sudenkuoppa. Vuosikymmenestä toiseen tuntuu löytyvän aina joku kilpailija leikkaamaan sen kannatuksen, jonka sosiaalidemokraatit mieluusti katsovat kuuluvan itselleen.

KONSENSUSHAKUISESSA SUOMESSA SDP:n vahvuus on ollut siinä, että se on kyennyt kokoamaan ympärilleen erilaisia toimintakykyisiä hallituskoalitioita. Nytkin puolue muodostaa monella tapaa sen kitin, joka pitää Kataisen–Urpilaisen sixpackin kasassa.

Onko tämä rooli vaaleissa vetävä valttikortti, se on jo problemaattisempi juttu. Kompromissit kompromettoivat. Kannatuksen osalta sosiaalidemokraattien tila käy sitä ahtaammaksi, mitä enemmän yhteiskunta polarisoituu.

Rajapinnat ei vain perussuomalaisiin vaan myös vasemmalle, oikealle ja vihreisiin ovat entistä alttiimpia vuotamaan. Kymmenientuhansien äänten kysymys kuuluu, onnistuuko SDP:n profiloitua yhä kokoaivaksi voimaksi, vai kaventuuko se eri suuntaan vetävien jännitteiden jakojäännökseksi.

Talouselämä 13/28.3.2013

HS: Vaikuttavatko kirkon ja sen johdon näkemykset suomalaisiin päivänpoliittisissa kysymyksissä?

Kirkon ja sen johdon näkemyksillä ei ole vaikutusta

KIRKKO NOSTI 1990-luvun laman oloissa positiivisesti yhteiskunnallista sosiaalista profiliaan. Arkkipiispoilla on ollut yhä siihen yritystä, mutta viime vuosina kirkko on onnistunut paradoksaalisesti lähinnä provosoimaan joukkopakoa jäsenyydestään.

HS-raati 29.3.2013

Naisten paras kaveri?

HYVINVOINTIVALTIOTA ON TAVATTU pitää naisten liittolaisena tavoiteltaessa tasa-arvoista yhteiskuntaa. Ei niin että sekään olisi kaikkia ongelmia ratkaissut, kuten vaikkapa palkkatilastoista voidaan yhä lukea.

Universaalit palvelut ovat kuitenkin mahdollistaneet sen, että paljon perhepiirissä naisten harteille perinteisesti langennutta hoiva- ja huolto-työtä on tullut julkisesti näkyväksi. Lähtien laadukkaasta päivähoidosta, joka on avainkysymys lapsiperheiden vanhempien pääsyyllä työmarkkinoille.

Suomen keuhutusta koulutusjärjestelmästä tytöt ovat jo pitkään osanneet ottaa hyödyn irti poikia paremmin. Tämä näkyy pikku hiljaa naisten työmarkkina-asemassakin, muun muassa alhaisempana työttömyytenä.

Julkisella sektorilla on myös siinä ansionsa. Se on suuri ja tärkeä naisten työllistäjä, riippumatta siitä, että yksityisen puolen miehisillä aloilla on nautittu messevämmistä tilipusseista.

Tällaisia taustoja vasten pisti viime viikolla silmään uutinen (HS 27.3.), jonka mukaan naisjohtajat moittivat hyvinvointivaltiota. Women Corporate Directors -verkoston seminaarissa oli paheksuttu julkisen sektorin paisumista niin, että kansalaisilta on hämärtynyt oma vastuu pärjäämisestä ja yrittämisestä.

”Vastuu on ulkoistettu yhteiskunnalle”, Anne Brunila kuuluu kiteytäneen kritiikin. ”Ajatellaan, että julkinen valta huolehtii ongelmista eikä meidän tarvitse.” Vuosikymmenten mittaan tuhannesti tarjoiltu kestovalitus ei kuulosta kovin originellisiltä analyysilta suomalaisten sie-luntilasta.

Naisten pärjäämisen tai tasa-arvon sijaan seminaarissa tunnutaan saarnatun enemmänkin verkoston toista tavoitetta: yrittäjyyden ja elinkeinoelämän edistämistä. Tärkeitä avaintemoja toki nekin Suomen tulevaisuuden kannalta.

Mutta onneksi paikalla oli myös Sixten Korkmanin kaltaisia järki-
miehiä muistuttamassa, että hyvinvointivaltion turva on monen menes-
tyjänkin taustalla.

83

Tuhat merkkiä politiikasta 2.4.2013

HS: Minkä ryhmän rooliin tarvitaan suurin muutos valtionhallinnon päätösten valmistelussa?

Poliitikkojen

PAINETTA PITÄÄ OLLA, mutta kiire on huono konsultti. Poliitikkojen on osoitettava riittävän jäntevästi suunta päätöksille, jotka vastuulliset virkamiehet valmistelevat ottaen viisaasti huomioon eri tahojen asiaan tarjoamat näkökulmat.

HS-raati 6.4.2013

RUOTSI EDUSTI vuosikymmenet yhteiskunnallista esikuvaa, jota Suomi yritti pikkuveljen tavoin kiihkiä kiinni. Perässä kulkijan etuna oli ottaa soihdunkantajan kokemuksista oppia niin, että siinä saattoi välttää kaikkein pöllöimmät virheet.

Viimeistään EU-jäsenyyden myötä päästiin 1990-luvulla rinnalle, joidenkin mielestä ja muutaman mittarin mukaan ohikin. Helsingistä alettiin tähyillä Tukholman ja Pohjolan sijaan suoraan Manner-Euroopan rintamaille, josta viime aikoina on ollut syytä tehdä paluuta.

Silta Skandinaaviaan on ollut ennen muuta sosiaalidemokraattien voimavara, mutta viime vuosina ovat porvarit hamunneet sitä itselleen. Kokoomus seurasi taitavasti ruotsalaisen veljespuolueensa taktisia malleja julistautuessaan työn ja työväen puolueeksi.

Etelärannasta ei juuri muuta kuulukaan, kuin surkuttelua Suomen kilpailukyvyistä verrattuna länsinaapuriin, jota porvariblokki vetää jo toista vaalikautta. Keskellä maailmantalouden kurjuutta se on kyennyt jopa ylijäämäisiin budjetteihin.

Kestävyysvajeesta huolestuneet taas haikailevat esimerkiksi Ruotsin työllisyysastetta, joka on vanhemmissa ikäluokissa Suomea huomattavasti korkeammalla tasolla.

Vasemmiston valttikortit ovat olleet vähissä, mutta Ruotsin sosiaalidemokraattien viime viikon puoluekokouksen valossa muutos voi hyvinkin olla edessä. SAP:n johto on viimein uskottava ja vakaa, ja kannatusviisarit osoittavat gallupeissa ylöspäin.

Poliittinen linja viittaa siihen, että ruotsalaistoverit saattavat hyvinkin taas onnistua yhdistämään aatteelliset ihanteensa pragmaattiseen käytäntöön. Se on heidän perinteinen vahvuutensa – niin kuin myös Suomen SDP:n.

Tuhat merkkiä politiikasta 8.4.2013

HS: Pitääkö opettajien nykyisiä kurinpitovaltuuksia muuttaa?

Nykyiset kurinpitovaltuudet riittävät

PYKÄLIEN RUKKAAMISTA tärkeämpää on saada käytös- ja asennekulttuuri kohdilleen. Viime viikkojen kohu palvelee tässä toivotavasti käänteinä kohti parempaa, mieluummin keskinäisen kunnioituksen kuin kepin uhkan pohjalta.

HS-raati 13.4.2013

Aika jättää 1980-luvun jättiläisistä

MARGARET THATCHERIN kuolema on nostattanut tunneallon kaukaiselta 1980-luvulta. Monille aikalaisille on ollut ylitsepääsemätöntä unohtaa, miten Rautarouva repi sääliittä rikki solidaarisen yhteiskunnan ja avasi tien ahneelle yksilökeskeisyydelle, egoistiselle eriarvoisuudelle.

Nuorempiin taas on juurtunut historianäkemys, jonka mukaan kehitys kohti kurjuutta alkoi thatcherismiin ja reaganomisiin läpimurrosta. Uusliberalismin samppanjakuplatalouden aika on nyt ohitse, lasit tyhjät ja laskun aika.

Miksei näinkin, vaikka menneisyys ja kehityskulut ovat järjestään monikerroksisempia kuin päältäpäin näyttää. Ja tulevaisuus yllätyksellisempi.

Se on kuitenkin selvää, että Britannia ei ollut entisensä Thatcherin jälkeen. Paluuta menneisyyteen ei voinut enää valita. Tony Blair ymmärsi sen selkeästi rakentaessaan työväenpuolueesta New Labourin, voittavan poliittisen organisaation yli kymmeneksi vuodeksi.

Kaikkea ei kuitenkaan voi panna Thatcherin vallankumouksen piikkiin. Muun muassa ongelmallinen suhde Euroopan integraatioon on paljon syvemmällä Britannian poliittisessä dna:ssa kuin Rautarouvan retoriikassa ja käsilaukun paukuttelussa.

Blair yritti kuroa kuilua kiinni, mutta päätyi kovan paikan tullen vannomaan uskollisuutta Yhdysvaltain presidentin rinnalla lähes koko EU:ta vastaan. Eväät lähentymiselle, esimerkiksi euroon liittymiselle oli sitä myöten syöty, jos niitä oli koskaan ollutkaan.

Maggie-rouva kummittelee vielä pitkään David Cameronia ja muita (tory-)pääministerin mittapuuna, mutta muutoin ei 1980-luvun jättiläisillä tarvitsisi enää tehdä politiikkaa. Historiankirjoitus taas ei heistä ohi pääse, ei Thatcherista ja Reaganista, Gorbatšovista, Kohlista ja Mitterandista – sen enempää kuin Suomi Mauno Koivistosta.

HS: *Sopiiko valtion sijoitusyhtiö Talvivaaran suurimmaksi omistajaksi?*

Kyllä, pääosin muilla kuin taloudellisilla perusteilla

KAIVOSTOIMINTA JOS MIKÄ on ala, jossa on kyse kansallisomaisuudesta. Siihen liittyy myös laajasti puhtaan liiketoiminnan yltäviä yhteiskunnallisia ulottuvuuksia, ympäristökysymyksistä alkaen. Niitä vastuita ei valtio voi kuitenkaan paeta.

HS-raati 20.4.2013

”EURO ON KUIN VANKILA, josta ei voi vapautua eikä paeta”, perussuomalaisten EU-parlamentaarikko Sampo Terho kirjoittaa *Suomen Kuvalehdessä* (15/2013) puheenvuorossa, jossa hän varoittaa ulkopuolelta sanellun talouskurjuuden johtavan poliittiseen epävakauteen.

Kummallinen vankila, kun ulkopuolelta pyritään sinne yhä sisään. Viro pääsi pari vuotta sitten, ja Latvia tekee parhaansa mukaan parhailaan tuloa. Liettuaa ja eurooppalaisittain harvinaisesta talouskasvusta nauttivaa Puolaa odotellaan perässä.

Eikä etelän kriisimaista kai yksikään ole ilmoittanut halustaan erota eurosta. Päinvastoin.

Sehän se vasta ulkomailta pakotettu nöyryytys olisi, jos Kreikka tai Kypros potkaistaisiin vastoin tahtoaan kylmästi pois porukasta. Sampo Terholta sopii kysyä, mitkä silloin olisivat kansallisen katkeruuden ja kurjuuden suhteet ja seuraukset.

Euroopan unionin tulee kantaa huolta vaikeuksiin joutuneista jäsenmaistaan, oli niiden rahayksikkö mikä hyvänsä. Tähän asti euroalueella on arvioitu, että sittenkin on parempi puolustaa ja kehittää yhteistä valuuttaa kuin lähteä sitä purkamaan.

Perussuomalaisilta taas ei saa puristamallakaan selkeää vastausta siihen, miten he loppujen lopuksi haluaisivat menetellä euron suhteen. Pitäisikö Suomen ryhtyä ajamaan maita ulos sen piiristä, ja mitkä, vai kenties erota siitä itse?

Tuhat merkkiä politiikasta 22.4.2013

Kasarinostalgiaa

KUN UNTO HÄMÄLÄINEN arvioi *Helsingin Sanomiin* tuoreen yliopistollisen oppikirjan *Suomalaisen politiikan murroksia ja muutoksia*, hänen täytyi oikein nipistellä itseään. Eturivin valtiotieteilijöiden kirjoituksista kun sai sen käsityksen, että vuodesta 1990 alkaen kaikki on mennyt pieleen ja hyvinvointivaltio melkein romutettu.

”Onko Suomi tosiaan vajonnut niin syvälle jorpakkoon”, Hämäläinen ihmetteli viitaten kansainvälisiin vertailuihin, jotka osoittavat mieluummin menestystä kuin paikkaa mutasarjassa. Perspektiiviä antoi toisaalta hänen oma kirjansa *Suomesta Orwellin vuonna 1984*, jolloin esipuheen mukaan oli kyllä aivan toisenlaista kuin nykyisin: ”Se maa oli kamala mutta myös ihana.”

Seppo Lindblom puolestaan moitiskelee *Huojuvassa tasavallassaan* akateemisia piirejä hiukan toisesta kulmasta. Näiden näkemyksissä Suomi on alistunut valtiovarainministeriön ajamaan menokuriin, vaikka kansalaiset ja puolueet haluavat hyvinvointivaltion kehittämistä.

Vallan siirto virkamiehiltä takaisin politikkaan on toki Lindblomistakin tarpeen ja toivottavaa, mutta se ei itsessään mahdollista ”velkaantumisen huolista vapaata ekspansiivisempaa palvelujen tuotantoa”. Silmäys Kreikan, Portugalin ja Espanjan suuntaan auttaa ymmärtämään yhtälön ongelmat.

OMANLAISTAAN KASARINOSTALGIAA herätti maaliskuussa Eino Leinin palkinnon myöntäminen Leif Salménille. Perustelujen sanoin hänet muistetaan ”TV-journalistina, josta etenkin 1980-luvun vaalitenttien aikoihin tuli poliitikkojen painajainen terävän kielensä sekä talouselämän ja politiikan tuntemuksensa ansiosta”.

Salménin haamu taitaa yhä kummitella television vaaliohjelmissa, mutta enemmän toimittajien kuin tentattavien puoluejohtajien mielessä. Ammattitaidon rima tuli asetetuksi silloin sen verran korkealle, ettei siihen moni ole jälkeinpäin yltänyt.

Lukulistalle suosittelen hänen esseistiikkaansa, jossa kulttuurin ja historian syvät kerrokset yhdistyvät lajityypille klassisella tavalla

eri puolilla Eurooppaa. Poliittisemmissä päiväkirjamerkinnöissä on enemmän paasaamisen makua.

Salmén pilkkaa esimerkiksi puheita kilpailukyvyn ongelmista, kuinka muka ”palkkamme ja sosiaalikulumme eivät saa nousta nopeammin kuin tärkeimmissä kilpailijamaissa”. Hänestä ”nollalinjan ajaminen palkkakeskustelussa on osaksi puhtaasti ideologista ja osaksi seurausta siitä, että Suomen vientiteollisuuden on niin pelottavan vaikeaa sopeutua uusiin aikoihin”.

Ja hallitus on tietty vastuussa ankarasta työttömyydestä, ”kasvavista tuloeroista, suurpääoman aktiivisesta suosimisesta sekä verotusteitse että rahapoliittisesti, niin sanottujen usköyhien kasvavasta joukosta (noin puoli miljoonaa) ja Suomen pysymisestä jatkuvasti asuntokurjuuden, korkeiden ruuanhintojen ja kalliiden elinkustannusten maana”.

MUTTA HEI HETKINEN, nuo tutun ajankohtaisilta kuulostavat madonluvat on päivätty lauantaina 27. joulukuuta 1986, jolloin Salmén kävi tiedostavan ihmisen talvista yksinpuhelua. Eikö siis silloin ennen suurta lamaa kaikki ollutkaan hyvin, kun rahamarkkinoiden vapauttamissakin otettiin vasta ensi askelia?

Vai eivätkö jotkut asiat vain koskaan muutu? Kuten intellektuellien tyytymätön asenne aikaansa ja sen valtaapitäviin...

Miten maa ja Eurooppa makaavat Herran vuonna 2013, siihen pääsee tutustumaan vasta toukokuun puolivälissä, kun Salménin uusin esseekokoelma *Maanalainen moskeija* ilmestyy kaappoihin.

Ennakkotietojen mukaan keskeisiä aiheita ovat yleiseurooppalainen kriisi ja nationalismin voimistuminen, länsimaisen ekonomian nousu ja tuho, terrorismi ja tunnettujen henkilöiden muistelmat.

Mies taitaa olla entisensä, ja ehdottomasti Leinon palkinnon arvoinen.

Demokraatti 24.4.2013

Verokilpailu ei ole vaurauden tie

SUOMESSA EI Björn Wahlroosia lukuun ottamatta ole kukaan Soikein halunnut antaa kasvojaan uusliberalismille. Kunnes Tuomas Enbuske löysi sisäisen libertaarinsa, kirjoitti Elinkeinoelämän valtuuskunnalle pamfletin ja pääsi *Helsingin Sanomien* NYT-liitteen kolumnistiksi.

Lukijan kontolle tosin jää päättää, onko niitä ylipäätään tarkoitettu otettavaksi vakavasti. Vai riittääkö jutun juureksi pelkkä provosointi, se että kääntää nurin vastaväitteitä, jotka on itse heiveröisiksi rakentanut.

Kuten viimeksi ylistys veroparatiiseille, joita ilman globaali kapitalismi ei olisi keksinyt kaikkea ihmisten haluamaa kivaa. ”Jos firmojen rahat olisivat 80-luvulta lähtien päätyneet valtion käyttöön”, Enbuske spekuloi, ”taloutemme olisi paljon huonommassa kunnossa”.

MUTTA KUINKA KURJAA kehitys sitten oli maailmansotien jälkeisinä vuosikymmeninä, Enbusken sanoin suljetun talouden aikana, jolloin ”firmat maksoivat kiltisti veronsa hyvinvointivaltioille ja saivat hallituk-silta vastapalvelukseksi etuja ja monopoliasemia”?

Aika moni taloushistorioitsija pitää 1970-luvun öljykriisiä edeltänyttä neljännesvuosisataa kulta-aikana, johon mahtui niin Länsi-Saksan talousihme kuin Ruotsin sosiaalidemokraattisen kansankotimallin kukoistus vahvan vientiteollisuuden varassa.

Verot eivät olleet silloin innovaatioiden este, pikemminkin edellytys, jotta elinkeinoelämä sai tarvitsemaansa koulutettua työvoimaa. Toki veroruuvin kiristämisessä mentiin hulluuksiin asti, jo paljon ennen kuin Astrid Lindgrenin marginaalivero nousi yli sadan prosenttin.

EHKÄ TUON MENNEEN MAAILMAN mekanismit eivät päde enää kylmän sodan jälkeisessä kapitalismissa? Toisaalta OECD-maiden korkeimmasta kokonaisveroasteesta tiukasti kilpailevaa Tanskaa ei sitäkään tunneta varsinaisena köyhälänä.

Itse asiassa tanskalaiset taitavat järjestään voittaa kansainväliset vertailut, joilla mitataan ihmisten onnellisuutta erilaisilla muuttujilla. Hei-

hinkö Enbuske samastuu otsikoidessaan kolumninsa ”Terveisiä verohelvetistä!”?

93

Mutta veropopulismi lienee sitkeimpiä ja suosituimpia populismin alalajeja. Tietäähän jo työväen taistelulauluista kuuluisin, että ”verot köyhälistön verta juo”. Tunne ei ole sadassa vuodessa hellittänyt, vaikka Mona Sahlin aikanaan kehotti kunnan demaria rakastamaan veroja.

KRIITTISEN ÄLYMYSTÖN keskuudessa kiertää yleisenä totuutena käsitys, jonka mukaan Paavo Lipponen toi uusliberalismin Suomeen. Näkemyksen kanssa rimmaa huonosti se, että maan kokonaisveroaste kohosi ennätykseen yli 47 prosenttiin hänen kuudentena pääministerivuotenaan 2000.

Sieltä on sittemmin tultu alaspäin, mutta onko maa sen myötä vaurastunut vai kurjistunut, sen arvioimiseen tarvitaan toiset mittarit. Korkea tai matala verotus ei ole päämäärä vaan väline. Olennaista on, mitä kerätyillä rahoilla tehdään.

Tätä kirjoittaessa uutiset kertovat suuryritysten mittavista irtisanomisista, vain muutama viikko sen jälkeen, kun Suomen yhteisöverotukseen on tehty historiallisen reipas alennus, paljolti vientiteollisuuden kilpailukyvyyn vaalimiseksi.

Uudistuksen voi odottaa vaikuttavan vasta viipeellä, jota yrityksillä ei ole joko varaa tai malttia odottaa. Kokonaisuuden kannalta uskaltaa kuitenkin ennustaa, että kansainvälinen verokilpailu avaa ennemminkin tuhoavan kierteen kuin tien vaurauteen.

SDP:n jäsenlehti *Aimo* 3/26.4.2013

Sote vs. kunta?

HELSINGIN SANOMIEN HS-raadissa kysyttiin viime viikolla, pitäisikö sote-ratkaisut tehdä erillään kuntauudistuksesta. Päälle kaatuvien töiden paineessa minulta jäi siihen harmittavasti vastaamatta, vaikka itse asia askarrutti mieltä.

Vahinko ei ollut suuren suuri, sillä vaikea tässä on enää hallitusta neuvoa.

Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisessä on pelissä kattavan hyvinvointimallimme tuleva kestävyys. Kuntauudistuksessa taas koetellaan, kuinka käy kansanvaltamme yhdelle perinteiselle ulottuvuudelle, paikallistason demokratialle.

Voiko edellisessä edetä tinkimättä toisesta? Tällaisia suomalaisen yhteiskunnan kivijalkoja ei totta vie tee mieli peluuttaa vastakkain.

Järki sanoo, että teoriassa nämä kaksi uudistusta tulisi sovittaa yhteen. Toisaalta epäily on vahva, että yhteen koplaamalla ei nyt synny käytännön ratkaisuja kuin korkeintaan ontuvina kompromisseina, joissa sitten riittää riitelemistä.

Lopputulemana ei voi kuin toivoa, että Petteri Orpon vetämä porukka tai mikä työryhmä tahansa löytää taikurin hatusta koordinoivan ratkaisun. Aika lähellä on kuitenkin jo vaihe, jossa sote-ratkaisut sopii sanella asiantuntijapohjalta, ja sitten niille on etsittävä demokration mitat täyttävä kontrolli ja legitimaatio.

Mutkikasta tilannetta kuvastaa sekin, kuinka HS-raadin jäsenten näkemykset jakautuivat melkein pä miten sattuu. ”Ei näitä uudistuksia voi toisistaan erillisinä tehdä”, tutkija Anu Kantola esimerkiksi aloitti perustelunsa vastattuaan itse kysymykseen ”Kyllä”.

”Ei”-puolen nimelistassa taas komeilivat peräjälkeen Vasemmistoliiton vasemmiston Li Andersson ja Kokoomuksen oikeiston Wille Rydman, molemmat aatepoliitikot asian valmistelua moittien.

Tuhat merkkiä politiikasta 29.4.2013

HS: Pitääkö lainvalmistelun julkisuutta eduskunnassa muuttaa?

95

Nykykäytännön mukainen julkisuus riittää

TYÖ-, AJATTELU- ja paneutumisrauhaa asia-asioissa tarvitsevat kansanedustajatkin, joiden toiminta on kyllä riittävästi julkisuuden luopin alla. Lainvalmistelun läpinäkyvyydessä lienee enemmän petrattavaa ministeriöiden piirissä.

HS-raati 4.5.2013

Vuoden kristallipallo parhaalle talousennustajalle

TÄYTENÄ PURSUAVAA lehtihyllyä setviessäni osui silmään viime joulukuulta uutisotsikko, joka lupasi kasvun alkavan keväällä. Joku taloutta seuraava virasto, tutkimuslaitos tai pankki oli taas heittäytynyt ennustajaksi.

Muistan hämmästelleeni, miten tuo hetkellinen helpotuksen huokaus valtasi talvella tunnelmia. Euroopan keskuspankin lupaukset olivat hillinneet markkinakorkoja, mutta kriisimaiden reaalityaloudessa ei näkynyt olennaisia muutoksia eikä EU:ssa tehty uusia ratkaisuja.

Kysyin jossain keskustelutilaisuudessa asiaa Liisa Jaakonsaarelta, joka muistutti, että talous on myös Brysselin näkövinkkelistä katsottuna paljolti psykologiaa. Niinpä. Ja ennustukset siten uskon, toiveiden ja odotusten varassa.

Valistuksen perillisenä pidän toki parempana, että budjetteja ja poliittisia ratkaisuja tehdään mieluummin perusteellisten laskelmien pohjalta kuin peukalosta imaistuilla luvuilla. Silti ihmetyttää eri tahojen into tarjota tihein välein kasvuennusteita desimaalin tarkkuudella.

Mauno Koivistoa väljästi mukaillen, saisivat nyt edes etumerkin oikein, plussaa vai miinusta.

Joku talouslehti voisi ottaa asiakseen seurata systemaattisesti tätä ennustevelhojen kenttää. Kauden päätteeksi kokoonnuttaisiin sitten muun viihdeteollisuuden tapaan gaalailalliselle, jossa jaettaisiin vuoden kristallipallo parhaalle profetalle.

Tuhat merkkiä politiikasta 6.5.2013

MEDIA ON MURROKSESSA, ja mediataloissa tapaillaan paniikki-nappulaa. Yleinen talousahdinko vähentää mainostuloja, printtilehtien levikit laskevat eikä nettipuolelta osata vielä oikein rahastaa. Yt-neuvottelut kiertävät firmasta toiseen kuin kulkutauti.

Hädän hetki on mobilisoitunut taisteluun paitsi markkinaosuuksista myös vanhaa yhteistä vihollista vastaan. Sivistyksen soihdunkantajanakin joskus kulkenut Sanoma-konserni kehtaa ratsastaa jopa kehitysvammaisilla käydessään Yleisradiota ja sen rahoituspohjaa vastaan.

”Sananvapaus on jo vaarassa”, *Suomen Kuvalehti* puolestaan otsikoi (3.5.) pääkirjoituksensa, kun ”Yle rämettää kaupallisesti toimivan sanomalehdistön toimintaedellytykset”. Tilattavien lehtien arvonlisäveroa tämä laatujournalismin lippulaiva pitää poliitikkojen mätkäisemänä rangaistuksena, joka ”ilmeisesti haluttiin antaa kriittisyyden lisääntymisestä”.

Sinänsä ymmärrettävä närästys lipsahtaa siinä vainoharhan puolelle.

Yleisradion verorahoitteinen asema on ongelmallinen, jos yhteiskuntaa lähestytään pelkästään yritystoiminnan kilpailutilanteen kautta. Toisaalta julkisen palvelun logiikka lienee nimenomaan siinä, että kaikkea ei uhrata markkinaehtoisuuden alttarille.

Kaupallisten yhtiöiden näkökulmasta Ylelle ei kuulu mitään sel-laista, joka olisi myös yksityisesti rahastettavissa. Happamiin hampai-siin riittää kaluttavaksi yksittäisiä ohjelmaesimerkkejä, joiden mielekkyuden voi kukin kyseenalaistaa mielensä mukaan.

Rajapinnoilla kuohuu ja kipunoi aina. Siitä huolimatta Yleisradio on kansallisaarre, jonka laadusta ja hyvinvoinnista tulee kantaa huolta läpi vaikeiden aikojen. Sen aseman romuttaminen tuskin pelastaisi pitkän päälle mediataloja, joiden on löydettävä itse sijansa uudessa viestintä-maailmassa.

Mutta ilman hyvää Yleä olisimme yhteiskuntana huomattavasti köy-hempiä.

Sixpackista sekasikiöksi?

RAKKAALLA LAPSELLA on tunnetusti monta nimeä. Usein myös hallituksilla, vaikka niitä julkisuudessa ristittäessä taitaa hellittelyä enemmän vaikuttaa nokkela pilkka.

Nomen est omen – nimi on enne, mutta myös mielikuvia ohjaava iskusana, joiden avulla käydään poliittista kamppailua. Pelimiesten ja -naisten taidot mitataan siinä, kuinka niiden kanssa pärjää. Mestari osaa kääntää ilkeilytkin edukseen.

Kun pitkä punamultayhteistyö päättyi 1987 Kokoomuksen ja sosiaali-demokraattien sinipunaan, pettyneet kepulaiset koettivat juurruttaa käsitettä punamustasta. Kuinka synkillä väreillä he olisivatkaan maamme, jos tuolloin olisi koottu Paavo Värysen kaavailema porvarihallitus?

Paavo Lipposen laajapohjaiset muistetaan sateenkaarina vasemmalta vihreiden kautta oikealle. Perussuomalaiset kattavalle punaniskallekin oli jo nimi valmiina, vaikka se ei sitten 2011 vaalien jälkeisessä hallitus-solmussa toteutunutkaan.

Sen sijaan syntyi Jyrki Kataisen kuuden puolueen koalitio, jonka heterogeenisuutta kuvaamaan ei löytynyt sopivaa värikarttaa edes Tikkurilan maalitehtaalta. Lempinimi sixpack saattaa sekin viitata yhtä hyvin oluen turvottamiin mahoihin kuin trimmattuihin vatsalihaksiin.

Huumori on politiikan herkkä ilmapuntari, ja leikissä totta toinen puoli. Laskevien kannatuslukujen ohessa hallituksen on syytä olla huolissaan siitä, että sixpackin sijaan kuulee yhä useammin puhuttavan sekasikiöstä. Ei kovin mairitteleva luonnehdinta jätettäväksi historian lehdille.

Tuhat merkkiä politiikasta 20.5.2013

KUN SUOMEN HISTORIAA maantieteellisenä alueena, yhteiskunnallisena kokonaisuutena ja poliittisena toimijana jaksotellaan kirjoihin ja kansiin, yleensä erotellaan kaudet osana Ruotsin kuningaskuntaa, autonomisena suuriruhtinaskuntana Venäjän yhteydessä, itsenäisenä tasavaltona ja viimeiseksi Euroopan unionin jäsenenä.

Nimitykset jo kertovat, kuinka keskeisesti maan kohtalo on ollut kytköksissä suurpolitiikkaan, suhteessa kaikkiin ilmansuuntiin. Varsinkin, kun siirtymät noiden kausien välillä ovat riippuneet ratkaisevasti kansainvälisistä tekijöistä, maailmanjärjestyksen mullistuksista.

Poliittisen historiamme alkuna voi pitää itäisen ja läntisen kirkon kilpailua Itämeren piirissä. Valtioyhteys Ruotsiin katkesi Napoleonin sotiin, ja Venäjään vanhojen imperiumien hajotessa ensimmäisen maailmansodan myötä. Tie EU:hun taas kulki kylmän sodan päätty-misen ja Neuvostoliiton romahduksen kautta.

Eikä liene perusteita olettaa, että ”historia” olisi saavuttanut tässä pysyvän päätepisteensä. Toimikoon se jos ei opettajana niin muistuttajana siitä, kuinka tärkeää Suomen ja suomalaisten on harrastaa kansainvälisiä asioita.

Pohjola ja Itämeren alue ovat välitön ympäristö, josta olemme riippuvaisia. Mutta yhtä lailla myös laajemman Euroopan asiat vaikuttavat siihen, mitä meidän rauhaamme kuuluu. Eikä Eurooppa puolestaan ole immuuni sille, mitä amerikat ja kiinat tekevät.

SUURPOLITIIKAN RINNALLA on syytä muistaa, että yhteiskunnalliset olomme eivät ole muuttuneet kuin veitsellä leikaten valtioyhteytemme mukaan. Poliittisena kokonaisuutena Suomi syntyi paradoksaalisesti Venäjän keisarikunnan sisällä ja paljolti Ruotsin kauden traditioiden pohjalle.

Onpahan Kustaa III:n perustuslakien 1700-luvulta katsottu eläneen vielä Urho Kekkosen vallankäytössä, vaikka Ruotsin kuningas oli ajat sitten kutistunut keulakuvaksi. Kauas ulottuvat myös ne perinteet, men-

taaliset asenteet ja ajattelutavat, jotka ovat jalostuneet pohjoismaiseksi hyvinvointivaltion malliksi.

Mikä on sen tulevaisuus, se on EU-Suomessakin enemmän kiinni suomalaisista itsestään kuin esimerkiksi paljon parjatusta Brysselistä. Eli jos taitoa riittää, niin lastuna maailman lainehilla ei tarvitse laskeella täysin tahtoa vailla.

MAALAILIN NÄITÄ historian suuria linjoja viime viikolla eduskunnan pikkuparlamentissa järjestetyssä tilaisuudessa, joka osaltaan juhlisti säännöllisen valtiopäivätoiminnan 150-vuotista taivalta Suomessa. Se on harvinainen osoitus jatkuvuuden voimasta läpi myrskyjen ja murrosten.

Seminaarin aiheena olivat Anders Chydenius ja Oskari Tokoi, hiukan epäsuhtainen pari Keski-Pohjanmaalta, vaikka valtiopäivämiehiä molemmat. Kirkkoherra-valistusfilosofi ja sosialistisenaattori-lännemies.

Itä ja länsi kohtasivat Tokoin elämässä dramaattisella tavalla. Hän kiersi 1890-luvun Yhdysvaltoja kuin aikansa interraililla, palasi virikkeitä rikkaamana Suomeen ja nousi nousevan työväenliikkeen kanssa yhteiskunnan merkkitehtäviin.

Onneton sisällissota ajoi sitten punapakolaiseksi Venäjälle, jossa aatteellisia ratkaisuja täytyi tehdä keskellä vallankumouksellista kaaosta. Sattumallakin saattoi olla siinä sijansa, että Tokoin valinta vei Muurmannin kautta brittien seuraan ja edelleen suureen länteen.

Amerikassa koittivat pitkät maanpakolaisen vuosikymmenet, mutta isänmaa säilyi sydämen asiana. Sen eteen Tokoi työskenteli niin sota-vuosien avustustoiminnan organisaattorina kuin sodan jälkeen, kun lännestä käsin padottiin Suomen luisua idän kansandemokratiaksi.

Niin, se alussa mainittu itsenäinen tasavalta oli kylmässä sodassa yhtä irtipääsemättömissä kansainvälisen politiikan kuvioista kuin muina historian kausinaan.

HS: Mikä olisi paras keino nuorisotyöttömyyden torjumisen tehostamiseksi?

Jokin muu keino (Mikä?)

MITÄ JOS EI HÖTKYILTÄISI etsimään uutta ihme-eliksiiriä, vaan satsattaisiin panokset kohta viisi kuukautta voimassa olleeseen, vaivalla valmisteltuun nuorisotakuuseen. Annettaisiin sille mahdollisuus. Onnistuminen korreloi yleiseen talouskehitykseen.

HS-raati 25.5.2013

Vihreät, viini ja vapaus

VIHREÄT OVAT viime aikoina profiloituneet haukkumalla hallitusta, jossa itse istuvat. Viikonlopun puoluekokouksesta nousi sitten uutiskärkikin yhteiskunnallisiin reformivaatimuksiin: viiniä, olutta ja sidukkaa tulisi saada myydä ja ostaa ravintoloista myös koti- ja katu-käyttöön.

Cityliberaalina viinin ystävänä en tohdi asettua täysin vastahankaan. Eikä se olisi hassumpaa, että elintarvikekaupasta saisi sukkien, kodinkoneiden ynnä muun krääsän ohessa myös säällisiä ruokajuomia.

Yhteiskuntatieteilijä minussa suhtautuu kuitenkin kriittisemmin. Suomi on yhä maa, joka pyörii bensan lisäksi alkoholilla. Kummankin kulutusta olisi parempi hillitä kuin luoda niille uusia jakeluverkostoja.

Maantieteellistä tasa-arvoa uudistus kyllä lisäisi. Helsinkiläinen herkkusuu voi huokailla, miten käy Alkon hienojen valikoimien, jos pahvitonkkaviinit kannetaan suoraan marketeista auton perään. Haja-asutusseudulla taas joutuu kulkemaan kymmeniä kilometrejä saadakseen edes halpaa litkua kalan tai pihvin kylkiäiseksi.

Kännikulttuuria alkoholin suurempi saatavuus vahvistaisi varmasti. Siitä muistuttaa laivamatka Viroon, jonka markkinatalouden malli ratsastaa ja rahastaa suomalaisten janolla. Kotisataman tuliaisjärjyssä näkyy yksi kuva isänmaamme kasvoista – enkä tällä kertaa tarkoita veropolitiikkaa.

Tuhat merkkiä politiikasta 27.5.2013

HS: *Pitäisikö suomalaisten kesälomien kesto muuttua?*

103

Joidenkin ryhmien lomia pitäisi pidentää,
toisten ryhmien lomia lyhentää

PERUSMITAT OVAT KOHDILLAAN, mutta hienosäätöön on varmasti tarvetta. Monen kohtalona on olla aina valmiina ja käytettävissä, niin silpputyöläisten kuin itsensä työllistäjien, mutta myös niiden, joiden työkuulttuuri lähentelee 24/7-tavoitettavuutta.

HS-raati 1.6.2013

Iso raha puhuu...

PERUSSUOMALAISET NUORET nostivat huhtikuussa metelin, kun ministeri Paavo Arhinmäki myönsi veikkausvoittovaroista tukea heidän toimintaansa vaivaiset 20 000 euroa. Summahan ei liene puoltakaan siitä, mitä perussuomalaisten ukkopuolue panee menemään yhdellä lehti-ilmoituksella.

Timo Soinin oppi-isä Veikko Vennamo voisi narista haudan takaa, kuinka suuren puolueen puheenjohtajan avoimen kirjeen Suomen kansalle sunnuntain *Helsingin Sanomien* etusivulla maksoi Suomen kansa, kukas muu.

Puoluetukiaisia vastustaneelle, joskin niitä halulla nostaneelle SMP:lle moinen propagandatemppu olisi ollutkin tarpeen, sillä sen näkemykset asiakysymyksiin eivät hevillä ylittäneet uutiskynnystä. Perussuomalaisilla ei ole vastaavaa ongelmaa.

Päinvastoin, tiedotusvälineet kertaavat kilpaa Timo Soinin tulkin-toja Suomen Kreikka-sopimuksesta, vaikka niissä ei olisi uutisen häivääkään. Vakuussoppaa perussuomalaiset pääsevät hämmentämään mielin määrin ihan ilmaiseksi. Isänmaan vai puolueen eduksi, sitä sopii jokaisen tykönään miettiä.

Ison rahan mainos *Helsingin Sanomissa* onkin ennen muuta – ison rahan mainos. Poliittisista puolueista ei perussuomalaisten ohella taida tuollaiseen olla tällä hetkellä varaa muilla kuin kenties Kokoomuksella, joka vaalien lähestyessä tapetoinnee taas pääkaupungin näköiseensä kuosiin.

Toivotan perussuomalaisille nuorille aktiivista toimintavuotta, demokratian ja moniarvoisuuden merkeissä.

Tuhat merkkiä politiikasta 3.6.2013

RÄLSSILLÄ ON TARKOITETTU perinteisesti sellaista eliittiä, joka nauttii verovapaudesta tai muista usein perityistä etuoikeuksista muuhun yhteiskuntaan verrattuna. Tähän luokkaan pääsy ei ole koskaan ollut niin helppoa kuin 2000-luvun Suomessa.

Ainakin jos uskomme Gustav von Hertzeniä, jonka mukaan suomalainen ammattiyhdistysliike loukkaa ulkopuolisten vapautta ja kaventaa kansalaisten samanarvoisuutta lain edessä. ”Sen jäsenet muodostavat etuoikeutetun ryhmän – nykyajan rälssin.”

Meitä on siis pitkälti yli pari miljoonaa! Ei ihme että vuorineuvosta ... ketuttaa.

Ajatushautomo Liberan julkaisema von Hertzenin ja kumppaneiden raportti *Umpikujassa?* jatkaa trendiä, jonka tavoitteena on nakertaa ay-liikkeen asemaa yhteiskunnallisena toimijana. Se tuntuu sopivan sylkykupiksi, myös monille ammatillisesti järjestäytyneille yksilöille.

Edunvalvonnallinen itsekkyyks on kiva ulkoistaa kollektiiville, jota sitten käy kirota yleisestä kurjuudesta. Ensireaktio työelämän vaikeuksien sattua omalle kohdalle on kuitenkin yhteydenotto liiton juristiin.

Oma omituisuutensa on siinäkin, että ay-liikkeeseen liitetyt negatiiviset tunnot samastetaan poliittisesti lähinnä sosiaalidemokraattien synneiksi. Perussuomalaiset ovat haalineet yleisvaaleissa työläisääniä, mutta jääneet duunariliittojen jäsentenvälisissä nuolemaan näppejään.

Kokoomuksenkin äänestäjissään lienee enemmistö tunnollisia ay-maksujen maksajia, mutta malkaa on tuskallista tunnistaa omassa silmässä. Kiinnostavaa olisi kuulla, mitä esimerkiksi OAJ:n piirissä tuumitaan kauhistelusta julkisen sektorin edunvalvonnasta.

Umpikujassa? kertoo, kuinka Yhdysvalloissa ”opettajien maanlaajuinen ammattiliitto on tullut kuuluisaksi puolustaessaan kaikin keinoin vallitsevia työehtoja, jotka ovat vieneet perusopetuksen kansainvälisen vertailun alakerroksiin. Lasten etu on jäänyt opettajien turvallisuushakuisuuden jalkoihin.”

Hmm. Suomessa sama prosessi yhdistettynä pohjoismaiseen hyvinvointivaltion malliin on johtanut PISA-tutkimusten kärkisijalle.

Tuhat merkkiä politiikasta 10.6.2013

Kesärannasta uuteen keskustelukulttuuriin

SUOMESSA ON TAVATTU valitella yhteiskunnallisen keskustelun vähyyttä, vaikka joka aviisi pursuaa pääkirjoituksia ja kolumneja, lukijapalstat mielipiteitä ja netti blogeja. Kaikenkarvaiset ajatuspajat pukkaavat pamflettia ja järjestävät tilaisuuksia, joissa sana on alustusten päältä yleensä vapaa.

Sellaisiakin asioita kuulemma on, joista ei saa keskustella. Kuka kieltää ja estää, sitä sensuuritahoa ei useinkaan nimetä. Kaukana ei ole epäily, että puheenvuorojen määrän sijaan puuttuukin laatua, näkemystä ja harkintaa. Kun joskus yksi ajatus sitten keksitään, se leviää viruksen tavoin nopeasti kirjoituksesta toiseen.

Hienoinen ironiansa on siinäkin, että satakunta keskustelemisen huippuammattilaista saa kutsun kesäiseen Kultarantaan, jossa tasavallan presidentti rohkaisee heidät rupattelemaan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Ennakkoluulottomasti, mieluummin provosoiden kuin pihtaillen.

Ja porinaa piisaa, joskin sen antia tavallisten kuolevaisten on vaikea arvioida. Osanottajat joka tapauksessa kommentoivat tuoreeltaan tapahtumaa vilpittömän oloisesti positiivisessa sävyssä, nekin jotka lähtivät liikkeelle skeptisin sydämin.

Hyvä niin. Sen verran monta seminaaria olen itsekin istunut, että tiedän niiden merkityksen syntyvän oikeastaan vasta jälkeinpäin. Kohtaamisista ja ajatusten vaihdosta jää jotain itämään, ja itse kukin viljelee sitä eteenpäin omilla foorumeillaan.

Jos nyt käy näin, niin Sauli Niinistöä on syytä onnitella erinomaisesta avauksesta. Ehkäpä Suomen ulko-, turvallisuus- ja kansainvälispoliittinen keskustelu norjistuu ja monipuolistuu niin, ettei presidenttiä tarvita erikseen sen starttimoottoriksi.

Kultarannan kokoontumisajosta voi silti tehdä tradition, jos sille riittää aitoa tilausta.

Terveisiä Brysselin aamukoneesta

BRYSSELIN AAMUKONE on kesäisenä tiistaiamuna tikattu täyteen. Joukossa lienee jokunen edunvalvoja ja kaupparatsu, mutta ei tämä virkaeliitin erikoiskuljetukselta tunnu.

Ei näy meppejä, vaan ihan tavallisia jeppejä, joiden matkan tarkoitusta on mahdoton arvailla. Lentolipun hinta on kuitenkin törkeän kallis.

Treenailen ruosteista saksaani tutustumalla Peer Steinbrückiin, jonka kampanja sosiaalidemokraattien ehdokkaana Saksan liittokansleriksi ei ole sujunut oikein suotuisissa merkeissä.

Vaikka Steinbrück tekee hänkin teräviä huomioita kirjassa *Zug um Zug*, shown varastaa vastustamattomasti hänen keskustelukumppaninsa. Helmut Schmidt on hurmaavan suorapuheinen, kun yli 90-vuotiaan kokemuksella ei tarvitse juuri välittää muiden mielipiteistä.

Tupakointia vierastavassa Washingtonissa Schmidt pistää palamaan vaikka Capitolin kukkulalla, eikä toisaalta piittaa pätkeäkään siitä, mitä hänestä on kirjattu Stasin akteihin.

EU:n 27-jäsenistä komissiota hän pitää toivottomana tehokkaaseen hallintoon. Saksallekin riittäisi kymmenen ministeriä – eihän kukaan kykene kunnolla johtamaan useampaa yhtä aikaa.

Ja niin edelleen ... vanha valtiomiesjäärä jyrähtelee ihmisten iloksi kansakunnan kaapin päältä.

Suomessa on eväitä samaan ollut lähinnä Schmidtiä viisi vuotta nuoremalla Mauno Koivistolla, jolle olisi sopiva manttelinperiä jo tiedossa. Toivotaan Paavo Lipposelle pitkää ikää ja hyviä keskusteluja – vaikka Kiinan keisarin kanssa, jos kohta muidenkin!

Tuhat merkkiä politiikasta 25.6.2013

SIINÄ MISSÄ TYÖVÄENLIIKE Suomessa valmistautuu juhlimaan 110 vuotta täyttävää Forssan ohjelmaa, saksalaiset sosiaalidemokraatit ehtivät viettää jo keväällä puolueensa 150-vuotispäiviä. SPD oli aikansa tienraivaaja, monessa myös meidän SDP:lle mittatikka, jota vasten pohdittiin niin teoreettisia kuin käytännön kysymyksiä.

Suurin ja kaunein saa myös kantaakseen raskaimmat synnit. Saksalaisista tovereista ei ollut estämään nationalismin kohtalokasta roihua ja ensimmäistä maailmansotaa, joka miljoonien kuolonuhrien lisäksi poiki bolševikkikumouksen ja repi sen myötä kansainvälisen työväenliikkeen kahteen vihamieliseen leiriin.

Se railo avasi osaltaan tietä natsien voittokululle, joka puolestaan päättyi maailmanpaloon ja Euroopan tuhoon. Sosiaalidemokratian aika koitti vasta toisen maailmansodan jälkeen, jolloin vähän joka puolella ryhdyttiin rakentamaan hyvinvointi- tai sosiaalivaltiota, tosin piirustuksia muunnellen ja monien puolueiden toimesta.

RISTIRIITAISEMPAA SANAA kuin sosialismi saa hakea, eikä välttämättä silti löydä. Niin sanottu reaaliosialismi raiskasi sen kantaman ihan-teen pahan kerran, kun kommunistinen todellisuus pääsi runtelemaan monien odotuksia paremmasta kiteyttäneitä käsitettä.

Unelman voimasta kertoo kuitenkin se, kuinka 1960-luvulla ehdittiin hetki toivoa kommunistisen kurin pehmenemistä ihmiskasvoiseksi sosialismiksi. Panssarit Prahan kaduilla ja palava Jan Palach paljastivat ilmaisuuden illuusioksi, ikään kuin humanismi olisi tuomittu häviämään raalle reaali- ja voimapolitiikalle.

Pohjolassa yritettiin puolustaa, että tätä se meidän sosiaalidemokraattinen sosialismimme on, kansankodin arkista rakentamista markkinamekanismeja hyödyntävän, ellei ohjaavan sekatalouden pohjalta. Suurta visiota vasten se tuntui toivottoman lattealta byrokraattisine ongelmineen.

KUINKA KAUAS noista ajoista onkaan edetty. Sosialismista ei puhu vakavissaan enää kuin muutama kovanaamakommunisti loukoissaan ja joukko libertaareja, jotka säikkyvät menneisyyden haamuja. Työväenliikkeelle tilanne tarkoittaa puolustustaistelua tai voimattomuutta vaihtoehtojen puutteessa.

Kapitalismi on kautta maailman talousjärjestystä täysin hallitseva normi, joka korkeintaan ilmenee hiukan eri variaatioina. Edes vuosia jatkunut kriisitila ei ole horjuttanut tätä asetelmaa.

SDP:n puheenjohtaja Jutta Urpilainen on viritellyt varovaista vastaiskua viljellen vaatimusta eettisestä markkinataloudesta. Monen korvaan se on kalskahtanut hurskastelulta, jossa moraalifilosofia sotketaan kategoriavirheen tavoin täysin toisenlaisia lainalaisuuksia noudattavaan rahantekoon.

Poliittiset iskulauseet on vaikea pelikenttä, jossa näppärit sanaparit kääntyvät helposti esittäjäänsä vastaan. Käsittääkseni Urpilainen hakee käyttökelpoista ilmausta sille, jota saksalainen historioitsija Jürgen Kocka on nimittänyt SPD:n vuosipäivän merkeissä sosiaalidemokratian utooppiseksi piirteeksi: Die Zivilisierung des Kapitalismus.

Suomeksi tuota voisi kai kutsua ihmiskasvoisen kapitalismin tavoitteluksi. Nähtäväksi jää, osoittautuuko se tulevaisuudessa yhtä mahdolltomaksi kuin ihmiskasvoisen sosialismin haikailu aikoinaan.

Demokraatti 26.6.2013

Kohti eurokansalaisuutta ja Eurooppa-vaaleja

SUOMESSA ON KOHISTU kevään mittaan kansalaisaloitteista, joista ensimmäinen on ehditty jo käsitellä eduskunnassa. Vaikka Arkadianmäellä ei innostuttu turkistarhauksen kieltämisestä, itse aloitteen tulkintu on tuovan kansalaisvaikuttamiseen tuoretta puhtia.

Edustuksellinen demokratia puoluejärjestelmiseen tuntuu kapaavan piristysruiskeita suorasta toiminnasta. On löydettävä uskottavasti toimiva yhteys instituutioiden ja ihmisten välille, ennen kuin sitä ryhdytään etsimään Egyptin ja Turkin tapaan katujen ja aukioiden liikehdinnän kautta.

Vastaavaa jännitettä on myös EU:ssa, kuten mielenosoitukset etelän kriisimaista keskuspankin Frankfurtiin kertovat. Toistaiseksi on arpa-peliä ennakoida, purkautuvatko paineet ensi toukokuussa eurovaalien tulokseen vai vähenevätkö halut entisestään äänestää edustajia Brysseliin.

Kampanjoista ja kasvatukselta huolimatta eurokansalaisuus ei ole ottanut juurtuakseen poliittiseksi toimintamuodoksi. Kuinka moni esimerkiksi tietää, että EU:ssa on ollut jo pari vuotta mahdollisuus mobilisoida kansalaisaloitteita komission ja parlamentin pohdittavaksi.

Mittausten mukaan 70 prosenttia ei ole kuullutkaan koko hommasta. Tämä ja moni muu Eurooppa-asia selviää uudistuneesta aikakauslehdestä *Queries*, jonka kesän teemanumero käsittelee tulevia EU-vaaleja otsikolla *Citizenship in Action*.

Sekä printtinä että netistä ladattava tuhti lehti on Foundation for European Progressive Studies FEPSin ponnistus luoda poliittiselle keskustelulle yleiseurooppalaista foorumia ja tuoda siihen punnittuja eväitä. Syksyn numerossa paneudutaan teollisuuspolitiikkaan.

Sopii toivoa, että *Queries* tulee osaksi jokaisen EU-vaaleihin valmistautuvan ehdokkaan tieto- ja lukupakettia. Hyötyä siitä on varmasti jokaiselle, joka tuntee kutsumusta Euroopan kehityskulkujen ymmärtämiseen.

Äyri ja ääni?

VIIKON VUODESSA Pori on varsinainen valtakunnan napa. Suomi-Areena kokoaa monipuolisen joukon kansallista keskustelukermaa eri teemojen ympärille, ja jazzeissa löytyy kuultavaa rytmimusiikin koko kirjossa.

Yhdistelmä on hyvä, jos kohta yhteistyön kokonaiskonseptissa riittää yhä kehitettävää. Evästä ajatteluun ja soittoruokaa sielulle on mitä sopivin menu Suomen suveen, pohdiskelin pitkän päivän päätteeksi jokirannan Café Jazzissa, jossa Jukka Gustavson taituroi Hammondin ääressä.

Kalevi Sorsa -säätioällä oli nimittäin ilo osallistua ensi kertaa Suomi-Areenaan asettelemalla kysymystä, onko ihmiskasvoista kapitalismia. Tilaisuuttamme kauppakeskuksen BePop-lavalla seurasi mukavasti lähes sata kuulijaa, kiitos kiinnostavien ja sanavalmiiden keskustelijoiden.

Jos kansanedustajat Maarit Feldt-Ranta ja Lasse Männistö sekä professori Teivo Teivainen eivät reilussa tunnissa ehtineet tyhjentää koko teemaa, niin kehittelevätpä argumenttejaan toisiinsa reagoiden eteenpäin. Jotenkin näin kai sitä luodaan sytykkeitä demokratialle, joka elinvoimansa säilyttääkseen tarvitsee erimuotoisia keskustelupiirejä ympäri yhteiskuntaa.

JARI SARASVUO TARJOAA kapitalismille yhden ihmiskasvot ja usein myös äänen, monia kanavia pitkin. Porissakin muun muassa keskeisellä Eetunaukion lavalla, jossa EVAn panelistit purkivat Suomen menestystä patoavia pelkotiloja Matti Apusen johdolla.

Saapuessani paikalle Sarasvuo saarnasi tyylilleen uskollisesti, kuinka paljon hän maksaa veroja – ja hyvinvointivaltion kannattajana mielellään maksaakin. Niin paljon, että hänellä on oikeus sananvaltaan siitä, miten kerättyjä rahoja käytetään yhteiseksi hyödyksi, tai sitten toissijaisiin turhuuksiin.

Olen aikaisemminkin ihmetellyt, miksi multimiljonääriin täytyy tuota itsestään selvää kansalaisoikeuttaan niin kovasti korostaa ja puo-

lustaa. Hänhän saa yhtenä julkisuuden kysytyimpänä henkilönä näkemysensä näyttävästi esiin suurin piirtein silloin kuin haluaa. Toisinaan vaikka ei niin haluaisikaan.

Moinen vakuuttelu kun välittää väistämättä vaikutelmaa, että yhteiskuntapoliittisen vallan tulisi olla kytköksissä jos ei suoraan vaurauteen niin tilitettyjen verojen määrään. Vähän niin kuin porvarissäädyn valtiopäivävaaleissa ennen eduskuntauudistusta 1906.

Eli äyri ja ääni, maksaja määrää. Ajattelutapa on samaa sukua kuin Björn Wahlroosin kritiikki enemmistön diktatuuria vastaan.

SARASVUO ON SELVÄSTI enemmän ylpeä kuin iloinen veronmaksaja, eikä siihen ole huomauttamista. Ei veroja tarvitse rakastaa, vaikka joku ruotsalainen sosiaalidemokraatti joskus niin murjaisikin vähemmän valtioviisaasti.

Verojen sääntillisestä suorittamisesta sopii kyllä tehdä kunnia-asia näinä veronkierron ja kieron kikkailun aikoina, yhtä hyvin yrityksille kuin yksilöille. Orastavista vastavalkeista huolimatta trendi tuntuu kuitenkin kulkevan yhä toiseen suuntaan.

Kansainvälisesti toimivilla yhtiöillä on runsaasti mahdollisuuksia verot minimoivaan suunnitteluun. Valtioiden vajoavat voimattomuuttaan keskinäiseen verokilpailuun, sen sijaan että yhteisvoimin otettaisiin niskalenkkiä globalisaation tästä varjopuolesta.

Teivo Teivainen suomensi BePop-kauppakäytävällä kapitalismin rahanvallaksi. Se on käsitteen poliittista ulottuvuutta korostava kärjistys.

Toisaalta jos emme tässä talousjärjestelmässä kykene pitämään huolta demokratiasta sen perinteisessä kansanvallan merkityksessä, ihmiskasvoisen kapitalismin tavoittelusta ei ennen pitkää jää jäljelle kuin irvistys.

Demokraatti 24.7.2013.

Silmien avautuessa syksyyn

VIIME TALVENA ja vielä keväälläkin kuuli sanottavan, että talous ei ole pelkkiä numeroita vaan paljolti psykologiaa. Suomi tarvitsisi jonkun ison sykäyksen, joka katkaisisi näivettymisen kierteen, poistaisi pessimismin ja palauttaisi uskon tulevaisuuteen.

Paineet kasautuivat hallituksen puolivälin tarkasteluun ja kehysriiheen, josta puristettiin ulos huomattavan suuri yhteisöveron alennus 4,5 prosenttiyksiköllä. Siinä sen piti olla, kannustin yritysmaailmalle panna rattaat pyörimään.

Ratkaisua ei ehkä kannata kutsua kaivatuksi rakenneuudistukseksi, mutta sentään pitkän aikavälin strategiseksi linjaukseksi. Lyhyellä tähtämellä se ei kuitenkaan tuottanut toivottua tunnelman muutosta, jos minkäänlaista tulosta.

Yritysten toimitusjohtajat ja hallitukset eivät toimineet uskon varassa, vaan laskeskelivat sittenkin lukuja, eivätkä ne näyttäneet kansainvälisen markkinatilanteen kurimuksessa hyviltä. Keventyvistä verotuksestahan pääsisi hyötymään vasta sitä mukaa, kun firma tekisi tulosta.

Yhteisöveroale oli hallitukselta eräänlaista ”toivotaan, toivotaan”-politiikkaa, kun sitä ei saatu kytketyksi muihin isoihin ratkaisuihin. Silläkin palikalla olisi ollut käyttöä nyt, kun työmarkkinaosapuolia painennetaan kohti kansallisen pelastuksen kokonaissopimusta.

Sellainen nimittäin näyttää siintävän valtiovarainministeri Jutta Urpilaisen tuimassa katseessa, kun hän lomalta palattuaan lupaa suomalaisten syksyyn kaikkia kirpaisevaa kipua. Luvassa lienee siis keppiä, kun porkkanat ovat loppu.

Tuhat merkkiä politiikasta 12.8.2013

Forssan ohjelma – riippa vai voimavara?

SIVUSIN OTSIKOSSA muotoiltua kysymystä yleisön edessä viime lauantaina, kun sosiaalidemokraattien Forssan kokouksesta tuli kulu-neeksi 110 vuotta. Silloinhan hyväksyttiin Suomen historian kuuluisin puolueohjelma, joka yhä pyörii jonkinlaisena mittatikkuna poliittisessa ajankohtaiskeskustelussa.

Maineensa puolesta siis ilman muuta menestys, josta SDP voi oikeutetusti olla ylpeä, suorastaan omassa luokassaan. Mutta menneillä suurteoilla pullistelua seuraa varjona kysymys, mitä puolueella on tarjota tulevaisuudelle, eikö se kykene enää vastaaviin suorituksiin.

Vastaukseksi on usein haikailtu uutta Forssan ohjelmaa. *Hämeen Kaiu* näkyy netissä uutisoineen esitykseni otsikolla, ettei mielestäni sellaista tarvita. Perusteluina taisi mennä nuoteistani julki sellaistakin, mitä itse puheessa muotoilin hiukan toisin. Toisaalta kokonaan pois on jäänyt loppunousu, joka kuului suurin piirtein näin:

”Minkälaisen historianäkemyksen ja tulevaisuuden profetian varaan ohjelman periaateosan voi kirjoittaa? Entä lähiajan vaatimukset aikana, kun ennen vaaleja asetetut kynnyskysymykset kestävät mielekkäinä tuskin vaalikauden puoliväliin asti?

Aika velho saa olla se, joka tämän päivän maailmassa kirjoittaa sellaisen paperin, jolla on vähänkään Forssan kokouksen ja ohjelman kaltaista kantoa.”

Lisäsin kuitenkin sen saattavan onnistua Erkki Tuomiojalta, joka teki jälkeeni aivan erinomaisen analyysin nykytilasta. Mutta hänkin kuittasi toiveet uudesta Forssan ohjelmasta ”kauniina ajatuksena, jonka tehoon en kuitenkaan osaa luottaa”.

Sen sijaan elävää ja rohkeaa keskustelua aatteesta, tavoitteiden asetelusta ja niiden saavuttamisen keinoista, sitä toivomme Tuomiojan kanssa varmasti molemmat. Ja siihen Forssan kokouksen ja ohjelman muistaminen sopii erinomaisesti innoittajaksi.

Pääministerireservi

SUOMEN VALTIOHIERARKIAN huipulla on poikkeuksellisesti presidentti Sauli Niinistön lisäksi hänen kolme edeltäjäänsä. Tarja Halonen ja Martti Ahtisaari vaikuttavat aktiivisesti tahoillaan, ja marraskuussa 90 vuotta täyttävä Mauno Koivisto osallistui viime talvena vielä hankin yhteiskunnalliseen keskusteluun Seppo Lindblomin kirjassa *Huojuva tasavalta*.

Vähemmän on kiinnitetty huomiota viiden ex-pääministerin reserviin, joista peräti neljä on kepulaisia. Eikä heistä kukaan ole Paavo Väyrynen.

Pettymykseen päättyneen presidenttikampanjansa jälkeen Paavo Lipponen on pitänyt matalaa profiilia, mutta eivätpä muutkaan paljoa paistattele julkisessa sanassa. Suomessa näyttäisi pitävän tahdikkuussääntö, ettei entisten pääministerien sovi päämääröidä seuraajiansa meininkiä.

Matti Vanhasen aktiivisuus sentään tuntuu nousseen, kun häneltä kätetään näkemyksiä talousasioista paljon perheyrittäjien edunvalvontaa laajemmin. Lieneekö mies nauttinut tällaista arvostusta missään vaiheessa pääministerivuosiensa, jotka peittyivät turhanaikaisiin kohuihin.

Esko Aho näkyy nyt tekevän jonkinlaista paluuta Nokian kabinetin ja Amerikan ekskursioiden jälkeen, ja Anneli Jäätteenmäeltä haetaan Euroopan parlamentista silloin tällöin kyynisen kriittinen kommentti. Mari Kiviniemeltä taas ei tunnu kukaan koskaan kysyvän enää mitään.

Kokemus ja viisaus eivät välttämättä kulje aina yksi yhteen, mutta edellisestä on yleensä apua jälkimmäisen jalostamiseen. Poliitiikan koetellut reservit ovat Suomessa niin pienet, että ne tarvittaisiin kaikki mukaan rikastuttamaan kansakunnan debattikulttuuria.

Tuhat merkkiä politiikasta 26.8.2013

KATAISEN–URPILAISEN rakenneuudistuspaketti numero yksi on nyt saatu yhteisesti ihmeteltäväksi ja on syytä kysyä, uudistuvatko rakenteet. Hmm. Paljon jää nähtäväksi ja tulevien toimien varaan.

Päivä- ja kotihoitoon puuttuminen ovat sensitiivisiä asioita, mutta sittenkin enemmän signaaleja suunnasta kuin suurten summien ratkaisuja. Todelliset miljardit liittyvät kuntatalouteen sekä työmarkkinakysymyksiin, joista jälkimmäiset siirtyvät kaikki kolmikantaiseen valmisteluun.

Kuntien velvoitteita taas odottaa karsiminen ja toimintaa tehostaminen. Mielenkiinnolla odotetaan ensimmäisiä leikkauslistoja ja kuka ne ottaa nimiinsä, vaikka liikkeelle lähdetäisiin virkamiestyönä.

Ja paljon saa vettä vielä virrata Aurajoessa, ennen kuin Varsinais-Suomessa kansa äänestää kehyskuntien pakkoliitoksesta Turkuun. Minkälainen lienee silloin maassa hallitus kokoonpanoltaan ja sen poliittinen tahto?

Toisaalta kestävyysvajeen umpeen kurominen on siksi suuri urakka, ettei sitä kertarysäyksellä hoideta kuntoon. Prosessi on nyt joka tapauksessa aloitettu, ja hyvä niin.

Heurekaan henkeä arjen teoissa kuvasti sitten nopeasti solmittu pitkä palkkamallititupo. Samoin se, ettei hallituksen ponnistusta riennetty kyynisesti vain vähätteleämään riittämättömänä, vaan siinä nähtiin myös lupaava osoitus päättäväisyydestä kohti parempaa.

Hallituspiireistä tarttui korvaan luonnehdinta ”sinipunan vastaiskusta”, joka osui asian poliittiseen ytimeen. Tässä mitataan Kokoomuksen ja sosiaalidemokraattien välisen akselin uskottavuus ja toimintakyky. Kuinka pitkälle se kantaa yhteiskuntapolitiikassa?

Eduskuntavaalit aikanaan kertovat, saako linja kansalaisten siunauksen ja jatkomandaatin. Sen murehtimisen aika ei kuitenkaan ole nyt, vaan hallituksen on uskottava omaan ja yhteiseen tekemiseen. Ilman sitä ei synny tuloksia – eikä ilman tuloksia hyvää vaalimenestystä.

Forssan perintö

ELOKUUSSA TULI sosiaalidemokraattien legendaarisesta Forssan puoluekokouksesta kuluneeksi 110 vuotta. Sen muistamisen merkeissä on usealla taholla haikailtu, kuinka SDP tarvitsisi nyt yhtä rohkean vision tulevaisuudesta ja selkeät ohjelmavaateet sen saavuttamiseen.

Skeptisemmät epäilevät, onko moinen tavoitteenasettelu enää ylipääntään mahdollista. Suomi ja maailma eivät ole pitkään aikaan jäsenyneet niin yksiselitteisistä palikoista, että niistä voisi rakentaa kovinkaan kauas kurkottavaa kehityskertomusta.

Ohjelmat vanhenevat käsiin, tai sitten vesittyvät yleisluontoisuuttaan merkityksettömiksi. Vaalikamppailussa vannotut kynnyskysymykset eivät kestä täyttä vaalikautta, hyvä jos sen puoliväliin.

Toisaalta, ei Forssankaan maine perustunut aina ohjelman kirjaimen vaan henkeen, sen tarjoamaan identiteettiin. Tämä näkyi sekä sisällissodan että erityisesti jatkosodan jälkeen, kun työväenliikkeen eri siivet kamppailivat kunniaista, kenelle perustajatovereiden perintö oikein kuuluu.

Kommunistit korostivat Forssan ohjelman periaatepuolta, joka tähdensi luokkataistelua ja tuotantovälineiden ottamista yhteiskunnan hallintaan. Sosiaalidemokraatit painottivat demokratiaa kaiken muun edellytyksenä sekä sen avulla toteutettua reformivaatimusten listaa.

Kun SDP 1940–1950-luvun taitteessa uusi periaateohjelmaansa, vasemmalta kritisoitiin puolueen luopuvan näin virallisesti sosialismin tavoittelusta. Ehkä senkin vuoksi R. H. Oittisen muokkaamaan paperiin jäi hieman vanhamarxilainen sävy.

Sekään ei tahtonut riittää 1970-luvun aatteellisella kukoistuskaudella. Forssan ohjelma koki melkoisen renessanssin, kun SDP:n johto saattoi julistaa sen olevan ”ajankohtaistettuna edelleen puolueemme ohjelma”.

Ohjelmakohtia tärkeämpää alkoi olla Forssan symboliarvo, jota jakamaan SDP ei ole koskaan kelpuuttanut ”kuokkavieraita”. Eikä taida kelpuuttaa vieläkään.

HS: *Tarvitseeko Suomi Nokian kaltaista yritysmaailman keulakuvaa?*

Ei

MAAILMANLUOKAN MENESTYJÄT ja brändit ovat tärkeitä, mutta mieluummin monta keskisuurta kuin yksi megaluokan keulakuva. Talouden hartiat tarvitsevat leveyttä ja vienti viriiliä monipuolisuutta. Yhden kortin varassa on riski pelata.

HS-raati 7.9.2013

Koperin ihme

SUOMI TUNNETAAN Euroopan unionin susireservaattina, ja hyvä niin. Ainakin noin koripalloilun näkökulmasta.

Susijengiksi kutsuttu maajoukkueemme on näet tehnyt Sloveniassa pelattavissa EM-kisoissa urotekoja voittamalla lajin mahtimaita Turkista Venäjään. Rakas naapuri Ruotsi sujahti silkkana suupalana.

Voitot eivät välttämättä todista tahdosta tunkeutua EU:n ytimiin. Vaikka seassa sinnittelee Saksaa, Ranskaa ja Belgiaa, niin kisat käyvät kelpo muistutuksena siitä, että Eurooppaa on unionin ulkopuolellakin – näköjään Israelia ja Georgiaa myöten.

Peräti yhdeksän lopputurnauksen 24 osallistujamaasta ei ole EU:n jäsen. Kyse on melkeinpä liittovaltiovainaiden välisestä mestaruudesta, kun edesmenneen Neuvostoliiton alueelta tulee viisi ja vanhasta Jugoslaviasta ällistyttävät kuusi joukkuetta.

Kalevi Sorsa -säätioössä heijataan susilauman lisäksi erityisesti kahden miljoonan asukkaan Makedoniaa, joka kaksi vuotta sitten ylsi aina pronssiotteluun asti. Tällä kertaa tekee tiukempaa, vaikka Balkanin suuruus Serbia jo kaatuikin.

Tänään iltapäivällä Suomi kohtaa Kreikan pelissä, jossa joku voi halutessaan nähdä pisteiden saalistamisen ohessa poliittisten kalavelkojen kuittaamista. Sinivalkoiset ovat joka tapauksessa vahvoilla, sillä molemmat ovat varmistaneet paikkansa jatkopeleihin 12 parhaan joukkoon.

Urheiluhistoriaamme sopii jo kirjoittaa luku ”Koperin ihmeestä” riippumatta siitä, kuinka käy edessä odottavassa ottelussa hallitsevaa mestaria Espanjaa vastaan. Siinä ei ole sijaa tasapelille.

Tuhat merkkiä politiikasta 9.9.2013

HS: Onko Yhdysvalloilla oikeus käyttää sotilaallista voimaa Syyrian hallintoa vastaan?

En ota kantaa

”OIKEUTTA” PUNNITKOOT juristit ja tuomarit, mutta tarkoituksenmukaisuuskin on tässä kyseenalaista. Muuttuisiko rangaistusiskujen myötä mikään Syyrian kaaoksessa paremmaksi, loisiko edellytyksiä positiiviselle ratkaisulle? Epäilen.

HS-raati 14.9.2013

Kun omatunto kolkuttaa

VIELÄ VÄHÄN aikaa sitten kaikki oli Kokoomukselle fantastista. Takana komea vaalivoittojen sarja, palkintoina pääministerin ja presidentin paikat sekä asema Suomen selvästi suurimpana puolueena, jonka kannatuskäyrä sojotti yhä ylöspäin.

Hypellä on kuitenkin hintansa, niin kuin Himasen Pekan raportilla. Kokkariveto on väsähtänyt, vaikka julkisuus siunailee lähinnä sosiaali-demokraattien surkeutta. Sitä paitsi hallituskumppanin vaikeudet on laiha lohtu, kun yhdessä kuitenkin pitäisi hoitaa maan asioita ja viitoittaa tietä tulevaisuuteen.

Sisäiset äänetkin ovat heränneet. ”Kokoomusnuorten tulee toimia puolueen omatuntona, joka muistuttaa oikeistolaisesta aatteesta silloinkin, kun emopuolue rämpiä tuskaista taivaltaan hankalien hallituskumppaniensa kanssa.”

Näin linjasi Susanna Koski tultuaan valituksi Kokoomuksen Nuorten Liiton puheenjohtajaksi ja pani saman tien tuulemaan. Muistutukset eivät lämmittäneet puolueen paatuneita sieluja, jotka sanoutuivat jyrkästi irti omantuntonsa kolkutuksesta.

Nuorison ihanteellisuutta on tavattu idealisoida jotenkin aitona sukupolvitehtävänä, jota kyyniset kompromissit eivät ole vielä pilanneet. Mutta niinkin sopii kysyä, ovatko juuri junnut itse oikeutettuja aatteellisen liekin vartijoiksi.

Vanhan ja viisaan Georg Henrik von Wrightin kohdalla taidettiin viitata siihen, että hedelmällisempää on radikalisoitua yhtä jalkaa iän myötä, kun katsomuksissa on opin lisäksi myös kokemuksen perspektiiviä. Vai onko sekin vain ikuista henkisen nuoruuden kaipuuta?

Tuhat merkkiä politiikasta 16.9.2013

Finnish social democracy at crossroads

SINCE THE MID-1960S social democracy was the leading political and intellectual force in Finland. Although the SDP never scored more than 28 percent in general elections, the multiparty governing coalitions were usually built around it, and the overall goals of welfare state following the 'Nordic model' were shared practically by all parties.

This 'hegemony' was illustrated in presidential elections in which the Finns voted five times in a row for the social democratic candidate for their head of state (Mauno Koivisto 1982–1994, Martti Ahtisaari 1994–2000, Tarja Halonen 2000–2012). The symbolic end of the era became in 2012, when Sauli Niinistö was elected as the first conservative president since the 1950s, while the social democrat Paavo Lipponen, a strong prime minister of 1995–2003, scored less than 7 percent for fifth place.

The actual and practical power, however, lies no longer in president's hands but in the government's. The parliamentary decline of social democracy is illustrated by the fact that the party's 21 percent in the 2007 general elections was interpreted as a catastrophe and led the SDP to crisis, while the 19 percent in 2011 – all time low in party history – was celebrated as a victory for providing a place in the government. Ever since, the polls have shown poorer figures, promising currently ca. 15 percent and only fourth place.

The conclusion is that social democracy is no longer the movement carrying the nation. The tendency is further emphasised by the age structure of the SDP's members and voters which is the oldest among the Finnish parties. At the universities the conservatives and the greens are far ahead, and even the left alliance appeals much better to younger generations. Long gone are the years when the *crème* of the students were drawn to social democratic ranks.

Against this background the dilemma of social democracy is, whose movement and party it would like to be? Currently it is losing support

on all four sides: radicals to left, progressives to greens, white collar employees to conservatives – and even traditional devotees, industrial workers to the populist True Finns.

The party leader Jutta Urpilainen in her current position as the finance minister has tried to build on the tradition in which social democrats are at the heart of a broad governing coalition. The intention is to prove that they can manage the state, the welfare of the Finns as well as Finland's interests in Europe better than anybody else. Under the lasting economic recession and Euro crisis none of those claims seem credible in the public eye.

The party slogans have been built on rather traditional key concepts, such as work and labour, fairness and justice, with Urpilainen's latest innovation of an 'ethical market economy'. Despite its moralist clang the hazy content of the catchword may be compared to debates that elsewhere have been about 'responsible' or 'decent' capitalism.

Urpilainen has maybe been strongest in her early and active role in fighting tax evasion both on the national and European level, to make the tax havens and global corporations more transparent. In this regard the atmosphere, if not yet the praxis has clearly changed. The SDP has also led the battle against growing income inequalities in Finland, although their relative success may be more due to struggling economy than actual policy choices.

The decisive big questions, however, lie in the future of universal public services. Finns are ageing rapidly, and in the not so distant future there will be too few in productive working life to cover the costs of the present welfare state, especially the ever more expensive health and elderly care. There will be growing pressures to find more diverse ways to provide services and to privatisation, as well as to rethink the limits of redistribution and social benefits in general.

Urpilainen seems to have drawn conclusions during the summer of 2013 as she recently opened the political autumn with a new tougher tone. Instead of just defending the old welfare state the SDP wants to lead the renewal of it through 'structural reforms'. The details have not been clarified, but the guiding principle is already clear: to make the lifetime working careers of the Finns longer. According to Urpilainen, it will be a painful process for everybody.

With declining support in the polls it remains to be seen, whether the SDP can regain positive momentum with these initiatives – and whether the party will follow its leadership. The other possible direction is to fall back to core social democratic electorate and to rely on well-established and still powerful trade unions. However, that strategy could lead to a rather defensive role and limit larger ambitions while leaving the center ground to other political forces.

It would also be problematic in regard to climate change and other environmental issues that easily clash with interests of traditional industries. Here is another challenge in which Finnish social democracy, for the sake of its credibility as a progressive force, must find a bridge from the old world to a new one.

Lastly but not least, the SDP has to define better its position in the European integration. Urpilainen's dilemma is that as a party chairman she has ideological friends in power in François Hollande's France, while in the role of finance minister her pragmatic ally is Angela Merkel's and Wolfgang Schäuble's Germany.

Thus, the SDP is currently trying to sit on two different chairs but threatens to fall in between. How can one be at the same time i) a committed defender of Euro and binding all-union policies, and ii) a bold defender of national interest in limiting the cost of Euro crisis to Finnish tax payers and citizens?

Here the pro-Europeans have the conservatives or the greens to choose, while the True Finns, the old agrarian/rural center party and the left divide the Eurosceptic votes. The big question in the coming elections of the European parliament is how social democracy can manage such a division, not just in Finland but on a general European-wide level.

HS: Onko kuntien tehtävissä karsimisen varaa?

Kyllä, jonkin verran

TIHEÄÄN KAMPAAN tarttuu aina jotain, täytyy tarttua, ja politiikan tehtävä on priorisoida. Ennakkoluuloton ja luova asenne palvelujen tuottamisen tapoihin on kuitenkin avain ahdinkoon – tekemättä jäänyt kun löytyy edestä, muodossa tai toisessa.

HS-raati 21.9.2013

EUROOPPA RÄMPII monenmoisissa vaikeuksissa, mutta aste-erot maiden välillä ja sisällä ovat suuret. Norja on vauraudessa oma lukunsa jopa pohjoismaisessa vertailussa, samoin kuin Saksa suurten ja mahtavien liigassa – oikeastaan suhteessa kaikkiin muihin.

Kansa on nyt ottanut kantaa näiden kahden menestyjän parlamenttivaaleissa, ja virtaukset vievät mielenkiintoisesti eri suuntiin. Yhteistäkin on, sillä sosiaalidemokraateille tulos osoittautui molemmissa pettymykseksi.

Norjassa työväenpuolue syöstiin vallasta kahdeksan vuoden jälkeen, ja maa on sinisen oikeistolaisempi kuin koskaan. Jopa populistinen edistyspuolue on nousemassa hallitukseen vahvoihin aseisiin, vaikka kannatuksella mitaten se kärsi vaaleissa tappion.

Henkilökohtaisesta suosiostaan huolimatta Jens Stoltenbergistä ei tullut ensimmäistä pääministeriä, joka onnistuisi Norjassa voittamaan kolmannen kauden. Hyvätkin kasvot kuluvat, kun demokratia kaipaa vaihtelua vallan huipulle, meni maalla muuten miten hyvin tahansa.

Tai sitten turvallisuutta. Saksalaiset haluavat aina vain tuudittautua ”Mutti” Merkelin äidilliseen syliin, joka tylsyyttää punavihreät yritykset terävöittää poliittisia eroja. Markkinoiden muutosta, kun valtaosa äänestäjistä ei sellaista kaipaa ja altavastaajat eivät usko opposition kykyyn sitä tuoda.

Hallitusten kasaamisessa on kuitenkin sekä Saksassa että Norjassa omat kiemuransa, joita kannattaa seurata Suomessa asti. Suuren koalition junioripartnerina SPD:n olisi vaikea profiloitua niin, että se tukisi laajemmin eurooppalaisen sosiaalidemokratian jälleenrakennusta.

Pohjolassa taas kiinnostaa, onnistuuko hallitusyhteistyö ylipäättään populistien kanssa. Ja toisaalta, kuinka edistyspuoleen kannatus sitten kestää vallan vastuuta ja sen edellyttämiä kompromisseja.

Berlin Alexanderplatz 2013

ALKUUN TUNTUU SILTÄ, ettei tämä ole kummempaa kuin markkinat Mikkelin torilla, vaikka videoskriinejä on viritelty ympäri Berliinin Alexanderplatzia. Lavalta kuuluu kiusallista iskelmähumppaa, jonka tarkoituksiksi epäilen kansan karkottamista. Kollega kuitenkin valistaa, että paikallisen karitapion karisma puree varttuneempaan yleisöön.

Niinpä. Näin luodaan tunnelmaa Saksan sosiaalidemokraattien viimeiseen suureen vaalijuhlaan äänestyspäivän alla. Esiintyjäkaartin habitus ei juuri muutu, vaikka mikrofoneja siirretty poliitikoille. Nuoria ja naisia ei ole juuri asialle vaivattu.

Pääosissa pysyvät harmaantuvat pukuherrat punaisissa solmioissaan. Puolue panee parastaan, kun puheenvuoron saa ensin Berliinin pormestari Klaus Wowereit, 60, sitten SDP:n puheenjohtaja Sigmar Gabriel, 54, ja liittopäiväryhmän vetäjä Frank-Walter Steinmeier, 57.

Viimein koittaa odotettu hetki. Porukkaa on jo tungokseksi asti, kun sosiaalidemokraattien liittokansleriehdokas Peer Steinbrück, 66, päästetään irti. Hän kiertää torin keskelle rakennettua estradia puhuen tahtoa, mutta myös tiettyä turhautuneisuutta.

Kaikesta kampanjoinnista huolimatta Angela ”Mutti” Merkeliä ei tunnu saatavan kiinni, ei kannatusluvuissa eikä politiikan asiakysmyksissä.

Steinbrück pudottelee yli puolen tunnin saarnansa kuin hyvin harjoitellut stand up -koomikko. Sanat tulevat muutaman iskevän fraasin ryöpyissä, sitten seuraa tauko, jonka uskolliset kannattajat täyttävät taputuksin.

Väliin kuuluu vapautunutta naurua, sillä elekieltään myöten temperamenttinen ehdokas on hyvä suustaan. Vitsikkyys ja huumori ovatkin ainoita osa-alueita, joissa hän pärjää mielipidemittausten vertailussa Merkelille.

SAKSAN VAALIKAMPPAILUA moitittiin enimmäkseen tylsäksi. Toisaalta, sen murehtijoiden sopii ottaa lukulistalleen Alfred Döblinin

Berlin Alexanderplatz, joka on runsaudessaan viime vuosisadan suuria kollaasiromaaneja.

Tyyllilaji on jälkiviisaan historiankin valossa juuri oikea kuvaamaan Weimarin tasavallan kaoottisia kouristuksia 1920-luvun kääntyessä kohti loppuaan. Väkivallan ilmapiiriä ja uhkaa, pienten ihmisten pyristelyä selviytymisen suuressa taistelussa.

Lauantain vapaana iltapäivänä päätän itäosista alkaneen kaupunkivaellukseni holokaustin muistomerkillä. En oikein osaa asennoitua, ovatko turistien hippaleikit synkkien kivipaasien keskellä irvokasta vai inhimillisesti lohduttavaa.

Aukion alla olevassa museossa hymy joka tapauksessa hyytyy jokaiselta, ja hämäreiden salien läpi kuljetaan hiljaisuudessa. Kuusi miljoonaa kuollutta, syntyperänsä tähden.

Mykistävän murhatyön mittasuhteita esittelevässä salissa luen seiniltä uhrisaldoja eri maista: Tanska 116, Norja 765 ja Viro 930–1 000, mutta Latvia jo 65 000–70 000 ja Liettua 140 000–150 000. Baltiasta itään onkin Neuvostoliitto ja etelään Puola...

Sydänelän puristusta helpottaa hieman, ettei Suomea mainita näillä seinillä lainkaan. Kunnes eteen tulee kirpaiseva Euroopan kartta, johon on merkitty vainotöiden paikkakuntia, niin tuhoamiskeskuksia kuin kuljetusten lähtöpisteitä.

Joukossa on Helsinki, nimeltä mainittuna. Vaistomaisesti tekee mieli protestoida, että ei, epäilemme lukea meidät mukaan holokaustiin osallistuneisiin. Vaan omalla Tähtitorninmäellämme seisoo muistomerkki julkisena anteeksipyyntönä kahdeksan juutalaispakolaisen luovuttamisesta saksalaisille. Pieteeillä koottu museo on ottanut tämänkin huomioon.

HITLERIN SAKSAA SEURASI (lännessä) Bonnin ja kylmän sodan päättymistä Berliinin tasavalta. Erityisesti jälkimmäinen on poliittisena järjestelmänä maanosan vakaimpia.

Näinä Euroopan ja euron ahdingon aikoina moni manaa Saksan mahtia. Kirousten keskellä kannattaa kuitenkin muistaa, että vahvaakin Saksaa vaarallisempi on – heikko Saksa.

HS: Pitäisikö Helsinkiin rakentaa Guggenheimin museo?

Kyllä, jos ehdotusta muutetaan jonkin verran

HELSINKI JA SEN MYÖTÄ suomalaiset tarvitsevat kansainvälistä vetovoimaa, mutta Guggenheimin talouslaskelmiin täytyy saada pitävämpi tolkku. Sen sijaan, että aikamme serlachiukset salaavat omaisuuksiaan Liechtensteiniin, he voisivat satsata Suomeen.

HS-raati 28.9.2013

MIKHAEL LILIUS työskenteli energiayhtiö Fortumin toimitusjohtajana 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen ja antoi kasvot yritysjohtajien käsistä karanneille palkitsemisjärjestelmille. Hänen vuositulonsa nousivat parhaimmillaan yli 11 miljoonan euron, ja 60-vuotiaana aloitettu eläkekin taisi asettua yli 50 000 euroon kuukaudessa.

Veroja ja korkeita kuluttajahintoja sähköstä maksava Suomi oli summista raivoissaan. Muistan yritysjohtajaystävänkkin päivitelleen, kuinka tapaus Lilius todisti valtioyhtiöiden omistajaohjauksen täydellistä ammattitaidottomuutta.

Voi olla, mutta Stephen Elop kuittasi saman kokoluokan rahat yksityisen sektorin lippulaivasta Nokiasta vain kolmessa vuodessa. Onko se paljon vai vähän, se näyttää nykykapitalismissa olevan näkökulmaksi jousymys. ”Microsoftiin verrattuna hän teki töitä lähes palkatta”, Elopin mentori Stephen Miles on murjaisut *Helsingin Sanomille* (29.9.).

Johtajatyön (lisä)arvo määräytyy markkinoilla, mutta tavallisten kuolevaisten ymmärrys ei näihin järjestelyihin riitä. Vaan eipä tiedä sen enempää Nokian hallituksen puheenjohtaja Risto Siilasmaa, tunteako ylpeyttä Elopin sopimuksesta vai vaatiako sen kohtuullistamista. Jälkimmäistä yritettiin turhaan Liliuksenkin kanssa.

Yritysmailman huippuja voi rinnastaa urheilun supersankareihin, joiden tuloksentekoa tosin mitataan julkisesti joka ottelussa. Kun Chicago Bulls maksoi Michael Jordanille 33 miljoonaa dollaria kaudesta 1997–1998, tähti oli joka sentin arvoinen. Noin 100 miljoonalla eurolla Tottenhamista Real Madridiin siirtyneestä Gareth Balesta en olisi yhtä varma.

Näiden virtuoosien rinnalla elopit tuntuvat joka tapauksessa divaritasen pelureilta. Nokian mestaruuskaudet ovat ainakin tällä erää takanapäin.

*HS: Tekivätkö Greenpeacen aktivistit
moraalisesti oikein pyrkiessään
venäläiselle öljynporauslautalle?*

En ota kantaa

HUOLELLA HARKITTU ja suunniteltu poliittinen teko, josta näkyvyys – mutta myös henkilökohtainen hinta – on suuri. En suosittele jokajampan harrastukseksi, edes moraalin nimissä.

HS-raati 5.10.2013

KARI HOTAKAISEN *Luonnon laki* on kirjasyksyn suuri pieni romaani, jossa maalämpöyrittäjä Rautala parsitaan takaisin elämään pahan auto-onnettomuuden jälkeen. Sairaalassa tämä tosin ehtii pelätä, että ”verottaja tulee paikalle ja viheltää pelin poikki: jätetään rammaksi, ei hoitanut lakisääteisiä velvoitteitaan”.

Visio noudattaa omavastuusen terveydenhuollon logiikkaa. Urbaanit legendat kertovat, että ambulanssi Amerikassa ei ota kyytiin, jos uhrilla ei ole sairausvakuutus kunnossa. Hotakaisen/Rautalan sanoin ”saat poskellesi koleaan maan lämpimän tyynyn sijaan”.

Kansainväliset vertailut viestivät, että Yhdysvaltain terveydenhuoltojärjestelmä on kallis ja tehoton. Mutta ideologisesti se on siinä määrin sitkeä, että republikaanit ovat pysäyttäneet koko liittovaltion, jotta saisivat hoitoturvaa vähäosaisille tuovan Obamacaren peruutetuksi.

Pohjoismaisessa mallissa verotus on vakuutus, avain universaaleihin oikeuksiin avuntarpeen ja hädän hetkellä. Erikoissairaanhoidon pelittää Suomessa sen piiriin päässeille/joutuneille pääosin hyvin, mutta perusterveydenhuolto kaipaa kipeästi panostusta.

Veronmaksuvalmius on pysynyt korkeana, vaikka sitten käsi nyrkissä ja nuristen. Näin soisi jatkuvan, muillakin kuin kuoleman portteja jo kolistelleilla käännyttäisillä. Välttyisi ainakin Rautalan painajaiselta, jossa verotarkastaja käy leikkaamassa sairaalassa lojuvalta mieheltä munat.

Tuhat merkkiä politiikasta 10.10.2013

Saksa vaalien jälkikrapulassa

SAKSALAISET ÄÄNESTIVÄT syyskuun liittopäivävaaleissa oikeistohallituksen nurin. Johtava oppositiopuolue SPD lisäsi mukavasti kannatustaan melkein kolme prosenttiyksikköä. Saksan vasemmistolla siis kaikki hyvin?

Kaukana siitä. Sosiaalidemokraattien hallituskumppaneikseen havittelemat vihreät hävisivät sen minkä SPD voitti, ja vasemman laidan Linke vielä enemmän. Näiden kolmen yhteenlaskettu tulos pärjää vain nippa nappa konservatiiveille, jotka korjasivat vaaleissa jättipotin.

Saksan vaalijärjestelmä tosin tekee tilanteesta mutkikkaan. Äänestysaktiivisuus nousi edelliskerran aallonpohjasta vain rahtusen 71 prosenttiin, mutta urnille vaivautuneiden äänistä meni peräti 15 prosenttia haaskuun.

Entinen hallituspuolue vapaat demokraatit kompastui 5 prosentin äänikynnykseen, joka osoittautui liian korkeaksi myös vaalien uudelle tulokkaalle, vaihtoehtoa Saksalle ja eurolle vaativille populistille. Piraa-teista ja muista puhumattakaan.

Näin ”puna–puna–vihreällä” kombinaatiolla olisi itse asiassa kehnoista vaalimenestyksestä huolimatta liittopäivillä enemmistö, muttei mitään halua sen käyttämiseen. Linke ei kelpaa kaveriksi, enemmän ehkä historiallisista kuin ajankohtaisista asiasyistä.

Itä-Saksan kommunistien pragmaattisten perillisten kanssa vielä voisikin tulla toimeen, mutta länsipuolen änkyrät ovat jo liikaa. Eikä sosiaalidemokraattien ole helppoa antaa anteeksi entisille puoluetovereilleen, jotka loikkasivat Oskar Lafontainen vanavedessä vasemmalle.

Toisaalta toisella puolella odottaa Angela Merkelin kuolemansuudelma. SPD lähti vaaleihin haastamaan CDU/CSU:n johtoasemaa, mutta kaventumisen sijaan kannatusero puolueiden välillä revähti entisestään peräti 16 prosenttiin.

Kristillisdemokraateilla on näillä lukemilla itsetunto huipussaan. Suuri koalitio heidän kanssaan voi kansan keskuudessa viedä senkin luottamuksen, jota sosiaalidemokraatit ovat neljän oppositiovuoden aikana onnistuneet rakentamaan.

Jos valtaa on tarjolla, sille kuitenkin yleensä löytyy käyttäjiä. Takainen asetelma Saksassa on nyt sellainen, että SPD voi hinnoitella hallitushalunsa korkeaan kurssiin. Työelämän keskeisissä kysymyksissä olisi syytä saada uudistuksia aikaan, eikä talous- ja Eurooppa-politiikassa pitäisi olla ylittämättömiä vedenjakajia CDU:n suuntaan.

Päätyy SPD sitten hallitukseen tai oppositioon, pidemmällä tähtäimellä puolueen on löydettävä johtonsa uutta karismaa ja uskottavuutta. Kaikki kunnia Peer Steinbrückille, mutta hänen persoonansa ei kantanut kansleriehdokkaana ongelmitta sosiaalisen oikeudenmukaisuuden agenda.

SPD:n Berliinin puoluetoimistossa Willy Brandt Hausessa ei vaaliltana juhlittu omaa menestystä vaan toisten, lähinnä liberaalien tappiota. Se ei ole tulevaisuutta määrittävän liikkeen linja, ja bileet päättyivätkin aika lyhyeen.

Monella taisi olla Willyä ikävä.

SDP:n jäsenlehti *Aimo* 6/11.10.2013

Suomi–Ruotsi, toinen erä

”SUOMI ON ENSIMMÄISTÄ kertaa kirinyt pysyvämmiin Ruotsin ohi kansantuotevertailussa”, sanomalehdet hehkuttivat toukokuussa 1999. Uutinen oli hiukan ennenaikainen, mutta sille saatiin vahvistus, kun EU:n tilastovirasto Eurostat täsmensi muuttuneilla laskentaperusteilla historiallisen käänteen tapahtuneen vuonna 2000.

Järjestyttävä avaus uudelle millenniumille näytti toteuttavan vääjäämätöntä kehitystä, jossa Suomi sopeutui globaalitalouteen länsinaapuriaan paremmin. Ankara lamantappokuuri oli trimmannut yritykset hyvään tuottavuuteen, talous- ja työmarkkinapolitiikka oli kurinalaista, ja EMU-jäsenyys toi toimintaympäristöön vakautta.

Suomalaiset selitettiin tottuneiksi tekemään vaikeissa tilanteissa kovia päätöksiä, kun se Ruotsissa oli usein hankalampaa. Lamankin läpi siellä oli luovittu jotenkin pehmoillen, kavahdettu kohtuuttomuuksiin karkaavaa suurtyöttömyyttä.

Yrittämisen eetos ja *fighting spirit* tuntuivat olevan Suomen puolella. Kun sen todisteeksi Nokia kukisti kännykkäkilvassa L. M. Ericssonin, joka siirtyi mobiilimaailmassa verkkobisneksen puolelle.

KYMMENEN VUODEN takaiset bkt-vertailut nostattivat kansallista itse-tuntoa, mutta herättivät myös hilpeyttä. Sai nimittäin olla melkoisen teknohومان sokaisema uskoakseen, että Suomi on oikeasti Ruotsia rikkaampi maa.

Kansantalouden koko ja tuotantoelämän monipuolisuus ovat Pohjanlahden tuolla puolen sentään aivan toista kuin täällä. Puhumatta-kaan vuosikymmenten, vuosisatojen kumuloimasta vanhasta vaurau-desta.

Tässä valossa pikkuveljen alemmuuskompleksi näytti vaihtuneen nousukasmaisuudeksi. Toisaalta, kyllä kylmät luvut ja kansainväliset vertailut kertovat myös aina jostain todellisesta. Suomen sopi olla syystä tyytyväinen, mutta vaarana oli tuudittautua trendin jatkuvuuteen.

Sillä katoavaista on kansainvälisessä talouskilpailussa niin menestys kuin maine. Ruotsi on karkaamassa kehityksessä tavoittamattomiin,

parkuu nyt talousasiantuntijoiden kuoro Suomessa melkein päivit-
tään.

137

Edellä mainittujen mittareiden katsotaan kääntyneen naapurusten talousmaaottelussa päälaelleen. Blokkipoliitikka tuo Ruotsin järjestelmään selkeyttä ja takaa päätöksentekokyvyn, siinä missä Suomea hallitaan ylileveän koalition laihoilla kompromisseilla.

Naapurin työmarkkinoilla on malttia ja joustoa, meitä kahlitsee kankea kolmikanta. Ja oma kruunu lisää Ruotsin keinovalikoimaan myös rahapolitiikan, kun euroon sidottu Suomi saa kantaa lisätaakkaan yhteisvaluutan kriisiä.

MUUTOS ON KOSKENUT paitsi taloudellisia voimasuhteita myös poliittisia asetelmia maiden sisällä. Ruotsin kansankoti oli vuosikymmenten ajan suunnannäyttävä suomalaiselle sosiaalidemokratialle. Se hyvinvointimalli, jota kohti kurottaa.

Kunnes 2000-luvulla Kokoomus kopioi sisarpuolueeltaan kampanjastrategiat, ja elinkeinoelämä innostui Ruotsin avulla todistamaan Suomen olosuhteiden surkeutta. Vertailu Skandinaviaan ei ole enää vasemmiston valttikortti, vaan mieluummin argumentti oikeiston repertuaarissa.

Tästä näkökulmasta olisi syytä seurata talouslukuja syvällisemmin, miten ruotsalainen yhteiskunta on muuttunut. Jos esimerkiksi peruskoulua luotaessa Suomi saattoi ottaa naapurin kokemuksista oppia, niin nyt niistä voisi olla hyötyä paikallistettaessa yksityistämisten ongelma-kohtia.

PUOLUEPOLITISOIMINEN ei liene hedelmällisin näkökulma lähestyä Suomen ja Ruotsin suhdetta. Molemmissa on hyvin samankaltainen yhteiskuntajärjestelmä, joka on luonut edellytykset taloudelliselle menestykselle, jos kohta ei aina samassa rytmissä.

Voimme hyvin puhua pohjoismaisesta mallista, jossa on erilaisia kansallisia variaatioita milloin sosiaalidemokraattisemmin, milloin porvarillisemmin maustein. Ideologinen uusliberalismi ei ole kunnolla juurtunut kumpaankaan, vaikka kaiken kriitikot niin mielellään väittävät.

Kriisitietoisuuden lietsomisen keskellä on hyvä muistaa, että tältä perustalta on täydet edellytykset kääntää kurssi uuteen nousuun. Ruot-sikin tuli ryminällä takaisin – miksei siis kolmen A:n luottoluokituksen Suomi, joka Maailman talousfoorumin pitkän aikavälin kilpailukyky-vertailussa sijoittuu edelleen pronssisijalle.

Ilmeisin luonnonvaramme metsät on vuosisatojen saatossa tuottanut tervaa ja pölliä, sahatavaraa ja sellua, eikä paperin ja kartongin tarvitse jäädä innovaatioiden päätepiteeksi. Yhtä lailla jatkuu metalli-, kemian- ja teknologiateollisuuden tuotekehittäminen, johon osaavilla suomalais-insinööreillä ja -nörteillä on oikein manageroituina annettavaa.

Haikein mielin heitämme siis hyvästit Nokian kännyköille, mutta katse pitää kiinnittää tulevaan. Mobiiliverkoissa riittää maailmalla valloitettavaa, ja sparraajakin on entuudestaan tuttu: Ericsson, markkina-johtaja kolmanneksen osuudella. On uusintaottelun aika.

Talouselämä 11.10.2013

*HS: Mihin Suomen esittämän
EU-komissaarin valinnan pitäisi
ensisijaisesti perustua?*

Koko hallituksen päätökseen

EU-ASIAT KUULUVAT hallituksen rooteliin, ja sen mukaan men-
nään. Pääministerin näkemystä on paha ohittaa, mutta ei asia aivan
yhden miehen tai naisen show ole. Valintaa tehdään viideksi vuodeksi,
joten laajempi konsensus komissaarista on paikallaan.

HS-raati 12.10.2013

Ministerit kiertoon?

ENNEN TAVATTIIN manata Suomen poliittista kulttuuria, että täälähän ei ministerit eroa, ennen kuin taivas putoaa niskaan. No nyt ovat tavat muuttuneet, tai sitten julkisuuden giljotiini vain on ottanut maallistuneessa yhteiskunnassa jumalten paikan.

Niskoja katkeaa ja päitä putoaa, kun pyöritys vie edellytykset ministerin tehtävien menestykselliseltä hoitamiselta. Heidi Hautalakin kaatui lopulta enemmän taitamattomaan tiedottamiseen kuin itse asiaan, toimiinsa valtion ylimmäisenä omistajaohjaajana.

En oikein osaa riemuita kehityksestä kansanvallan voittona poliittisen eliitin rappiosta. Harva Suomessakaan enää on niin suuri sata-raappi, että tämän ero itsessään olisi kenellekään kovin rakentava yhteiskunnallinen saavutus.

Toisaalta politiikkaan ryhtyneen on syytä muistaa ja hyväksyä, että sitä tehdään abstraktin ja epämääräisen luottamuksen varassa. Ilkka Kanervalle ei sitä ulkoministerinä enää riittänyt, siinä missä samojen viettien kohuun viemä Matti Vanhanen saattoi yhä jatkaa pääministerinä.

Paikka maan hallituksessa on useimmille kansanedustajille uran korkeimmaksi ajateltavissa oleva huippu, mikä tiivistää ministerisalkkujen ympärillä pyörivää draamaa. Ymmärrettävää, mutta astetta arkisempi suhtautuminen ei olisi pahitteeksi.

SDP:n keväällä toteuttama ministerikierrätys oli tavallaan yritys askeleeksi tähän suuntaan. Sen nostattamien laineiden korkeus kuitenkin osoitti, että maltilliseen asenteeseen on vielä pitkä matka.

Tuhat merkkiä politiikasta 14.10.2013

VELJESKANSAMME VIRO äänesti viikonloppuna paikallisvaaleissa. Heimoaate tosin on ahdas tai ajatuksia ohjaava näkökulma tapahtumaan, jossa jyrkimmät jakolinjat kulkevat kansallisuuden mukaan.

Venäjäntielisten äänet keskittyvät keskustapuolueelle, mikä Tallinnassa merkitsee jatkomandaattia kiistellyn Edgar Savisaaren ylivallalle. Yhteiskunnan sisäisten suhteiden kannalta olisi toivottavampaa, että politiikka jäsenyisi enemmän aatteellisten kuin etnisten ryhmäkuntaisuuksien kautta.

Toisaalta Viro on osoittanut laatua siinä, että näinkin kahtiajakautunutta asetelmaa on kyetty hallitsemaan suhteellisen vakaalla demokraattisella järjestelmällä. Sehän ei ole ollut lainkaan itsestään selvää kaikkialla entisestä Neuvostoliitosta itsenäistyneissä maissa.

Demokratian välineistön kehittämisessä Viro on ollut osin jopa edelläkävijä. Yli viidennes äänistä annettiin nyt internetin välityksellä, ensimmäisten joukossa presidentti Toomas Hendrik Ilves, joka samalla markkinoi maansa edistyksellisyyttä läsnä olleelle vieraalleen Ranskan IT-ministerille. Sekään tosin ei riittänyt nostamaan äänestysaktiivisuutta, joka laski alle 58 prosenttiin.

Sosiaalidemokraatit kasvattivat reilusti ääniosuuttaan, mutta jäivät silti 12,5 prosentilla vasta neljännelle sijalle. Kuntavaalien luonne paikallisine listoineen ja kysymyksineen ei kuitenkaan kerro suoraan valtakunnallisista voimasuhteista, vaikka viitteitä siihen antaakin. Kevään Eurooppa-vaalien jälkeen ollaan Virossa tässä suhteessa viisaampia.

Tuhat merkkiä politiikasta 23.10.2013

HS: *Miten palkoista pitäisi yleensä sopia?*

Liittokohtaisesti

TUPOILLA SOPII ANTAA ratkaisuille raamia, ja toisaalta liittokohtaisesti voidaan linjottaa paikallista ja yrityskohtaista joustavuutta. Liian jäykkään järjestelmään ei ole varaa, sen enempää kuin mieltä kollektiivisen menettelytavan hylkäämiseen.

HS-raati 26.10.2013

Kenestä Kataisen sixpackin Sailas?

VALTIOVARAINMINISTERI Jutta Urpilainen palasi elokuussa lomilta huolten painama otsa kurtussa. Hän oli vakuuttunut kesän aikana siitä, että taloudellinen pohja oli pettämässä suomalaisen hyvinvointivaltion alta. Sen pelastamiseksi ei laastarointi enää auta, vaan on puuttettava pitkäjänteisesti rakenteisiin. Luvassa on siis uudistuksia, jotka tekevät kipeää – kaikille.

Mieleen muistuu kevät 1995, jolloin Paavo Lipponen kokosi ensimmäistä hallitustaan. Viiden puolueen viritys oli silloin lähdössä leikkausten viitoittamalle reissulle, mutta sateenkaaren päässä piti häämöttää kulta-aarre.

Lipposen ajan määrätietoista tekemisen meininkiä onkin monella ollut ikävä, vihreiden Osmo Soininvaarasta Kokoomuksen Kimmo Sasiin. Vasemmistoa toisaalta kylmäävät muistot silloin tehtyjen linjausten sosiaalisista seurauksista.

Urpilaisesta otetaan nyt mittaa, kuinka hän kykenee kulkemaan tuota trapetsia myöten. Tupon syntyminen oli siinä tärkeä askel, perustekijä tasapainon säilyttämiseksi. Konsensusta rakentamalla ja sopimussyhteiskuntaa vaalimallahan Lipponenkin silasi tien muille toimille talouden ja Suomen nostamiseksi.

Kipeille ratkaisuille antoi monessa yhteydessä kasvonsa Raimo Sailas, jonka karu virkamieslogiikka puri poliittisiin vastaväitteisiin. Jännityksellä jääme odottamaan, kuka ottaa kantaakseen vastaavan roolin Jyrki Kataisen sixpackissa. Keinot kuntasektorin rukkaamiseen parilla miljardilla kun on luvattu löytää vielä marraskuun aikana.

Tuhat merkkiä politiikasta 28.10.2013

Red–Green politics under strain in Finland

IN OCTOBER the mother icon of the Finnish Greens Heidi Hautala resigned from the government. As a minister steering the state-owned companies she had pressured the firm running Finland's ice-breaker ships to drop legal charges against Greenpeace whose activists had boarded the fleet in 2012 to protest against Arctic oil and gas exploration. Thoughts arose that the minister had been caught aiding her ideological soul mates.

Actually Hautala did not overstretch her powers in the case. Her mistake was to deny at first any interference in the operational decision-making of the company, while it soon turned out that the ministry's and the minister's role had been decisive. Hautala's political credibility was already stained from an earlier scandal, so in the end there was only one possible conclusion to draw.

A typical case of unskilled communication and media management? Sure, but the larger political constellation behind the event is more interesting than that.

As a prominent Green, she claims that for a long time she has been a symbolic target for trade union antagonism. There is indeed a structural tension between the traditional Finnish energy intensive industries (forestry, paper, metal) – now suffering a slump and in despair – and green policies emphasising nature preservation and for example high cost renewable energy instead of 'cheap and steady' nuclear power.

Furthermore, the social identity of the greens is individualistic, carrying on the thin liberal tradition as well as anti-authority sentiments of the civil society. In their eyes the old fashioned unions belong to the world gone by that was ruled top down by state bureaucracy and other collective means. Accordingly, the unions appear to them as a conservative force, failing to serve the real present day proletariat, precariat and other vulnerable people in the labour market.

Such attitudes do not build bridges to social democrats who still enjoy a major power base in the unions. In many respects the greens find common ground easier with either the left alliance or even the conservatives than with main stream social democracy. Some unfortunate personal rivalries together with tough competition in the capital city of Helsinki add to the strains between the two.

Thus, in Finland there is not a red-green alliance or a power bid in sight in the way the Swedes or the Germans have gone to their parliamentary elections. It would not make sense tactically either as currently such a bloc has no realistic chances of reaching a majority. Both the social democrats and the greens need partners from the political centre or the right-wing if they want to play a part in the government.

Future co-operation with the populists is not ruled out either, although the liberal and cosmopolitan greens are unlikely to agree on any joint programme with the value conservative and chauvinistic True Finns. In this regard a 'redneck coalition' is a more plausible alternative.

After the last presidential elections in January 2012 there was some speculation whether the greens could become the leading progressive political force in Finland. Their candidate Pekka Haavisto astonished the nation by proceeding to the second round and raising a respectable 37 percent of the vote in the final countdown.

That momentum and personal success has been difficult to turn into party support. In the polls the greens continue to battle with the left alliance well below the 10 percent mark, while the latest gallop poll gave the social democrats a slight upswing close to 17 percent. Governing in hard times weighs heavy on all three parties, especially when the conservatives are chairing the unholy Finnish sixpack coalition.

It will nevertheless be interesting that the popular and skillful diplomat Haavisto will now succeed the somewhat ambiguous Hautala as a new green minister. It could offer a fresh beginning for overcoming such dichotomies in which jobs and environment are at the opposite ends. Despite the differences a better red-green dialogue could offer more credibility to both parties.

Many issues, however, will remain tough nuts to crack. Finland's nuclear strategy is struggling as the one reactor already under construction has been badly delayed and the other one faces constant dif-

facilities while still at the planning stage. A new debate and vote in the parliament would no doubt shake if not knock over the current fragile government.

On the other hand, a recent poll indicated that social democratic and green voters are almost as sceptical about increasing nuclear power. In this sense green and clean energy is a potential policy field where the two could find each other, although the path is filled with political risks starting from rising electricity bills.

One consequence from Heidi Hautala's resignation is that Finland needs to have a profound discussion about its role in the Arctic regions. The northern sea routes no doubt open positive prospects for our technologically advanced shipbuilding, but there is also a moral side to such delicate issues as exploitation of oil and gas resources in vulnerable environments: do we want our icebreakers to be involved?

Policy Network / State of the Left 5.11.2013

Kohti Merkelin–Schulzin Eurooppaa?

EUROOPAN PARLAMENTTI on vuosikaudet ponnistellut sen puolesta, että se otettaisiin vakavasti kansanvaltaa toteuttavana instituutiona. Parlamentin valtaoikeudet ja äänenpainot ovatkin kasvaneet, mutta kovin moni ei vielä miellä sen täyttävän Euroopan unionin demokratiavajetta.

Hiljalleen käynnistyvä kampanjointi kohti ensi kevään Eurooppavaaleja tarjoaa taas tilaisuuden asetelman korjaamiseksi. Erityisesti vasemmiston piiristä on perinteisesti pyritty siihen, että vaalit saivat selkeämmin poliittisen, koko EU:n kattaviin puolueyhmittymiin nojaavan luonteen.

Tässä tarkoituksessa ollaan nyt nimeämässä ehdokkaita komission tulevaksi puheenjohtajaksi. Ensimmäisenä liikkeellä ovat sosialistit, jotka nostavat tehtävään saksalaista Martin Schulzia, EU-parlamentin nykyistä puhemiestä.

Kilpakumppaneita muista ryhmittymistä odotetaan talven mitaan. Suomalaisittain jännittää, onko Jyrki Kataisella kenties nostetta ja pyrkyä konservatiivien kandidaatiksi. Entä riittääkö EU:n huipulta tehtävää Olli Rehnille, jos tämä nimetään liberaalien kärkiehdokkaaksi.

Liittokansleri Angela Merkel on kuitenkin vesittämässä ideaa Eurooppavaalin vahvemmassa politisoinnista. Hän flirttailee avoimesti ajatuksella, että tukisi Schulzia komission johtoon. Homma haiskahtaa palaselta suureen hallituskoalitioon, jota Saksassa synnytetään parhailaan kristillisdemokraattien ja sosiaalidemokraattien välillä.

Schulz tunnetaan särmikkäänä ja omatahtoisena miehenä, joka tuskin alistuu kenenkään käskyläiseksi. Muun Euroopan sopii silti miettiä, olisiko EU:n komissiosta tuossa asetelmassa enää sen selvästi vahvimman jäsenmaan vastapainoksi, edes sen vertaa kuin nykyisin.

HS: Kuinka hyödyllinen Kestävän kasvun malli -tutkimushanke on suomalaiselle päätöksenteolle?

En ota kantaa

EI OLE TAPANA arvioida lukematta. Visio näyttää samanlaiselta kuin sosiaalidemokratialla: yhteiskunta, jossa jokainen voi elää täyteen potentiaaliinsa, syntymätaustastaan riippumatta. Sen olisi saanut ajatuspaja Kalevi Sorsa -säätiöstä, ilmaiseksi.

HS-raati 9.11.2013

Henkilöhakemisto

- Aho, Esko 37, 116
 Ahtisaari, Martti 13, 15–16, 18, 50,
 116, 123
 Akkanen, Juha 56
 Aksjonov, Vasili 43
 Aleksanteri Suuri 26
 Andersson, Li 94
 Andropov, Juri 12
 Apunen, Matti 112
 Arhinmäki, Paavo 104
 Bale, Gareth 131
 Beever, Antony 31
 Bergman, Ingmar 54
 Berlusconi, Silvio 18, 29, 75
 Blair, Tony 87
 Bolívar, Simón 25
 Brandt, Willy 45, 135
 Brunila, Anne 82
 Cameron, David 62, 87
 Castro, Fidel 27
 Chydenius, Anders 100
 The Clash (yhtye) 27
 D'Alema, Massimo 29
 Dallin, David 32
 Donner, Jörn 54
 Döblin, Alfred 128
 Elop, Stephen 131
 El Saadawi, Nawal 46
 Enbuske, Tuomas 92–93
 Feldt-Ranta, Maarit 112
 Gabriel, Sigmar 128
 Gao Xingjian 43
 Goebbels, Joseph 77
 Gorbatšov, Mihail 87
 Grillo, Beppe 75
 Gripenberg, G. A. 35
 Gusenbauer, Alfred 29
 Gustavson, Jukka 112
 Göranson, Sverker 61
 Haavisto, Pekka 14–19, 23–24,
 48, 145
 Halonen, Tarja 13, 15–16, 18, 23,
 40, 116, 123
 Hautala, Heidi 140, 144–146
 Heinäluoma, Eero 68
 von Hertzen, Gustav 105
 Hetemäki, Martti 68
 Himanen, Pekka 122
 Hitler, Adolf 31–32, 52, 77, 129
 Hollande, François 30, 125
 Horthy, Miklós 52
 Hotakainen, Kari 133
 Huovinen, Veikko 36
 Hyvärinen, Markku 12
 Hämäläinen, Unto 90
 Ihalainen, Lauri 41

Ilves, Toomas Hendrik 141
Jaakonsaari, Liisa 96
Jakobson, Max 35, 76, 77
Jordan, Michael 131
Jungner, Mikael 79
Jätteenmäki, Anneli 37, 116
Kádár, János 52
Kahri, Tapani 56
Kallio, Kyösti 22
Kanerva, Ilkka 140
Kantola, Anu 94
Katainen, Jyrki 56, 80, 98, 117,
143, 147
Katariina Suuri 26
Kekkonen, Urho 12–13, 23, 35, 52,
55, 77, 99
Kim Il-sung 25
Kim Jong-il 25
Kinnunen, Raila 14
Kiviniemi, Mari 37, 116
Kocka, Jürgen 110
Kohl, Helmut 87
Koivisto, Mauno 12, 15, 18, 23, 31,
87, 96, 108, 116, 123
Korkman, Sixten 83
Koski, Susanna 122
Kustaa III 99
Kuuskoski, Eeva 15
Kuusterä, Antti 70
Lafontaine, Oskar 134
Lagos, Ricardo 29–30
Lehtinen, Lasse 76
Leino, Eino 90–91
Lilius, Mikael 131
Lindblom, Seppo 90, 116
Lindgren, Astrid 92
Lipponen, Paavo 12–14, 58, 93,
98, 108, 116, 123, 143
Littell, Jonathan 31
Liu Xiaobo 43
Löfven, Stefan 34
Mannerheim, C. G. E. 25, 52,
76–77
Merkel, Angela 125, 127–128, 134,
147
Miles, Stephen 131
Mitterand, François 87
Molotov, V. M. 76
Monti, Mario 29, 75
Mo Yan 43
Männistö, Lasse 112
Napoleon 99
Niinistö, Sauli 14–18, 22–24, 40,
59, 107, 116, 123
Nikodemus (Akseli Valta) 36
Nikolajevski, Boris 32
Obama, Barack 49
Offmann, Karl A. 33
Oittinen, R. H. 118
Oksanen, Sofi 31
Orpo, Petteri 94
Ortega, Daniel 27
Paasikivi, J. K. 35, 76
Paasonen, Aladár 52
Pakkasvirta, Jussi 28
Palach, Jan 109
Pasternak, Boris 43
Penttilä, Risto E. J. 42
Pietari Suuri 26
Pihkala, Tahko 66
Rajala, Panu 36
Reagan, Ronald 87

- Rehn, Alf 42
 Rehn, Elisabeth 13, 15
 Rehn, Olli 45, 147
 Relander, Jukka 24
 Rentola, Kimmo 53
 Romney, Mitt 37, 49
 Rushdie, Salman 27
 Rydman, Wille 94
 Rönholm, Antton 51
 Saarikoski, Pentti 60
 Saharov, Andrei 43
 Sahlin, Mona 93
 Sailas, Raimo 143
 Salmén, Leif 90–91
 Sarasvuo, Jari 112–113
 Sasi, Kimmo 143
 Savisaar, Edgar 141
 Schmidt, Helmut 108
 Schulz, Martin 147
 Schäuble, Wolfgang 125
 Siilasmaa, Risto 131
 Sipilä, Juha 37, 63, 68
 Snyder, Timothy 32
 Soini, Timo 15, 17, 104
 Soininvaara, Osmo 143
 Šolohov, Mihail 43
 Solženitsyn, Aleksandr 31–32, 43
 Sorsa, Kalevi 12–13, 58
 Stalin, Josif 26, 31–32, 53, 77
 Steinbrück, Peer 108, 128, 135
 Steinmeier, Frank-Walter 128
 Stetter, Ernst 51
 Stiglitz, Joseph 29–30
 Stoltenberg, Jens 127
 Sundman, Folke 28
 Sundström, Eric 33
 Tanner, Väinö 76–77
 Tarkka, Juha 70
 Teivainen, Teivo 112–113
 Terho, Sampo 89
 Thatcher, Margaret 87
 Tokoi, Oskari 100
 Toma, Sally 47
 Tuomioja, Erkki 36, 115
 Turtola, Martti 52
 Uosukainen, Riitta 15
 Urpilainen, Jutta 58, 80, 110, 114,
 117, 124–125, 143
 Uusikylä, Petri 20
 Vanhanen, Matti 37, 116, 140
 Vapaavuori, Jan 68
 Vennamo, Veikko 104
 Vettenniemi, Erkki 31
 Virolainen, Johannes 37
 Väyrynen, Paavo 13, 15–17, 37, 45,
 98, 116
 Wahlroos, Björn 92, 113
 Wilders, Geert 39
 Wowereit, Klaus 128
 von Wright, Georg Henrik 122
 Žukov, Georgi 25

AJANKOHTAISKOMMENTAARIEN KRONIKKAA 2012–2013

”Ei se niin auvoista ole muotoilla kameran edessä tai mikrofonin ääressä nasevaa ja nerokasta, saati tyhjentävää näkemystä. Eikä selittelyille ole yleensä sijaa, jos kommentti ei kerralla osu kohdilleen. Nauhoituksista taas saa jännittää, miten sanomiset päätetään ja pilkotaan itse lähetykseen.

Kirjoittamisen kanssa on hiukan helpompaa. Ei kolumnikaan toki veny kattamaan kaikkia näkökulmia, mutta ehtii siinä sentään pyöritellä ja perustella jotain itse hedelmälliseksi arvioimaansa teemaa. Ja lopputuloksen tunnistaa omakseen.

Eli yritetäänpä tältä pohjalta...”

VTT Mikko Majander

on poliittisen historian dosentti ja ajatushautomo
Kalevi Sorsa -säätiön toiminnanjohtaja.